

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLVII

ГРУДЕНЬ – 1996 – DECEMBER

No. 561

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса "Нових Днів":

NOWI DNI
P.O. Box 400, Stn ~D~
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Publications Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney
Business & Advertising manager:
A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION -

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$30.00

U.S.A.: \$30.00 US

АВСТРАЛІЯ: \$40.00

австралійських

ІНШІ КРАЇНИ

\$30.00 American or equivalent

Азіатською — \$50.00 U.S.

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

ALBERTA - АЛЬБЕРТА:

E. Krasnoshtan
4510 - 106 St., #208
Edmonton, Alberta T6H 4X2
Tel.: 437-7098

AUSTRALIA - АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko
5 Reserve Crt.
Glenroy, Melb., VIC. 3046 Australia
Tel.: 03-9306-1997

M. Waksutenko
28 Algona Cres.
Rostevor, S.A. 5073

GR. BRITAIN - ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. Ivan Dolhopiat
6 Nemoure Rd.
London, W3 6NZ England
diasporiana.org.ua

Засновник і редактор 1950–1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор

Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Іван Йов — КНИГА ЖИТТЯ — вибране	1
Лідія Карпин — ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ	3
Олег Драч — ЄНДРИК і ЯСНА	4
Юр Волощак — БОУТ-САД	7
Прот. Ігор Ю. Куташ — ЧИ ЛІКВІДУЄТЬСЯ УАПЦ в УКРАЇНІ	8
Євген Федоренко — М. КОЦЮБІНСЬКИЙ і МАКСИМ ГОРЬКИЙ ..	9
Ліна Майба — "УКРАЇНО, НЕ ПЛАЧ — у ТЕБЕ є ДРАЧ!"	12
Олександр Дикий — З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ і НОВИМ РОКОМ !	13
Володимир Рожко — ІМЕНЕМ ВЕЛИКОГО МИТРОПОЛИТА	14
Микола Мушинка, Мирослав Ілюк — ПОЧЕСНА ВІДЗНАКА ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРЯШІВЧАНAM	16
Мар'ян Дальний — "МАЄМО ТЕ, ЩО МАЄМО..." (закінчення)	18
Левко Хмельковський — НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ на ВІШАНУВАННЯ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО	24
Леся Стадниченко — КАМ'ЯНА МОГИЛА	25
Володимир Жила — МОНОГРАФІЯ про ТВОРЧІСТЬ ЯРА СЛАВУТИЧА	28
Марта Тарнавська — ЛЕОНІД РУДНИЦЬКИЙ — ПОПУЛЯРИЗАТОР УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31
Веніамин Еппель — ТРЕТІЙ ТОМ ЛІТЕРАТУРНОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ	32
Віктор Браницький — "УКРАЇНСЬКІ ЗІРКИ ЗАСЯЯЛИ в АТЛАНТІ	34
Редакційна — 90-річчя від ДНЯ НАРОДЖЕННЯ І. П. БАГРЯНОГО	36
д-р Оксана Хомчук — ЛИСТ до ПРАВОСЛАВНИХ УКРАЇНЦІВ ...	37
Тетяна Носко-Оборонів — ПОЧЕСНА ГРАМОТА для МАРІЇ ЛОГУШ	38
М. Козак, С. Дем'яненко, Г. Шибанов і інші — ЛИСТИ до РЕДАКЦІЇ	39
ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ	41

На першій стор. обкладинки: *Графіка Мирона Левицького.*

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріалів редакція не повертає. • Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, мистецтво, наука, суспільне життя

Іван ЙОВ

КНИГА ЖИТТЯ — вибране

* * *

Віки — в вікно, неначе пори року,
якби ж знагтя, яке там брать взуття?...
І в тому, що не віримо пророкам —
нас згодом переконує життя.

Босоніж не по лезах, а по кризі
весняної, зимової пори:
в яким Писанні вчитати, Книзі,
що лозунги дають і прапори?!

І дурень той, хто примостивсь затишно,
погребувавши досвідом прочан...
Життя у святці кровію запише,
і текст не вицвіте від прочитань.

Братове, не набридло на колінах,
німих, глухих із себе удавать?!
І римувать: "руїна — Україна",
"любов" і "кров" затято римувать?

Чого ж... Спідлоба вміємо дивитись,
ще й мову нехтувать, а не рядки...
Римуються лиш матері-вдовиці
і солод-гіркота, і буряки.

Вже й матерям земля пером і пухом,
що довели малечу до пуття,
хоч римувались голод й золотуха,
і небуття з розпроклятим буттям.

Бувало, що і ставили до стінки,
не вистачало долі та очей —
гортати дні, немов страшні сторінки,
в цупких обкладинках ночей.

На серці незігрітому відлига,
а душу й так вистуджує зима...
Це правда, що мого народу Книга,
як батьківщина у житті — одна.

Послинивши пучки, її гортають —
голодомор, репресії, війна...
Важкі слова катуються в гортані,
і тільки совість владно їх вийма.

І вчитуємось пильно в неї знову,
то щем пройма, то сльози, то жалі...
Писалась кров'ю Книга ця Іова,
і зморшками писалась на чолі.

БАЛАДА про УКРАЇНУ

Вповаєм на старі часи: "Колись — то..."
І розправляєм плечі — козаки!

Могилам переважувать колиски,
де на хрести молились і зірки.

Уже й на серці пролежні, бо лежні,
товкмачимо із роду в рід: раби!
І дожилися — маєм незалежність,
а що із нею, людоньки, робить?!
Таки з колін звелася Україна —
куди ж її по терніях вело?
Без мови засиха туге коріння —
не Україну маєм — Вавілон!
Прислухайтесь: як неспокійно зовні,
побачите: нема для злету крил...
Та скільки ж можна, щоб духовні дзвони
не до молитви звали — до сокир?!
Хіба у душах обмалъ в нас любови,
бо й милосердя на вітрах згоря...
Ми бачимо пролиті ріки крові,
і сліз пролиті не стави — моря!
Земля стражденна із гербом каліни —
кохання, материнство... і жура.
Волаєм: "Ще не вмерла Україна!..."
Але вона іще й не ожила!!!

БАЛАДА про ДЕВ'ЯТИЙ ВАЛ

Федорові Чабанову

Де Буг, як Бог, де губи — Гобі,
талон у долі, як талан,
де вірити у правду годі,
як у родинний талісман.
Де одсвіти пожеж багряні,
собі подумаєш: це — кров...
В нас гарні лише буцегарні,
а скільки знищено церков?!
Де віщі і таємні знаки,
де підле й нище вирина,
де дістається дуля з маком,
й про волю згадує варнак.
Де зненавидять і полюблять,
де голосують обома...
Де ходить горенько по людях —
обман вчитавши із бомаг.

З ВЕЛИКОЇ БУКВИ

Тут пишуть Вкраїну тополі та буки
у косу лінійку дощів і снігів.
Читається все із великої букви —
у кронах од вітру то радість, то гнів.

Глибокі шляхи свої зустрічі пишуть,
зігрівши далекі розлуки грудьми,
бо знають напам'ять роз'ятрену тишу,
бо мають під серцем затерплі громи.

Набачитись зором наснажених речень
і вимовить зболеним поглядом все:
поволі тополя проносить свій вечір,
ще тихше калинонька досвіт несе.

І маряться тексти в рожевім серпанку —
до крапки відбилися у плесі ріки...
Під осінь в листках прочитаєш світанки, —
там весни шелеснуть, немов сторінки.

Тут бабине літо сотає основу,
вселяє у далеч відбілену нить.
У косу лінійку написане слово —
те слово Україною забринить.

У кожного
душа, немов обличчя —
сліди від подушок і підшов...
Не в божевільних манія величчя,
а хто до влади трупами прийшов!
У кожного тюрма і арсенали,
орел і решка, боженько, мідяк, —
ті, що назвались синами —
вітчизну виглядають з мряк.

У кожного
глибокі зморшки,
гріхів, немов хрестів і зізд.
Зізнатися собі не можеш,
простить не можеш власних сліз.
У кожного розбите серце,
не треба думати й гадать,
що після епохальних смерців
зійде небесна благодать.

У кожного
лукаве око,
вглядаємось собі в блакить,
щоб дочекатися пророків
і люто каменем забить!

НА ЦІЙ ЗЕМЛІ

Нема Вітчизни. Є лише земля.
З парламентських трибун безбожно правлять.
Весна для гайдамаки — колія,
коли народ жбурляють у провалля!

Лінивий бич вдоволених облич, —
і золотий, і харалужний гомін:
кріпацтво у крові, як цей панич,
а до України вільної ще гони!

Під себе кожен старанно гребе
нашвидкоруч: і сила, брате, й слава...
В народі годі їм знайти себе,
українське слово, як українське сало!

В очах святкові граються вогні,
та й шкура смалена покрита лаком.
І лиш за власні пільги душить гнів,
вони й бунтують тільки... з переляку.

До крові збито в молитвах колін:
громада, барикада, буфонада —

уже й не буде, може, україн, —
а будуть лиш майдани і левади...

Безбатченки чванливо кирпу гнуть,
приглянешся — то відступи, то зради...
Ні спогадів, ні мрій... В зіницях — нудь,
жебрацькі порухи — Христа заради!
Синами ж називалися колись —
то й матері в колисках цілували.
Та від вітчизни скопом відреклись,
гуртом могил дідівських відцурались.
Талановито лисіють чуби
від інтегралів, смогу, перфокарток.
І кожен найдорожче щось згубив:
то батька-матір, то сестру чи брата.
Не напитає з Хрещатика доріг,
не пригадає з божемного Арбату.
Нічого ж із дитинства не зберіг,
і душу, а не плечі щось горбатить.
"Іще якого чорта для добра?!" —
квартира — повна чаша, ситі, в чині...
Безбатченкам народ не обира
опікунів на старість і вітчмів.
Тиняються... Були ж дітьми колись...
І хто їм двері поночі відчинить?
Блукають. Відцурались. Відреклись.
...Мішки жебрацькі носять під очима.

БАЛАДА про КОЗАЦЬКІ МОГИЛИ

*Вірш, який Іван Сокульський
власноруч обрав для присвяти*

Великий Луг могили не вміща,
тут кожен хрест, немов натільний хрестик,
який не зносить праведна душа
на гайтані шляхів, на їхніх верствах.

Аж за Дунаєм затяглися вузли —
їх розірвати й вічності несила...
Земельку братчики в шапках носили,
і в ладанках по світу розвезли.

Та височать посмертні курені,
і мчаться коні несхололі, в милі, —
попереду у них шляхи курні,
і герці, а позаду все ж могили...

і кровію напоєна земля,
які ж у нас наморені могили!
Їх щедро поливали сльози милих
й перемивали кісточки здаля.

Великий Луг спокуту сповіда,
і обертає в свята сірі будні,
щоб у Дніпрі була свята вода,
а ще з могил ми бачили майбутнє.

ЗНАЮ СВІТЛЕ, ВЕСЕЛЕ

ім'я цього вогнища,
що запалене
останнім сірником,
а, може, тими
іскорками,
що розгоряються в погляді.

Не дихнеш на нього угулос,
бо серце відгукується

квітучим теплом,
щоб ніколи
не відчувати у пам'яті.

Крізь хуртовини—заметілі,
дощі проливні, як з відра,
набачиться звичайне
попелище від вогнища,
ніби острівець —
хапаюся за давню
згорілу соломинку,
щоб хоч вічність
втриматися біля нього...

У кожного своя робінзонада,
свої вогнища:

то яблуневого цвіту,
то січневої кучугури,
то грон горобини,
то червоних яблук,

а мені спокою не дає
Вічне...

Хочеться вірити, що запалене воно із останнього
каганця, при якому читалася остання похоронка,
хоч уже

й Перемога була...

Пропоную увазі читачів твори талановитого поета з України Івана Йова, зокрема поезії з трьох його збірок, що вийшли нещодавно: "Книга перша", Хмельницький: Поділля, 1991; "Рукопис", Хмельницький: Поділля, 1995; "Чернетка", Хмельницький: Доля, 1996.

Славний нащадок козацького роду Іван Йов відомий як традиційними або академічними поезіями, так і поезіями експериментальними за формою. Поетичним творам Йова притаманна змістовна глибина, патріотичний патос, самобутність експериментаторських пошуків, соковитість і дивовижна щільність мови, ваговитість кожного слова, навіть літери. Саме цим і приваблює дорібок Івана Йова — члена Спілки журналістів та Спілки письменників України.

На мій погляд, творчість Івана Йова не залишить байдужими і читачів. — Тетяна Назаренко

Лідія КАРПИН

ЖИТТЯ ОДНЕ

Життя одне — хто стане суперечить?
Людині в нім як дереву рости.
Щоб і тоді, коли настане вечір,
То висгачило думці чистоти.
А дні летять, неначе птахи в вирій,
Буває в них і лиха і тепла.
Та тільки той, хто в щастя завше вірить,
Не губить душу в зимні холоди.
І я завжди по-справжньому хотіла,
Яких лиш сліз і горя не було,
Щоби душа, душа не обміліла,
Як усіма забуте джерело.

ПЕЙЗАЖ

Мріє синій ранок ген понад рікою
І блакитна квітка в небесах цвіте.

З нашими думками, з піснею дзвінкою
Край мій віковичний мріє і росте.

Понад ним роздалля вранішнє, весняне
Та над ним літає сизокрилий птах.
В пісні журавлиний нам душа молодне
В пісні, що розносить славу на вітрах.

КРИНИЦЯ

Вдивляєшся в криницю мрій
І свій там образ бачиш, свій!
Гукаєш, слухаєш: у ній —
Твій голос, твій!

Черпаєш, п'єш — вона без дна,
Відійдеш — манить знов вона.
Твоє в ній щастя і біда:
Проходять роки, як вода.

ЗИМОВІ ФАНТАЗІЇ

В бузкові повертаюся сніги,
Вклоняюся берізонькам цнотливим,
Із широкими вітаюся.
Навкруги
Притихло все в замріянні щасливим.
Сосновий бір...
Царює іній в нім.
Поля казкові вкрились сірблом ніби.
Поєднані у прагненні одним —
Початок снігу
І початок хліба.
Спішу по межах пагорбом крутим.
У спраглі очі цілий світ вбираю.
Все щось потрібне прагну віднайти
І щось потрібне часто я втрачаю.

ВІХОЛА

У саяві ліхтарів гуляє віхола.
Верхи акацій м'яко огорта,
Заметами влягається під вікнами
На скільки днів — ні в кого не пита.
Від повівів різних ми очі мружимо,
На віях срібно паморозь іскрить.
Вишневий усміх не згасити стужею,
Де чути пошуг лебединих крил.
В краю моєму розгулялась віхола —
Вогнем багряним світяться сніги,
Щоб ми у чистоту кохання вірили
І, як святиню, віру берегли.

ЗЕМЛЕ МОЯ

На вікні — білосніжна фіранка.
І так само біліє земля.
Ти турбуєш мене до світанку,
Рідна земле, колись моя!
Все, нарешті, затихло у місті,
Все послухало, як діти малі,
І дерева стоять у намісті,
Прислухаються теж до землі...
І покличуть берези до танцю
Зашепчуться з ними дуби.
Вечори і веселі світанки —
Ви у серці моєму завжди.

ЄНДРИК і ЯСНА

(З історій вуйка Артура)

— Минулого року випав такий великий сніг, що зломив яблуньку... Ту стару, на котрій гойдалка була, пам'ятаєш?... А цієї зими, геть кругом все чорне. Дощі... дощі... На Новий Рік дощ падав і Різдво без снігу. Ночі чорні. Страшно... Певно люди прогнівили Бога, от і маємо те, що маємо.

Вуйко Артур сидів за столом і розкладав пасіянс. Робив він це як досвідчений гравець — повільно, розмірено, щоразу слинячи пальці. Його окуляри в масивній роговій оправі повільно сповзали йому на кінчик носа і він час-від-часу тицькав їх пальцем. Його люлька лежала поруч нього. Її чорна порожнеча нагадувала мені чомусь розкритий писок однієї з багатьох вертепних масок, що висіли на горіщі вуйкової хати. Горіще відкривалося в сінях, між кухнею і покоем. Ще малим хлопцем я запам'ятав той розкритий писок маски. Вона лякала мене щоразу, коли вночі я вставав до відра. Маски ці вуйко робив сам і щороку водив вертеп по всім Бориславі, колядуючи і розіграваючи дійства біблійної притчі про народження Бога. Колядки, сміх, вінчування пана-господаря луною котилися по горбатих верхах та полонинах застигаючи в часі і в пам'яті дівка.

Було за північ. Під важким чавунням печі фуркотіло полум'я, відкидаючи через шпари відблиски на стелю. Було тепло і тихо. Коли раптом за вікном пішов сніг. Спочатку дрібний, як крупа, та за якусь хвилю повалив густими клаптями, вкриваючи чорноту землі та всього навкруг.

— Добре пішло мені, Олю. Акурат скінчив і, на тобі — сніг. Ой-ой-ой ти тільки подиви, як сипе!

Надворі посвітлішало, все перемінилося, і наче на чорнім тлі білим, невидимий художник писав красу зимової пори бориславських верхів.

Вуйко встав і зібрав карти до купи. Далі добув з кишені штанив пачку цигарок, вийняв одну, другу, випотрошив тютюн і наладував ним свою чорнописку люльку. Бензинова запальничка довго не хотіла запалюватися і вуйко взявши з печі сірники підпалив ними гніт запальнички перевіряючи таким чином чи є всередині "нафта". "Нафта" була і вуйко, прикуривши, сів на канапі коло вікна, за яким була вже справжня зимова ніч, закрив ногу на ногу пахаючи зі своєї файки:

— Знаєш, Олю, мені все в отаку от пору, коли в хаті тепло, а надворі паде сніг та й ще на Різдво... пригадується одна байка не байка, а таки історія, яку мені ще вуйко Савчин оповідав.

Вуйко кинув оком до вікна, далі до дверей, що вели до покою, де сплять його жона і малий внук. Раптом встав і, зробивши знак пальцем "тихо", вийшов до сіней. Я чув, як він скрипнув дверима від горища раз, другий і за хвилину повернувся тримаючи в руках саме ту вертепну маску з розкритим писком. То була маска чорта зроблена зі старої панчохи з нашитими хутряними бровами і бородою, а довкола голови чорна плюшева матерія і червоні дерев'яні різьки. Вуйко поклав маску на стіл, зробив чаклунські рухи руками і промовивши пошепки "Гокус-покус" — різко смикнув маску догори...

На столі з'явилась пляшка горілки, мокра, — бо щойно налита і два малих келішки. Кльош з тітчиними плясками доповнював цей нічний імпровіз святкового столу.

— Нині все таки свята. А ми з тобою як-не-як козаки, хоч і бойки — хихикнув в кулак — ти ж не хочеш іти спати ще?

— Ні, — кажу, — ще висплюся завтра. — Я взяв до рук ту маску, роздивляю її, — стара, правда?

— Правда. Стара, як світ. Як і ця історія, що я тобі зараз вповім.

Чекаючи від вуйка чогось нового з його старо-світських оповідок, чогось, чим так багата його пам'ять і щедра душа, я підніс свого келішка до вуйкового: — Христос ся раждає!

— Славім його!

Горілка густа пахуча і холодна, як ця ніч...

— Життя, Олю, таке коротке і що було вчора, і що було піввіку тому — живе в тобі як один день. Не знаю коли то всьо діялося, але було воно насправді, та тільки ті, що мені вповідали, давно сплять і день їх скінчився.

Жив у нас тут один чоловік, звався Єндрик. І був він каліка, від народження горбатий. Від дитинства жив одинаком, бо рано му мама померла, а батька не мав. Пас він змалку худобу чужим людям з чого властиво і жив.

У той далекий час жила в одній родині дівчина гарна. Білява, ясноока і називалася вона Ясна. Певно Єндрик пас і їхню худобу, бо відтак запізнав ту дівчину. Вповідають, що він зобачив її перший раз, коли вона прала при потоці, там де вода паде з високого каменя. А було то гарячого дня, та й пішла Ясна купатися і стала під той струмень, та вода була велика і сильна, і поховзнулася Ясна і впала до глибокого місця і зачала тонути. То Єндрик, зачув крик та й надбіг і вскочив до води, і

вирягував її. І в той час, як очі їх стрілися, зайшла межи ними любов...

Батьки Ясної були багаті люди, то й не хтіли навіть і чути про якогось там каліку-жебрак і як прийшла пора віддали Ясну за багатого. Віддали Ясну і край... Та любов її до Єндрика не минула і жила в серці її, тепер уже жінки заміжньої. Єндрик сох по ній і сум тяжкий носив на серці. Та що він міг зробити, бідака, мусив коритися долі.

На той час зачалася війна. Австріяки брали наших і посилали на фронт. Брали всіх, то й взяли і того мужа Ясної. Пішов той на війну і по якимсь часі вертає, бо дістав від москаля кулю в груди і вже го більше не посилали в окопи. Вертає він і застає Ясну при надії на дитину, але не признає того, що та дитина буде його, лиш каже, що певно та нагуляла дитину десь із тим жебраком Єндриком. Так слово за слово, як там межи ними зайшло ніхто не знає, тільки зчиняє той бійку і в запалі злости вбиває на смерть свою жінку — Ясну. Далі в страху хоче сховати сліди гвалту, тож підпалює хату, а сам біжить та й скликає людей на пожар. Поки люди прибігли, поки взялися гасити вогонь, то вже хата добре горіла і ніхто не відважувався зайти до середини, щоб шукати там за бідною жін-

кою. Та на ту мить надбіг Єндрик та й скочив у вікно і виніс Ясну з вогню, де на ній вже одіж зачала тліти, і побачили всі люди, що вона забита, бо мала кров на собі і рану від ножа на шиї. Горє спало на всіх. На Єндрика, що любив її; на батьків, що віддали за убивцю, та й на родину того мужа, бо по всім забрали го до криміналу...

Вуйко витяг з пачки цигарку і, випотрошивши її, знову наладував люльку.

— По тій всій трагедії Єндрика рідко виділи люди, хіба в яку неділю прийде до церкви, стане надворі при порозі, перехрестить свої впалі груди і йде геть скоро, ні з ким не говорячи ні слова.

Минає час, може рік, а може й більше, коли стається, що ідного дня зайшла до Єндрика просто в хату біла кобила і мала вона рубець на шиї, як от від ножа і на стегні, як от би попечена була... Ясна, Ясна прийшла до нього!

Біла кобила жила у його хаті, а не в стайні. І люди виділи, як він водив ту кобилу верхами, пас її та ніколи не сідав на неї, не впрягав ні в плуг, ні до воза, лиш водив тримаючи за білу гриву.

Дивувалися люди з того, аж поки якась "мудра" голова не вигадала, що та кобила, то не хто інший, як сам дідько і Єндрик продав йому свою

SO-USE CREDIT UNION

WORRY FREE TOP OF THE LINE PERSONAL AND BUSINESS BANKING
THAT COMBINES FIRST-RATE SERVICE WITH FIRST-CLASS RATES

OPEN YOUR ACCOUNT RIGHT NOW AND RECEIVE
\$25 BONUS

MISSISSAUGA
26 Eglinton Ave. West
Missauga, Ontario L5R 3E7
(905) 568-9890 Fax: 568-9893

HEAD OFFICE
2265 Bloor Street West
Toronto, Ontario M6S 1P1
(416) 763-5575 Fax: 761-9604
TOLL FREE 1-800-322-9274

OSHAWA
31 Bloor Street East
Oshawa, Ontario L1H 3L9
(905) 432-2161 Fax: 432-7503

SO-USE VOICE 416-760-9940 TOLL FREE 1-800-323-2794

душу, і що він по ночах носить ту кобилу на своїм горбі горами і долами, і хто їх стріне тої хвилі, то зараз же обернеться в смереку...

І так то припало людям до звичайного, що всі були такої думки про Єндрика і про ту білу кобилу. То ж боялися всі, коли він вів кобилу на їх очах понад край лісу горою, де звикло він ходив. Чи коли приходив до церкви. Дітей мами страшили ним за непослух, кажучи, що забере котрогось, посадить на ту білу кобилу і... завезе просто дідькові в зуби.

Якось на Великдень був дощ. Святити паски всередині в церкві. Коли повиходили люди аж тут Єндрик у дворі з кобилою... Люди перестрашилися, зчинили гвалт та й ну виганяти його геть. Хтось взяв патику, та й вдарив кобилу, ця дибки та й на нього; тоді взялися до Єндрика і побили його mocno та обкидали болотом і заказали навіть показуватися на люди.

— Такі то є люди... — Вуйко посмоктав погаслу люльку, далі поклав її на стіл, налив по келішку і пом'янувши сина Божого, його різдво, перехилив і блиснувши гранями деньця, продовжував: — По такій пригоді покидає Єндрик все, що має тут, бере свою "Ясну" і йде в гори, де на одному з верхів будує собі яку-таку хижу і живе там відлюдьком. Ніхто не бачить його довгий час, люди зачали забувати його і його кобилу. Минають роки, облітає листя, виростає нове і з тих дітей, котрих страшили Єндриком повиростали хлопці і жінки та вже вони мали своїх дітей і вповідали їм про ту білу кобилу та про того Єндрика байку, як я тобі зараз, Олю, і ніхто не знав чи ще живий той Єндрик, а чи вже забрала його та біла кобила...

Ти тільки подивися, Олю, як гарно надворі, як біло. Як то Бог створив наш світ, який він гарний. Але Різдвяна зимова пора незрівняна ні з якою іншою. Такого самого снігу насипало і тоді на Різдво, і люди колядували, вертепом ходили, горілку пили, веселилися, перебиралися хто за чорта, хто за смерть, а хто за янгола. Пізньої ночі троє вертепників посідали під дзвіницею. Мали горілку, добру закуску. Пили, говорили про те й про се, і пригадали Єндрика. І як то є поміж хлопцями розігрітими горілкою, гоноровими один перед одним, кожен хоче показати себе кращим, взяли собі в голову йти і шукати ту хижу Єндрикову, і якщо знайдуть, то принести на доказ їхньої хоробрости що-небудь звідтам, аби похвалитися перед іншими.

Тож встали вони і пішли. Ніхто про їх подорож не знав, бо нікому ж не хотіли вони казати. Не знати як довго вони йшли та все ж знайшли те місце. Хижа стояла похилена на бік і з комина піднісся слабенький димок. Хтось там таки жив. Ті троє потихенько обійшли хижу і заглянули в одне

маленьке віконце. Було темно всередині і мало що могли розібрати. Тож взяли кожен до рук бука про всяк випадок і спробували зайти в двері. Двері не були замкнені і отворилися їм легко. Зайшли, завітнали сірника, — аж на долі лежить та сама біла кобила. Стара і худа страшно. Дивитися на них, далі схопилася на ноги, а так, — як хижка була невелика, то видалася їм та кобила аж під стелю. Ті хлопці перестрашилися і хотіли втікати, та двері до середини відчинялися, а вони в страху на двір їх пхали. Страх відбирає розум у людини. Кобила зачала форкати до них і іржати. Жах охопив їх нещасних і вони кинулися бити ту стару конячину палицями, що мали при собі, і такі були в тім битті несамопиті, що спам'яталися аж коли та конячина впала замертво. Тоді покидали палиці і відступили, коли чують, як хтось знадвору замкнув двері пропхавши через клямку якогось залізного прута. Вони в крик та до дверей, — де там, ані руш ті двері. Тягли до себе аж поки клямки не увірвали із середини. Тоді до вікна, та на ту мить груба дошка затулила все вікно і чиясь рука прибила її. Жах і відчай охопив людей. Стали кричати, кликати на поміч, гупати в стіни, двері, шукати ножа чи сокиру — мабуть, не знайшли. Припали до шпари, бачать — Єндрик!

Старий горбань сивобородий з довгим сивим волоссям зносить сухе дерево і смереки і прикладає до хижки, а де-не-де прибиває аби не виламалася на двір ті бідаки. Поволі, до вечора з тої хижки стала велика гора лісу, як то ватру палять гуцульські пастухи.

Як зійшли зорі на небі, запалив Єндрик ту ватру і воронь величезний здійнявся аж до хмар. І коли запали двері, то почув Єндрик, як ніби-то Ясна кличе його з того вогню — "Єндрик! Єндрик!"

Перехрестився він і ступив у той жар, в ту ж мить завалилася ватра, і дві яскраві іскри знялися вгору вище, вище... То були їхні душі, що так любили одне одного за життя і любитимуть по смерті повік ген там серед зізд у тім безкраїм небі...

Вуйко Артур помовчав з хвилину, взяв до рук вертепну маску зі столу: — Ось, таку саму маску було знайдено на тім місці, коло того згарища. Один з тих трьох загубив її. Вуйко Савчин, який видів ту маску на власні очі, оповів мені яка вона була, то я зробив з його слів ось цю.

Давно то було, а таки було колись...

Надворі сіріло на день. Вуйко положився на канапі. Я погасив світло і риплячи сходами спустився до покою вниз, де я звикло гостив.

Ранок подарував мені глибокий сон. Я бачив Єндрика, який у повні місяця йшов хребтом верхів, а за ним слідом його Ясна. ■

БОУТ-САД

У саду росли бегонії, традісканції, настурція, юка, агава, хризантеми, чортополох, тис арагонський, чорний горіх — однорічні і багаторічні, кущі і дерева, словом — ботанічна колекція.

Лорд Уорвік називав свою колекцію "Боут-гарден" — човновий сад. Ще в дитинстві читав він про Ноїв ковчег і був страшенно вражений, коли почув перелік людей і тварин врятованих на землі після потопу. Адже там не було й тисячної долі усього земного різноманіття фавни, а про флору і взагалі мови не було. Зростаючи, він вивчав різні науки — астрологію, фізіологію, географію, ботаніку, теологію, філософію герметизму і щораз то більше переконувався, що Біблія, хоча й Богом надхнена, але є творінням суто людським, і творці її, як вірусом дріб'язковості, заразили це епохальне джерело мудрости якоюсь хворобою, на зразок пістряка, яка спотворила кожну клітину Книги Буття непотрібними дрібницями з найгіршими ознаками людства, як гнійними вуграми чисте лице Правди. Маса незрозумілих і немилозвучних імен на зразок: "Фарес

вродив Есрома, Есром вродив Арома...", чи "...Яків вродив Йосипа, мужа Марії, від якої народився Ісус, що названий Христос". І все задля того, щоб притягнути за вуха злочинний юдейський рід, з його розпустою, з якого походив безплідний Йосип, до галілейського роду дітей сонцеликого Бога, з якого, стараннями багатьох поколінь і волею Божою народилася ясна Марія, мати сина Божого.

Як могло б розцвітати життя на Землі, якщо Ной не взяв до човна навіть чорнобривців і фіялок. Але Бог, поза тим, що написано у Торі, адаптовано у Біблії, затовчено в Талмуді і врешті зашифровано у знакову систему в Андалузії в Кабалі, подбав про природу. Лорд Уорвік знав, що вищими від гір Ара-ратських, що сягали лише позначок 3,925 м. і 5,165 м. є поблиський Казбек — 5,033 м., Ельбрус — 5,642 м., куди б легко долетіли ворон і голубка, Джомолунгма — 8,848 м. та інші. Отже було де затриматися життю рослин. Але знаючи, що Бог наслав потоп за гріхи людські, лорд остерігався, що ось-ось щось подібне має повторитися, а що найгірше, тепер покара може бути вогнем, адже ті самі юдейські злочинці, яких виганяв з Галілеї Симон Тарсис, проти яких усією своєю силою був скерований бичуючий гнів Слова Ісуса Христа, вороги Бога і людини, що поклонялися лише Золотому Тельцю, вже показали своє обличчя в центрі Опенгайма, а нещодавно знову на чарівних просторах акваторії Мирного океану, закладаючи в гени Гогенівських завітаних красунь той самий, квітучий грибом вірус РАКУ — КАРИ за гріхи.

В Біблії сказано не називати ближнього ракою. Це слово пасує для раковин, пустот, неживих утворень — для Ніщо, якого просто не повинно бути у світі Господньому, бо природа не терпить пустоту і у випалену ядерним вогнем Чорнобильську Землю кинулася ракова пухлина, а у випалену душу серед нечистот поселяється сатана.

Лорд Уорвік розсадив свій БОУТ-САД на острові, що колись належав фризам — вікінгам північних морів, що на своїх дракарах сягали Середземномор'я і Атлантичного континенту, на острові Рунгольд. На випадок небезпеки насіння і сім примірників кожної чистої рослини (нечистих рослин просто нема — усі потрібні), автоматично могли опускатися у печери, нижчі від рівня моря, котрі не сполучалися з океаном, захищені скельним панцирем. Правда це б не допомогло, якби кара Божя була скерована просто на Британію з безліком її гріхів, безоднею розтління духу і загидженим промисловими випарами повітрям. Люди, що відірва-

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. "Вічний Фонд Українського Цвинтаря Св. Володимира"!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефону:

Години — 9:30 до 4:30
БЮРО — (905) 827-1647

АНДРІЙ ЛАТИШКО — адміністратор

лися від звичного життя під сонцем у англійських колоніях, тут під товщею туманів не черпали життєвої енергії з Ноосфери, а розхитані протестантизмом і масонством, як грибок чи коростою вкривалися пістряком звиродніння, мішаючи свою буйну, гарячу кров зі слиноподібною покидьків білої раси. Через неймовірну перенаселеність непотоплюваного дредноута Альбіону, після відкриття Нового Світу, він уже виплюнув зі свого черева на простори Дикого Заходу 8 млн. своїх дітей, тоді як решта Європи спромоглася лиш на 5 млн., таким чином породивши Америку — цивілізацію-потвору, що вже ковтнула тубільні народи. Англія в кожне покоління могла б згинати від рук свого ненажерного дітища. Тож лорд Уорвік робив заходи, щоб відкрити філію боутсаду десь на Антарктиді, де в екстремальних умовах живуть лише люди великої волі і терпіння та розмежування між добром і злом таке ж чітке, як між білими і чорними плямами пінгвінів. Білі сніги континенту, наче символ його чистоти. "Хто терпен, той спасен", і надія на збереження колекції в тих місцях набагато вища. Навіть, коли з кінцем світу зупиниться земля, і випростатиметься її похилена вісь, ці зміни в положенні відносно сонця на полюсах відчуються мінімально. Саме тому, завдяки своїм впливам у парламенті в палаті лордів і давній приязні ще його батьків з Віндзорським домом, він забезпечив доброго сусіда для своєї неоціненної колекції, намовивши уряд подарувати антарктичну станцію юній державі Україна, що лиш вбивається в пір'я, але зберегла ще прадавні традиції мирної ентропії в природне середовище і простих порядних людських відносин.

Сам Лорд Уорвік пообіцяв зафундувати для держави нову, ще потужнішу станцію, що мала бути б оазою серед вічних снігів і огріватися лише енергією сонця і плазми з надглибинних свердловин континенту.

Тим часом, розмірковуючи, Лорд прогулювався своїм райським садом, і, забрівши в далекий його кут, не відчув знайомого тут запаху гнилого м'яса, який розповсюджувала звичайно закрітаюча у ці дні розкішна Вікторія Регія. Двометрове листя наче пошматоване, стало як у філодендрона і майже затонуло, квітка зібралася, поморщилася і майже засохла. Дзизчання не було чути і мух, яких завезли спеціально з Амазонки також не було видно. Кілька з них лежали долі. Лорд Уорвік вперше зазнав такої втрати. Іншою була смерть його дружини, коли він майже забув про неї, всі свої сили віддавши для саду. Тоді він майже не відчув втрати. І лише тепер зрозумів причину смерті своєї, наче б то цілком здорової жінки. Він не любив запаху Вікторії, і рідко заглядав у цей кінець саду. Він не любив її.

Раптом почув дзизчання — побачив жовту амазонську муху. Та великий хамелеон блиснув язиком і її не стало.

Остання думка, що промайнула в голові Лорда, перед тим, як вона розкололася, вдарившись об залізний метеорит, що прилетів з неба, була: "Бог добрий і дав нам Любов. І ніякий ковчег не порятує того, кого не люблять."

18.10.1995 р.

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття.
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE —
— GALLUS — ORTHOPEDIC SHOES —

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede)
TORONTO, ONTARIO M6S 1N4

TONY HRUBI
(416) 763-1851

ЧИ СПРАВДІ ЛІКВІДУЄТЬСЯ УАПЦ в УКРАЇНІ ?

Щоденник "Вечірній Київ" помістив статтю під заголовком "Патріярх Димитрій заявляє про ліквідацію УАПЦ".

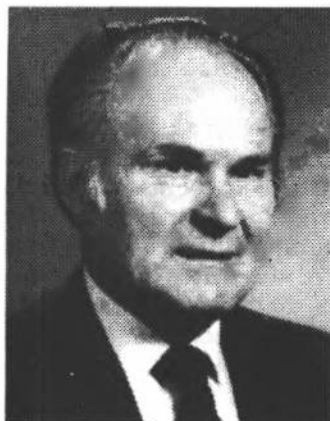
Редакція Вісника пов'язалася телефонічно з Патріярхом Димитрієм 5-го жовтня, щоб перевірити достовірність цієї вістки.

Вищезгадану заяву він окреслив, як заяву про намагаання певних сил ліквідувати очолювану ним вітку Православної Церкви в Україні. Однак підтвердив вірність йому Єпископа Харківського й Полтавського Ігоря (Ісиченка), та заявив, що має відбутися архиєрейський собор, який має розглядати справу архієпископа Петра (Петруся — керівника Патріяршої канцелярії та її скарбника).

У розмові Патріярх Димитрій висловив свої вболівання над роз'єднаним станом Православної Церкви в Україні, а особливо тих віток, які стоять за її помісність (тобто ієрархічну самоуправу, чи автокефалію). Навіть говорив, що він би "радо зрезигнував" та, що "стидно, що є два Патріярхи", однак в сучасному стані справ, він не бачив можливості зійти зі свого становища. Отож поділ не тільки триває далі, а ще, як видно, помножується. А, може, це темрява перед світанком?...

Прот. Ігор Ю. Куташи

МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ І МАКСИМ ГОРЬКИЙ

Є. Федоренко

ріоді (до кінця XIX ст.) була під впливом українських класиків (Івана Нечуя-Левицького та Панаса Мирного). Автор віддав чималу данину етнографічній школі та народницькій ідеології, але рівночасно він значно розсуває рамки побутового письменства і поглиблює його зміст. Уже в ранніх оповіданнях позначається особлива риса Коцюбинського: не подробиці побуту цікавлять його, а душевні переживання й людські внутрішні почування.

Письменник шукає адекватної мистецької форми для своїх шукань, і не задовольняючися тодішніми українськими авторитетами на літературній ниві, Коцюбинський спрямовує свій погляд на західно-європейське письменство. У своїй автобіографії він пише про це так: "На вироблення мого літературного смаку мали вплив найбільше письменники європейські (Золя, Стрінберг, Арне Гаррборг, Кнут Гамсун, Від, А. Шніцлер, Верга і другі)."¹⁾ Починаючи з 1902 р., Коцюбинський кілька разів повторив це, додаючи ще інших письменників у своїй автобіографії: Андре, Лі Ахо, Метерлінк і Мопассан. Творчу майстерність згаданих письменників Коцюбинський ставить, як велику вимогливість для самого себе, для своєї творчості, і намагається відбити у своїх творах напружений розвиток європейської теоретико-поетичної думки того часу, і конкретні досягги мистецької продукції. Ян Махаль — чеський дослідник, розглядаючи інтерес Коцюбинського до західноєвропейських письменників, дуже тонко зауважив, що Коцюбинський "літературний смак розширив читанням європейських авторів."²⁾

Протягом 20-их років, майже всі дослідники вважали Коцюбинського новатором-модерністом. Його аквареля "На камені", написана в 1902 р., остаточно пориває з реалістично-етнографічною манерою своїх попередніх творів, і стверджує новий стиль, стиль імпресіонізму.

"Для художника тепер, — як пише академік С. Єфремов, — вже не околиці події становлять суть твору й не вони притягають його творчу увагу. Вра-

жіння, настрої, інтимні переживання в гармонії з оточенням, внутрішній дух речей, навіть у Метерлінковому розумінні, — ось що головне тепер для нього."³⁾ Ол. Дорошкевич занотує ясно, що "Невеличка аквареля "На камені" визначає вже виразний поворот Коцюбинського до імпресіонізму."⁴⁾ Твори Коцюбинського з 1902 р., занотує А. Шамрай, написані: "стилю імпресіоністичною манерою й глибокою психологічністю-здатністю змалювати найглибші зворушення людського почуття — становлять їх поруч видатніших творів сучасників-модерністів, означаючи йому поважне місце в українській літературі, як талановитішому представникові імпресіонізму."⁵⁾ Андрій Музичка в своєму досліді "Натуралістичний імпресіонізм Коцюбинського" додає, що в його творах, написаних після 1902 р., "...навіть техніка мови дуже імпресіоністична, що має вигляд коротких речень уривчастих, із викликами, запитаннями, інверсіями тощо."⁶⁾ Коли радянське літературознавство вважало праці академіка С. Єфремова "ворожими", то варто навести погляди про дослід двох останніх (А. Шамрая та А. Музички): "Яка могла бути ціль у таких серйозних і чесних дослідників, як А. Шамрай чи А. Музичка", — питає радянський коцюбинознавець Петро Колесник. Він же сам і дає відповідь: "З їхніх праць можна зробити висновок, що вони переслідували інтереси науки, намагалися дати об'єктивне дослідження спадщини Коцюбинського." Він лише робить їм закид, мовляв, вони дійшли до таких неповноцінних висновків тому, що "...неоціненна праця В. І. Леніна "Матеріалізм і емпіріокритицизм" не бралася літературознавцями до озброєння."⁷⁾

Ще в 1920-их роках В. Коряк трактував твори Коцюбинського "ворожими" пролетарській культурі,⁸⁾ а праця автора Ол. Попова була першим спрощенням і примітивним початком пролетарської роботи над творчістю письменника.⁹⁾

Від середини 30-их років, коли офіційно впроваджено в життя доктрину соцреалізму, в радянській українській літературі переведено дбайливу селекцію. Чимало письменників, стиль яких був прямим запереченням соціалістичного чи будь-якого реалізму, викинуто з офіційно апробованої літератури. Однак, М. Коцюбинському вибачено модернізм та імпресіонізм, і впроваджено його в апробовану літературу як "реаліста". Почалася переоцінка творчості М. Коцюбинського. Почали появлятися численні монографії, популярні нариси, політичні розвідки, в яких підкреслюється особливо впливи В. Белінського, М. Чернишевського, М. Добролюбова, а зокрема М. Горького на ідейно-художнє формування великого майстра прози.

Особисте знайомство М. Коцюбинського з М. Горьким на Капрі та їхнє листування довільно тлумачилося так, щоб представити М. Коцюбинського

співцем "пролетарської культури". Це знайомство і зв'язки М. Коцюбинського з М. Горьким, як твердили радянські літературознавці нібито мали такий величезний, майже магічний вплив, що Коцюбинський перестав цікавитися мистецькими досягненнями західноєвропейської літератури і майже підпорядковується "глибоким революційно-демократическим идеям."¹⁰ "Отход Коцюбинского от западноевропейских символистов, — пише Александр Дейч, — сближение его с наиболее передовыми представителями русской литературы, прежде всего с Горьким, опровергают еще одну легенду о Коцюбинском, созданную украинскими буржуазно-националистическими литературоведами. Ибо ссылками на "европеизм" Коцюбинского они пытались подкреплять свою современную форму подрыва единства СССР...

Іменно останній період творчості Коцюбинського... ознаменувався близькістю Коцюбинського до Горького. І несомненно, что его сближение помогло Коцюбинскому освободиться от прежних влияний западных модернистов и символистов...

(Переписка Горького с Коцюбинским)... свидетельствует о том, как увлечен был Коцюбинский творчеством могучего певца пролетариата и, сопоставляя с ним прежних своих излюбленных авторов, все дальше от них отходил."¹¹)

Спробуймо розібратися, що де дало підставу Александру Дейчу до таких далекоїдучих, аж ніяк не обґрунтованих висновків.

М. Коцюбинський познайомився з М. Горьким літом 1909 року. Здоров'я Коцюбинського значно погіршилося в тому часі, і було рішено поїхати на острів Капрі. В квітні 1909 р. Коцюбинський звертається до В. Короленка, свого земляка: "...лікарі посилають мене відпочити в Італію. Думаю поселитися на Капрі. Тяжко було б почувати себе цілковито самотнім. Між іншим, на Капрі проживає М. Горький, значить в якомусь роді земляк, як слов'янин." І тому він прохає Короленка прислати "декілька рекомендуєх рядків Горькому."¹² 1-го червня 1909 р. Коцюбинський приїхав на острів Капрі. Наступного дня він пішов до Горького і там його добре зустріли. Відтоді почалися дружні зв'язки обох письменників. У наступному році Коцюбинський побував на Капрі приблизно в той же час, від 3 до 30 липня, а третій і останній раз Коцюбинський приїхав 20 жовтня 1911 р. і прожив на острові цілу зиму, до 19 березня 1912 р.

Поїздки сприятливо впливали на хворого і втомленого Коцюбинського. Ось ці зустрічі й стали, власне кажучи, єдиним джерелом, яке скрізь і всюди надмірно підкреслювали для окремих своїх цілей радянські коцюбинознавці силкувалися довести, ніби товариські взаємовідносини Коцюбинського і Горького — не випадковість, що вони, мовляв, служать "символом братського єдинення украинской и русской культуры" (А. Дейч).

Тут я коротко зупинюся на спогадах М. Горького про М. Коцюбинського та їхньому листуванні. Усіх опублікованих листів Горького—А. Пешкова від 1909 до 1912 рр. є 12 і одна нотатка. Бракує двох листів, як це було встановлено з листування Коцюбинського до

Горького. Коцюбинський написав 16 листів до Горького, а також одержав 7 листів від Марії Пешкової — дружини М. Горького. Один лист написала дружина Коцюбинського, вже після його смерті, Марії Пешкової.

Проаналізувавши листування М. Коцюбинського і М. Горького, а зокрема спогади останнього про М. Коцюбинського, можна зробити висновок, що між цими двома письменниками були, безперечно, суто людські дружні взаємини, з розмовами і дискусіями на літературні теми, обговоренням творів... Знайомство з Горьким, добре ставлення останнього дало можливість Коцюбинському видати 2 томи своїх оповідань у видавництві "Знание", а третій, як продовження двох попередніх, видало в 1914 р. московське видавництво "Книгоиздательство писателей". Горький також, як видно з листування, спонукав Коцюбинського друкувати свої оповідання в російських журналах. Це все так, але водночас належить підкреслити, що і на Горького, і на російську колонію, проживавшу на Капрі, знайомство з Коцюбинським залишило помітний слід. І особа Коцюбинського, і переклад його оповідань та новель на російську мову пробудили зацікавлення до української літератури. Горький тоді не тільки зацікавився українською літературою, але навіть помістив свою статтю про національне питання в "Украинской жизни".¹³)

В той сам час Горький просить Коцюбинського написати статтю до "Современника" на тему: "Культурные запросы Украины"? Затем был бы очень нужен очерк по истории украинской литературы... Нет ли у вас рассказа? Не укажете-ли, что бы перевести с украинского?"¹⁴)

Зміст листів знаходить своє повне розкриття в спогадах Горького про М. Коцюбинського, які були надруковані українською й російською мовами.¹⁵ Спогади Горького не були чомусь належно оцінені. До них зверталися радянські дослідники з певною, наперед заданою ілюстративною метою. А саме в світлі цих спогадів слід розглядати дружбу письменни-

УКРАЇНЬКА КНИГАРНЯ
WEST ARKA
BOOK & GIFT STORE
ОЛЬГА і АНДРІЙ ЧОРНІЙ
та син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки, машинки до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими візорами в гуртовій і роздрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилки пачок до всіх країн.

"WEST ARKA"
2282 Bloor St. W., Toronto, Ontario M6S 1N6
Tel.: (416) 762-8751

ків. Ці спогади якраз заперечують те, що Коцюбинський, мовляв, наслідував Горького. Сам Горький дуже високо цінив М. Коцюбинського і як людину, і як письменника-мислителя: "Он был одним из тех редких людей, которые при первой-же встрече с ними вызывают благостное чувство удовлетворения! Именно этого человека ты давно ждал, именно для него у тебя есть какие-то особенные мысли. В мире идеи красоты и добра он — "свой" человек, родной человек, и с первой встрече он возбуждает жажду видеть его возможно чаще, говорить с ним возможно больше" (Вестник Европы, ст. 323).

Ці спогади не тільки відкидають видуману залежність Коцюбинського від Горького, але й голословні твердження про так звану революційність Коцюбинського. Коцюбинський не тільки не був революціонером — він ні до якої політичної групи ніколи не належав, та й не міг належати в силу своєї духовної структури. Основою його світогляду завжди була ідея "національного відродження країни", як писав справедливо Ананій Лебідь в 20-ті роки. І в цьому відношенні Коцюбинський був передусім європеєць, для якого національна проблема була проблемою культурною і державною. "Человечность, красота, народ, Украина — это любимые темы бесед Коцюбинского; они всегда были с ним, как его сердце, мозг и славные, ласковые глаза", як пише Горький у тих же спогадах (стор. 325). В іншому місці спогадів Горький додає, що Коцюбинський "очень часто говорил о демократии, о народе и всегда это было как-то особенно приятно слушать, приятно и поучительно" (стор. 324). Варто тут підкреслити, що два останні слова "приятно и поучительно" говорять самі за себе. М. Горький, слава якого тоді гриміла і який одержував за свої твори великі гонорари, допомагав Коцюбинському навіть матеріально.

Багато писалося в радянських працях про вплив Горького на Коцюбинського, проте зовсім замовчувалася заява самого Горького: Якщо говорити про вплив, то він, правдоподібно, був взаємним. Однак пізніше справа кардинально змінилася. І вже не про взаємовпливи ішла мова, а про те, що Коцюбинський, мовляв, наслідував Горького. Дарма, що Коцюбинський — як показав академік Сергій Єфремов — вив у своєму оповіданні "Помстився" постать босяка іще перед тим, як Горький зробив перші кроки в літературі.

Питання про впливи — це тема окремого досліджу, хоч, на мою думку, впливи Горького з мистецького боку, — виключено. Виключено хоч би тому, що на той час (а ці зустрічі відбувалися під кінець життя письменника) Коцюбинський ішов цілком своїм самотнім мистецьким шляхом — шляхом психологічного імпресіонізму.

Найосновніше в стилі Михайла Коцюбинського — це його особливий самотній характер імпресіонізму. Почасти імпресіонізм М. Коцюбинського можна виводити з класичної традиції. Тим-то у творах Коцюбинського крім імпресіоністичності, помітні також романтика, риси символізму та, можна так сказати, "ідеального реалізму". Але все ж таки в письменника домінує і дуже сильно переважає струм імпресіоністичності — картинного передавання настроїв, вражень та порухів людської душі.

Михайло Коцюбинський і Максим Горький були за своїми стилями і за ідейними переконаннями цілком різні мистці слова.

Отже, час гідно, справедливо оцінити творчість видатного українського письменника М. Коцюбинського, відкинувши застарілі підходи, в яких що не слово — то ідеологічного забарвлення тенденційності.

(доповідь на Третньому Міжнародньому Конгресі Україністів у Харкові.)

ПРИМІТКИ

- 1) Михайло Коцюбинський. Твори в шести томах. Київ, 1961, т. 5, ст. 333.
- 2) Грицюта М. С. Михайло Коцюбинський у слов'янських літературах. Київ, 1964, ст. 73.
- 3) Сергій Єфремов. Михайло Коцюбинський. Київ-Ляйпціг, 1923, ст. 95.
- 4) Ол. Дорошкевич. Українська література. Харків, 1931, ст. 330.
- 5) А. Шамрай. Українська література. Харків, 1928, ст. 121.
- 6) Коцюбинський. Збірка статтів за ред. Ол. Дорошкевича. Харків-Київ, 1931, ст. 113.
- 7) П. Й. Колесник. Коцюбинський — художник слова. Київ, 1964, ст. 135-136.
- 8) Нарис історії української літератури. Харків, 1929, ст. 488-492.
- 9) Михайло Коцюбинський. Червоний шлях. 1923, 2, ст. 183-198.
- 10) М. Коцюбинський. Избранные произведения. Москва, 1949, ст. 11.
- 11) Там же, ст. 19-20.
- 12) Лист з 9 квітня 1909 р. в: Михайло Коцюбинський. Твори в п'ятих томах. Київ, 1949, III, ст. 236.
- 13) Лист з 2 листопада 1912 р. в: Там же, ст. 228.
- 14) Лист з 7 вересня 1912 р. до М. Коцюбинського в: Там же, ст. 225-226.
- 15) М. Горький. М. М. Коцюбинський. Вестник Европы, 1913, 7, 323-329; О. М. Горький. М. М. Коцюбинський. ЛНВ, 1913, 6, 385-397.

We Treat you
with Heart

Д-р Олександр Костирко
приймає в Скарборо і Торонто

Dr. Alexandre Kostirko
Family Dentistry

3000 Lawrence Ave. East
Suite 3306, Building B
Scarborough, Ont. M1P 2V2
Tel. 438-6747

2 Jane Street, Suite 505
Toronto, Ontario
M6S 4W3
Tel. 766-2853

"УКРАЇНО, НЕ ПЛАЧ — у ТЕБЕ є ДРАЧ!"

(60-ліття Івана Ф. Драча)

Україна має багато достойних синів, але Іван Драч у неї один!

І очевидно, ніхто, крім нього, не поєднує в собі, одній особі, стільки високих людських призначень — політика і громадського діяча, поета і критика, кінодраматурга і перекладача, громадянина-патріота і доброго сім'янина. Тому таким велелюдним був ювілейний вечір Драча, тому вщерть заповненим був його шанувальниками Національний театр ім. Івана Франка. "Яка в тебе самота, друже? Ось подивися в зал!" — скаже на цій урочистості її ведучий голова Спілки письменників України Юрій Мушкетик.

На сцені — три величезні снопи з осіннього збіжжя, з улюбленими соняшниками поета і багряно-жовтим листям, а поруч за столиком три мужі української культури: Іван Драч, Юрій Мушкетик і Микола Жулинський. Двоє маленьких діток — дівчинка й хлопчик у національних строях — мило заспівали-защедрували на честь ювіляра. Лаконічно, образно і тепло говорив про нього Ю. Мушкетик: "Драч має рідне село Теліженці, є до кого в світі притулитись і молитись... Без нього не злетів би Драч вище тину... Найбільше мені подобається Драч простий і лагідний, навіть беззахисний, який він іноді буває... Він був зачинателем багатьох рухів і боровся з тоталітарними можновладцями. А в своїй поезії завжди мав що сказати, захистити, оберігати або і знищити... Кипів у життєвому вирі і був найтипівішим шестидесятником..."

З порою зрілості й активності привітав поета Дмитро Табачник, зачитавши лист-поздоровлення Президента України Леоніда Кучми і оголосивши урядову нагороду для Івана Драча — орден Ярослава Мудрого. Були щедрі привітання і від імені голови Верховної Ради Олександра Мороза, прем'єр-міністра Павла Лазоренка, мера Києва Олександра Омельченка, міністра закордонних справ Геннадія Удовенка, колективу Чорнобильської АЕС, у яких підкреслювалися особисті заслуги поета в розвитку української культури і консолідації всіх українців навколо нашої держави, борця за національну ідею та відродження України.

Микола Жулинський докладно розповів про складний життєвий шлях поета, котрий зазнав, зокрема в 60-ті роки, звинувачень і переслідувань "за бунтівну злість, зухвалість і нескромність, ускладненість поетичних образів"... Академік Ярослав Яцків подарував символічний букет, що складався з будяка, троянди і дубової гілки, а головний редактор газети "Вечірній Київ" Віталій Карпенко вручив книгу "в одному примірнику" — для майбутніх роздумів Івана Драча і наостанок дотепно резюмував: "Україно, не плач — у тебе є Драч!"

"Свобода духу дається поетові разом з талантом — це найприкметніша риса Івана, — сказав поетові поет і український посол у Словаччині Дмитро Павличко, спеціально приїхавши на ювілей друга. Найсильніші спомини в нього про участь Драча в "ланцюгу злуки біля Софійського собору, на чолі якого був поет: "від нього йшов спокій, хоч то було повстання українського народу". "Тяжко бути Драчем у добі Івана Драча, — зробив висновок Дмитро Павличко і прочитав власний вірш, присвячений другові: "...доба свободи стяг дала нести тобі".

Вячеслав Чорновіл підніс ювілярові блакитно-жовтий букет квітів — "першому голові Народного Руху України від другого голови", розповівши про Драча-шестидесятника, про той час, коли "був великий покіс української інтелігенції". "Нам пощастило, що ми ходимо по одній землі, по якій ходить Іван Драч — геніальний поет і великий політик... Треба кінчати з нашою роз'єднаністю і йти одним рухом..." Від козацтва України привітав ювіляра Володимир Мулява, а також вітали представники Академії Збройних Сил, Спілки офіцерів України. Від львівського клубу української інтелігенції був вручений відновлений перстень гетьмана Мазепа, колишня власність Богдана Лепкого.

Володимир Забаштанський закинув, мовляв, яких лише звань Драч не має, а коли ж він стане академіком Національної академії наук? І почитав власного вірша, присвяченого старшому поетові. Із щасливим повноліттям вітали ювіляра земляки і співали його улюблених пісень. Відомі художники Михайло Романшин, Володимир Чепелик, Василь Перевальський вручили Драчеві подарунки-картини. Вітали сердечно Лариса Хоролець і Роман Лубківський. Талановитий поет Ігор Римарук прочитав вірш, у якому сказав, що "слово Драча було, є і лишається одним із чудес нашого століття", як колос непідвладне земним стихіям і возвеличується над буттям. Драч "визволив українське слово з духовного кріпацтва".

За особисті заслуги Іван Драч був нагороджений Золотим хрестом УНА. А Михайло Слабошпицький наголосив, що поет несе свій хрест — "людина, яка має сміливість бути Іваном Драчем". Іван Плющ підкреслив людські якості "земного й доброго чоловіка, котрий має міцну сім'ю", і великого товариша. Михайло Горинь назвав Драча найкращим громадянином України. Скільки ще високих епітетів і порівнянь звучало на вечорі в честь ювіляра! Король українського духу, високочоловий великий українець із золотої літери, полковник Чигиринського полку, палкий патріот і демократ, борець із сократівською упертістю, гордий колючий їжак, духовнодаїне явище, прапор свободи, генерал поетів. Відзначили, що Драчеві властиві зла-

года, мудрість, шлях замирення... Неможливо перелічити всі виступи й нагороди — урочиста частина тривала 3.5 години!

Заступник міністра освіти Олександра Савченко назвала Івана Федоровича — "великим учителем учителів" і оголосила, що Міністерство присудило йому звання "відмінник народної освіти України".

Наостанок Іван Драч подякував за увагу і сповідувався перед людьми, читав власні вірші, а затим був концерт в його честь.

Іванові Драчеві — 60. Це не зима, а тільки осінь. Нехай осінь його життя буде красивою і плідною, прекрасно золотою! Нехай кращі роки поета будуть ще попереду!

Ліна МАЙБА

ВІД РЕДАКЦІЇ

Змінюються президенти, прем'єр-міністри, міністри, народні депутати, послы — незмінним і, мабуть, незамінним залишається в нас з 60-их років Іван Федорович Драч! Спочатку в українській поезії й культурі взагалі, а останніх 10 років і в політиці та суспільно-громадському житті.

"Нові Дні" гордяться тим, що належно поцінували Івана Драча ще тоді, коли він був членом КПУ, хоч за це обкидали нас болотом різні наші короткозорі патріоти. І ми надійно спокійні, поки при кермі вирішальних українських подій стоїть Іван Драч.

Тож щиро вітаємо Вас, Іване Федоровичу з Вашою золотою осінню і віримо твердо, що Ви ще примножите та збережете всі українські плоди.

Зичимо Вам — багато активних і здорових років, дорогий наш Богатире! — *Редактор. ■*

ЗУСТРІЧ Л. КУЧМИ з МИТРОПОЛИТОМ ВОЛОДИМИРОМ

Київ. Церкві та релігії повертають належне місце в суспільстві. За 5 років кількість релігійних громад в Україні зросла на 5 тисяч. Релігійним організаціям повернуто майже 3 тисячі культових споруд, триває будівництво близько 2-ох тисяч храмів. Про це йшлося 30 вересня на зустрічі Леоніда Кучми з предстоятелем Української православної церкви Митрополитом Володимиром.

Митрополит Володимир поінформував Леоніда Кучму про ситуацію в Українській православній церкві, релігійне становище в Україні загалом. Наголосивши, що Церква відділена від держави, але не може бути відокремлена від життя суспільства, Президент висловив своє бачення місця й ролі церкви як духовного стрижня держави та її народу. На думку Леоніда Кучми, за умов становлення та розвитку української державності церква як ніколи повинна бути прикладом єдності й консолідації країни, рішуче відмовитися від успадкованих із минулого міжцерковних конфліктів, опікуватися станом морального здоров'я суспільства, патріотичними настроями його членів. ■

ДОРОГИЙ НАШ ПРИЯТЕЛЮ МАР'ЯНЕ ДАЛЬНИЙ!

**Щиро і сердечно вітаю Вас
з Різдвом Христовим і Новим роком!**

У цю чудову хвилину Ви, звичайно, згадаєте батьківську землю — величавий Дніпро, зелені Карпати, широкі поля, чудові наші міста та села, гарних людей. Вони завжди чекають Вас, Ваших дітей, онуків — Україна завжди пам'ятає своїх вірних синів і дочок.

Україна відзначає шосте Різдвяне свято як вільна, незалежна нація. Усі ми є свідками народження нової держави — вона долає труднощі переходу від тоталітарного минулого до демократії. Наша країна безповоротно стала на шлях реформ і має добрі симпатії на підтримку у світі. Отже, ми хотіли б, аби Ви святкували Різдво Христове і Новий рік з глибокою вірою у поступ нашої держави, нашого народу.

*З Різдвом Христовим,
З Новим роком вас вітаємо,
Пшеницею посіваємо —
Міцного здоров'я вам бажаємо,
Щоб у кожний порі року,
Було радості нівроку;
Щоб все задумане збулося
І вам весело жилося.
Многії-многії літа.*

Хай зійде над Вами Благодать Божа. Хай пошле Вам новонароджений Господь щастя, здоров'я, мир і спокій. Хай ласки і щедроти Ісуса Христа обдарують усіх нас взаємною любов'ю до нашої незалежної, вільної, соборної, самостійної України.

**Христос родився!
Славимо Його!**

*Олександр ДИКИЙ,
Головний редактор Всесвітньої служби Радіо Україна*

Україна, Київ-1, Хрещатик, 26
Всесвітня служба Радіо Україна
Телефони: 229-17-57 (праця)
Факс: 229-11-70

5.12.1996 р.

**ВСІХ НАШИХ ЧИТАЧІВ
і ПЕРЕДПЛАТНИКІВ
СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО з
ВЕЛИКИМИ РІЗДВЯНИМИ
СВЯТАМИ й БАЖАЄМО ЇМ
БАГАТО ЩАСТЯ та
ЗДОРОВ'Я у НОВОМУ РОЦІ!**

Редакція і Адміністрація "Н.Д."

ІМЕНЕМ ВЕЛИКОГО МИТРОПОЛИТА

Митр. П. Могила

В цьому році Україна і весь православний світ відзначатиме 400-ліття з дня народження митрополита Петра Могили, який у першій половині XVII ст. підняв з руїни нашу церкву, започаткував нове її життя.

На початку 30-их років на Західній Волині, яка тоді була окупована Польщею, Українське православ'я переживало тяжкі часи як і в переддобу великого митрополита. Щоб врятувати віру предків в Луцьку постає товариство для захисту українського православ'я, патроном якого був митрополит Петро Могила. В держархіві Волинської області зберігається 30 справ на 2,650 аркушах, у яких закарбовано діяльність товариства в 1931–1939 роках (ф. 63, оп. 1), які й стали основою для написання цієї наукової розвідки.

На початку 30-их років, Західна Волинь, яка опинилась під новим окупантом, переживала важкі часи. Наші землі польські шовіністи зробили об'єктом свого нового експерименту — будували так звану Малюпольщу. І щоб це прискорене будівництво принесло їм успіх, заходились вони, як і кожен окупант, нищити нашу духовність: віру, мову, культуру. Найвірнішими помічниками поляків у цьому стала московська церква на Волині. Тісний союз цих двох ненавистників українства мав принести сподівані плоди, але й на цей раз вікових ворогів українського православ'я чекала невдача, їм не вдалось здійснити свій злочинний експеримент.

Восени 1931 року в Луцьку постав комітет, що скликав установчі збори для організації Товариства прихильників Православної освіти і охорони традицій православної віри ім. Петра Могили.

До складу комітету ввійшли відомі на Волині і в цілій тогочасній Польщі українські науковці і громадські діячі та послі до сейму: Євген Богуславський, Михайло Тележинський, Петро Певний, проф. Іван Власовський, інж. Юрій Константинов.

Новостворений комітет звернувся до православної людності Польщі із зверненням: "Тяжкі та складні умовини, в яких перебуває наша Православна церква, покликали до життя "Товариство прихильників православної освіти та охорони традицій православної віри ім. митрополита Петра Могили." Статут цього товариства затвердило Волинське воєводство з правом поширення діяльності на терени всієї Польщі, а митрополит Діонісій дав своє благословенство на розпочаття праці то-

вариства. Комітет по скликанню Установчих зборів товариства ім. Петра Могили запрошує Вас, високошановані панове, прибути до Луцька і взяти участь з правом рішального голосу в нарадах Установчих зборів, які відбудуться у четвер, 19 листопада 1931 р., о 2-ій годині пополудню, в помешканні українського клубу "Рідна хата" в м. Луцьку."

В зазначений у зверненні час залу клубу "Рідна хата" заповнили 151 делегатів з правом голосу від громадянства Волині та 60 гостей. Серед присутніх на установчих зборах був Первоієрарх Автокефальної Православної Церкви в Польщі митрополит Діонісій, архієпископ Олексій та ряд інших видатних церковних і громадських достойників. Урочистий молебень відправили настоятель Чеснохресної церкви, протопресвітер Павло Пашевський і диякон Монгій Ермак. За столом сиділи голова зборів Петро Певний і секретарі — послі: Степан Скрипник та Михайло Тележинський. На порядку денному було прийняття статуту Товариства, доповідь професора Івана Власовського "Основний напрямок та найближчі завдання Товариства ім. Петра Могили", вибір управи, обговорення бюджету та інші справи. Спочатку ж було зачитано ряд привітань, між ними від архієпископа Польського і Пінського Олександра, єпископа Камінь-Каширського Антонія і Міністра освіти і віроісповідань. Збори закінчилися відчитанням Деклярації, в якій зазначалося: "Православна віра була вірою наших батьків і прадідів. Була вона для її вірних завжди близькою, рідною і своєю, бо перебував у ній дух живий. Нею жила душа народня, бо підсилювала вона у вірі братів німецьких, несла поміч убогим і слабим по богодільнях і шпиталях, давала світло науки школам і будувала церкви Божі, краса котрих і величність у них служб Божих ушляхетнювала людські душі, виховуючи в них почуття високого й святого. Такими проявами активного церковного життя відзначалася доба Петра Могили (1633–1646). Тому-то Товариство прихильників православної освіти та охорони традицій православної віри обрало цього Архіпастиря нашої Церкви тих давніх часів своїм патроном. "Згідно зі своїм статутом, управа Товариства складалася з 12-ти осіб, яких вибиралося звичайною більшістю. До неї увійшли: Протопресвітери: Павло Пашевський, Віктор Романовський, Яків Бичковський, Анатолій Павлюковський; послі: Євген Шимановський, Михайло Тележинський, Євген Богуславський; сенатор Інокентій Гловацький; проф. Іван Власовський; інж. Сергій Тимошенко; радник Михайло Ханенко.

Члени Управи з-поміж себе вибирали голову і генерального секретаря та їхніх заступників і скарбника. На першому засіданні, що відбулося 2 грудня 1931 р., Управа вибрала головою Товариства інж. Сергія Тимошенка, його заступником отця протопресвітера Анастасія Павлюковського, генеральним секретарем проф. Івана Власовського і його заступником директора Якова Бичковського, а скарбником посла Михайла Тележинського. Товариство, крім Луцька, мало ще філії в Рівному, Володимир-Волинському, Крем'янці, Вильні, Сарнах і Новогрудку. На 9 жовтня 1936 р. воно нараховувало 942 дійсних членів, з них 914 чоловіків і 28 жінок. Найбільшу кількість членства становили селяни (658), священники (129), а решта (155) складалася з учителів, адвокатів і робітників. 64 члени мали вищу освіту, 216 середню, 422 нижчу, а 240 домашню. Під час своєї діяльності від 1931 до 1939 р. на засіданнях Управи Товариства розглядалися й вирішувалися різні справи, як наприклад, придбання єпископського будинку в Луцьку на вулиці Любарта 10 чи питання аренди єпископської садиби в селі Жидичині, яка до 1930 р. була власністю Почаївської архімандрії, а від 1930 р. стала державною власністю. У роках 1932–1935 Товариство ім. Петра Могили видавало журнал "За соборність". На його сторінках друкували свої праці, крім таких вчених, як: проф. Олександр Лотоцький, проф. Іван Власовський та проф. Василь Біднов, ще релігійні та громадські діячі Волині та інших регіонів тогочасної Польщі. Від 1937 р. Товариство почало видавати популярний релігійно-громадський часопис-місячник "Шлях", головним редактором якого був проф. Євген Богуславський. Дуже важливим досягненням в діяльності Товариства було створення при ньому Богословської Секції, почесним головою якої був владика Полікарп. Між датами 7 лютого 1935 р. і 17 вересня 1939 р., завдяки невтомній праці членів Секції, було видано дуже багато релігійної літератури в українській мові, зокрема богословських книг; молитовників, партитур. Ці книги на прохання православних священників з Америки й Канади, надсилались до їхніх парафій за океан. Серед документів зберігається лист о. Петра Білона з США, в якому він просить надіслати в рідній мові: Апостола, Євангелію, Акафіст, Октіохон, Мінею Святочну, Тріод та інше, лист-подяка від архієпископа Іоана Теодоровича — глави Української Православної церкви в Америці. Товариство мало змогу задовольняти подібні прохання багатьох священників, бо Луцьк тоді ставав центром українського православ'я. Сприяло Товариство й ширенню релігійної освіти. Старанням його управи було започатковано реформи духовних шкіл, заснування теологічного ліцею в Крем'янці й у Вильні. Для мало-

письменних і неписьменних в місті Луцьку та інших містах Волині, зорганізовано безплатні курси, на яких крім того, що вчили читати, писати й рахувати, були ще й лекції ручних робіт і релігії. Товариство також давало матеріальну допомогу українській гімназії в Луцьку і музеєві Визвольної Боротьби України в Празі, бідним та старим людям. Одна рівненська філія від 28 грудня 1932 р. до 23 грудня 1936 р. роздала бідним різдвяні й великодні подарунки на суму 1,326 злотих, а це на ті часи були великі гроші. На засіданні, що відбулося 9 жовтня 1936 р., було переобрано Управу Товариства: головою став радник Михайло Ханенко, його заступником о. Павло Пашевський, генеральним секретарем О. М. Кибалюк, а скарбником радник Михайло Книш. До завдань нової Управи Товариства належала ще й оборона православної віри, її традиції, українізація церковних богослужень та повернення українському православ'ю Почаївської Лаври. Цю святиню забрали під свою "опіку" моск-офільські шовіністичні елементи. Вони майже припинили видавничу діяльність монастирської друкарні, що мала великі можливості, але в українській мові там нічого не видавалося. Не раз ставилися й питання про викладання релігії в українських школах. Управа Товариства брала жваву участь і дуже багато допомогла в організації й проведенні відзначення 950-річчя хрещення України 14 серпня 1938 р. в місті Володимирі.

Де ж брала Управа Товариства фонди для фінансування видатків, пов'язаних з його діяльністю? Основу фондів, як про це розповідають фінансові звіти, становили членські внески, пожертви окремих осіб, доходи від продажу часописів "За Соборність" і "Шлях" та збірки в окремих парафіях. Згідно зі звітом лише за травень 1939 р. прибутки з цих джерел становили 1,245 злотих. Жадних субсидій, як про це пізніше твердили комуністичні "дослідники", Товариство не мало.

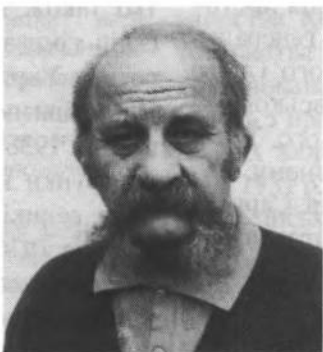
Від 22 травня 1939 р. до початку Другої світової війни керівництво Товариством ім. Петра Могили в Луцьку здійснював отець Павло Пашевський. Товариство приділяло багато уваги моральному та духовному оздоровленню в окремих парафіях, деяким священникам, які відступали від загальноприйнятих церковних норм духовного життя у відповідності до свого сану, питанням обрядовості і традиціям українського православ'я. Діяльність Товариства ім. Петра Могили залишила глибокий слід не тільки в нашій історії, а й у наших душах, які завжди вимагали досконалості й довершеності, напували наших батьків вірою в Бога і надією на Нього та любов'ю до ближнього і України. ■

ПОЧЕСНА ВІДЗНАКА ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ПРЯШІВЧАНАМ

(Авторизоване інтерв'ю Миколи Мушинки)

В засобах масової інформації України було опубліковано Указ Президента України Леоніда Кучми про нагородження Почесною відзнакою Президента України двох громадян Словацької республіки Миколи Мушинки та Ярослава Шуркалі "за вагомий особистий внесок у дослідження українсько-словацьких історичних і культурних зв'язків".

У зв'язку з тим ми звернулися до першого з нагороджених Миколи Мушинки — доктора філологічних наук з кількома запитаннями:

Микола Мушинка

— **Що представляє собою Почесна відзнака Президента України?**

— Почесна відзнака Президента України — це нагрудний орден у формі чотирираменного хреста (в описі хрест чомусь названо "чотирипроменеподібною зіркою") з тризубом посередині, заснований Указом Президента України Леоніда Кравчука від 18 серпня 1992 р. В Указі сказано, що цією відзнакою нагороджуються громадяни "за особисті заслуги у розбудові суверенної, демократичної держави, розвитку економіки, науки і культури України". Це перша за часом виникнення державна нагорода незалежної України. Вона надається щорічно, як правило, 24 серпня до Дня незалежності України.

— **Відзнака існує вже чотири роки. Хто її дотепер одержав?**

— Першими трьома кавалерами Почесної відзнаки Президента України були: письменник Олесь Гончар, політик та громадський діяч Левко Лук'яненко (тодішній Посол України в Канаді) та авіаконструктор Петро Балабуєв. В дальші роки її отримали: співак Дмитро Гнатюк, композитор Микола Колесса, поетеса Ліна Костенко, письменник Іван Чендей, ректор Ужгородського університету Володимир Сливка, багато вчених, працівників культури, підприємців, але і простих робітників та селян. З іноземних громадян цією відзнакою були, між іншими, нагороджені: скульптор Лев Молодожанін із Канади, професор Омелян Пришак із США (а також Євгенія Пастернак, Ераст Гуцуляк і Петро Яцик з Канади — Ред.) та президент Італії Оскар Луїджі Скальфаро.

— **Чи пов'язана ця відзнака з якоюсь фінансовою нагородою?**

— Ні. Нагороджений одержує до номерованого ордену ще його мініатюру (т. зв. "фрачний варіант") та художньо виготовлену грамоту.

— **Хто дає пропозицію на відзначення і хто запропонував Вас?**

— В положенні про нагородження сказано: "Рішення про нагородження відзнакою приймає особис-

то Президент України." В моєму випадку, здається, що ініціатива вийшла з мого рідного села Курова фольклорного колективу "Курівчани", з яким я співпрацюю вже майже 30 років і від сільського уряду.

— **В 1992 р. за серію праць про фольклориста Володимира Гнатюка Ви одержали перше звання доктора філологічних наук у незалежній Україні. Які інші праці Ви написали, щоб удостоїтись дальшої високої нагороди?**

— Це би могли сказати мої рецензенти та опоненти. Я скажу лише те, що в 1970–1980-их роках майже всі мої книжки виходили на Заході. Крім трьох монографій про Володимира Гнатюка: це був альбом екслібрисів українських дисидентів-шестидесятників, книжка про фольклор русинів Югославії, народну культуру русинів-українців Словаччини, мовознавця Івана Зілінського, літературознавця Ореста Зілінського, невідомого фольклориста Никифора Лещишака, розстріляного географа Степана Рудницького та багато інших. В Україні мене почали друкувати лише на початку 1990-их рр. Там появились мої книжки про юриста Станіслава Дністрянського, мовознавця Івана Панькевича, політика Степана Ключурака, науковий збірник "Від НТШ до УВУ" та інші. Багато моїх статей надруковано в періодичній пресі України, а ще більше у нас на Пряшівщині та інших країнах. На українознавчі теми мені часто доводиться виступати на різних міжнародних конференціях, конгресах, симпозіумах. Напевно все це взяла до уваги Комісія по державних нагородах при Президентові України, представляючи йому мою кандидатуру.

— **Коли і як Ви довідались про нагороду?**

— Я не мав найменшого уявлення про те, що мене збираються нагороджувати та ще й такою високою відзнакою. Ніхто нічого мені про це не говорив. Повертаючись з Міжнародного конгресу українців у Харкові, я випадково зайшов до редакції газети "Вісті з України" в Києві, а там її головний редактор Федір Зубанич показав мені Указ Президента Леоніда Кучми про нагородження мене і Ярослава Шуркалі цією високою відзнакою. Виявилось, що Указ було підписано Президентом увечері напередодні Свята Незалежності. Директор фірми "Поліграф" Ярослав Шуркала саме тоді привіз чергову партію книжок у Київ і йому Президент Леонід Кучма вручив відзнаку особисто. Мене не встигли своєчасно повідомити і я одержу її додатково.

— **З якими почуттями Ви приймаєте цю високу нагороду?**

— Мені й не снилося, що я колись можу одержати державну нагороду України. Все ж таки в матеріалах КДБ України я був записаний як "небезпечний дисидент", "контрреволюціонер", "ідеологічний диверсант". Радянська преса писала про мене, як про кримінального злочинця, що займається контрабандою. Потім я опинився у списку п'ятдесятьох найнебезпечніших українських буржуазних націоналістів, імена яких не сміли появитись в друку. І не появлялися. Коли у 1970 рр. М. Гуць у своїй фольклорній монографії послався на одну з моїх праць, цензура наказала знищити весь тираж книжки. Врешті-решт з цілого тиражу була вирізана сторінка з моїм іменем і замість неї вклеєна нова — вже без мого імені. І раптом така висока нагорода! Почуття змішані. З одного боку мені здається, що я її не заслужив, що є багато інших вчених, які для української науки зробили куди більше, ніж я. З другого боку маю почуття обов'язку працювати ще більше інтенсивно на ділянці українознавства, щоб виправдати відзначення.

— А які Ваші конкретні пляни?

— Хотілось би, щоб в Україні вийшли друком хоч би найвизначніші мої праці, розкидані по різних виданнях. Зараз я займаюся історією Музею визвольної боротьби України в Празі (1925–1948) та біографією його останнього директора Симона Наріжного, який умер 1983 р. в далекій Австралії, забутий і недоцінений. В одному з київських архівів я знайшов 830-сторінковий рукопис другого тому його знаменитого довідника "Українська еміграція". Хотілось би видати його друком до 100-річчя з дня народження С. Наріжного та 50-річчя ліквідації музею (1898 р.) разом з першим томом, що вийшов у Празі 1942 р. та монографією про музей визвольної боротьби України і долю його фондів, яку вже маю готову до друку.

— Від імені читачів нашого часопису та від свого імені щиро вітаю Вас та Ярослава Шуркалу з Почесною відзнакою Президента України та бажаю Вам дальших успіхів у Вашій науковій роботі. Дякую Вам за розмову.

Питання ставив Мирослав ІЛЮК

"БАРВІНОК"

Другу гастрольну поїздку по Японії відбув зразковий ансамбль танцю "Барвінок" Вінницького палацу дітей та юнацтва. Програмою передбачено участь у міжнародному музичному фестивалі, де "Барвінок" був єдиним представником України. Щоденна напружена праця, концерти перед глядачами Токіо, Йокогами та інших міст, коли потрібно виступати по кілька разів, не налякала юних танцюристів. У них вже є чималий гастрольний досвід. Вони побували в Італії, Німеччині, Англії, Польщі, Японії.

Нинішній рік для колективу — ювілейний. "Барвінок" виповнилося десять років. Під керівництвом досвідченого педагога та балетмайстера Петра Бойка ансамбль здобув звання зразкового, став лавреатом республіканських та міжнародних фестивалів народної творчості, лавреатом Республіканської премії імені М. Островського, лавреатом міжнародного фестивалю "Золота ялинка".

Основу його репертуару складають українські народні танці та створені на фольклорній основі галції Поділля. Яскравим прикладом творчого використання української національної лексики, синтези традицій народного мистецтва з характерними особливостями академічного виконання є створена вперше серед дитячих танцювальних колективів України хореографічна вистава "Пригоди Барвінка". ■

BABY POINT LOUNGE 343 Jane St., Toronto tel. 767-2623

ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ
на ВСЯКІ ОКАЗІЇ

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви, в наших або інших залах.

БУДЬТЕ ГОСТЕМ на ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!

37 Літ Існування

SIPCO⁽⁴¹⁶⁾ OIL LTD. 232-2262
Доставка Оливи
Повна 24 годинна обслуга печей

SIPCO⁽⁴¹⁶⁾ ENERGIES LTD. 233-4820

Незалежний Представник LENNOX
Уповноважений Представник CONSUMERS GAS

83 SIX POINT ROAD TORONTO, ONTARIO, CANADA M8Z 2X3

ROCK OF EUROPE INC.

ПАМ'ЯТНИКИ з УКРАЇНИ
ТА з ІНШИХ КРАЇН
ВИГОТОВЛЕНІ НА ЗАМОВЛЕННЯ
ГУРТОВІ ЦІНИ
ТЕЛЕФОНУЙТЕ ТА ЗАХОДЬТЕ
232-1250

83 SIX POINT ROAD
TORONTO, ONTARIO
ВІДДІЛ SIPCO OIL

"МАЄМО ТЕ, ЩО МАЄМО..." (3)

(початок у попередніх числах)

V. КАНІВ, 25 серпня

Ще 22-го серпня ми довідалися в Домі вчителя, що Товариство "Україна", при сприянні новозаснованої Міжнародної спілки українських підприємців запрошує представників Української всесвітньої координаційної ради взяти участь у першому фестивалі "Український світ", що має відбутися в неділю, 25 серпня на Чернечій горі біля Канева. Подорож Дніпром на двох "ракетках" чи теплоходах. У загальному галасі ми не почули чи, де й коли бажаючи їхати мали б зареєструватися. Тому й не реєструвалися, а в наступні дні ніяк не могли пов'язатися із потрібними людьми. Можливо, виїхали на села, копати картоплю. Але завдяки київському метро та іншим пригодам, ми вже навчилися трохи "просуватися ліктями" там, де не діють інші засоби.

Тож чудового недільного ранку завчасу розшукали річкову пристань на Дніпрі та й почали роздивлятися за знайомими, які радили прибути вчасно для полегшення формальностей. На жаль, в невеликому гурті туристів потрібних нам приятелів не було. Правда, "наш" теплоход ще не прийшов, а той, що мав відійти о 9-ій годині ще не відплив. Нарешті прибула, мабуть, підземка, а в ній більше гостей, ніж передбачалось. Серед них ми побачили й пані Ніну Бай з "Вістей з України" і від неї вже не відлучались. У подібних випадках жінки завжди зарядливіші, ніж чоловіки. Прибув "наш" теплоход і зразу заповнився людьми. Для нас знайшлися місця в "ненашому", який, на щастя, й досі не відплив.

Розгашувались біля скрипалів і вокалістів, отже мали приємність чути фестиваль не лиш на Тарасовій горі, але й майже всю тригодинну дорогу від самого Києва. Грала й співали знаменито. В перервах у нас відбулась цікава розмова з панею Ніною, що вилилась пізніше у її репортаж "Віра в Нові Дні" ("Вісті з України" ч. 37-38 за 19 вересня 1996 р.). При цій нагоді хочу уточнити кілька недокладностей, які мимовіль-

но попали в текст репортажу. Я справді отримав професію журналіста в Бадені (навчаючись у політехніці в Карлсруге), але отримав її з УТПІ, де вчився **заочно** ще у Подєбрадах, а по війні в Регензбурзі. Правда також, що "на сторінках "Нових Днів" завжди друкуються вірші традиційного напрямку, де головну роль відіграє зміст" і чільне місце надавалось тут поетам з України — шістдесятникам. Але з поетами Нью-Йоркської групи тіснішої співпраці в нас не нав'язалось саме через те, що в їх поезіях переважно не зміст відіграє головну роль або їх змісту більшість наших читачів (включно зі мною) не розуміє. Вкінці, ще одне дрібне уточнення: в 1969 році дружина їздила в Україну не з шестилітньою, а з шістнадцятилітньою донькою і саме вона, **шістнадцятилітня**, не могла стриматись від плачу, подивляючи експонати в Канівському музеї Шевченка і слухаючи розповіді провідниці про життя поета. Уточнивши цих кілька дрібних деталей, ми щиро вдячні пані Ніні за об'єктивний репортаж.

До речі, це була й моя друга подорож на Чернечу гору, щоб поклонитись місцеві вічного спочинку нашого пророка-генія. Вперше я їздив туди автою через надзвичайно мальовничі околиці Обухова, через Кагарлик і Миронівку, два дні після проголошення незалежності України. В музеї дістав окрему провідницю, якої фахові й чутливо-патріотичні пояснення також тиснули сльози до очей.

— Вибачте, якщо сказала щось не так, але я тут працюю лише кілька днів, — сказала, мов чимось винувата.

— Чого ж? Це була найінформативніша і найзворушливіша розповідь про Шевченка, яку я будь-коли чув чи читав. Дякую. Де ж ви працювали раніше, якщо можна знати?

Наші теплоходи готові до від'їзду.

Зліва направо: М. Дальний, його дружина Ада, кореспондентка "Вістей з України" Ніна Бай.

/ — Була першим секретарем Районового комітету (райкому) Компартії України, — впала несподівана відповідь.

Ну, якщо в нас багато таких секретарів райкомів, то Україна напевно втримає незалежність, подумав я тоді. Але певної відповіді на це питання, на жаль, не маю й донині...

А тим часом наші "чайки" виїхали на середину Дніпра і ясно стало, чому апостол Андрій Первозваний вибрав саме Київські гори для будови столиці сходу Європи. Краса неописанна! Але чим далі на південь, краєвиди стають одноманітніші, місцями майже "сагарські". Десь тут, на цих піскових пагорбах, напевно знімали фільм "Криниця для спраглих"... А ще далі починається штучне Канівське водосховище, офіційно назване "морем", а по народному — "болотом". Вода застоюна, брудна. Тримаємось правого берега, а лівого й не видно за небосхилом. Сумніваюся, чи варто було затоплювати тисячі акрів найродючішої української землі, щоб збудувати на Дніпрі ще одну невелику електростанцію. Це саме можна сказати й про набагато ширше кременчуцьке "море", хоч потужність кременчуцької гідроелектростанції значно більша від Канівської. Зрештою, в цьому я не фахівець і радо надрукував би на цю тему статтю компетентних авторів.

Переправа через канівські шлюзи тривала досить довго. Та ось і Канівська пристань. У ній мов на віки закорений єдиний великий круйзовий пароплав (здається, "Ленін"). Говорять, що популярним не так давно круйзам Одеса–Крим–Київ бракує туристів... Хто винен цьому?

Парк від пристані до сходів на Шевченкову гору трохи занедбаний, але сходи, площа навколо пам'ятника і музей утримані в найкращому порядку. Забрало нам немолоденьким чимало часу подолати всі сходи на вершину, доводилось часто дівпочивати на лавоч-

ках, слухати дум кобзаря Миколи Литвина. Врешті зібрались усі на горі, вислухали коротке привітання молодого енергійного директора Шевченківського заповідника (прізвище, на жаль, не записалось, отже й не запам'яталось). Почалась церемонія покладення квітів біля пам'ятника Шевченкові, промови, концерт, знімання фотографій. Позналились з багатьма цікавими людьми з різних сторін України й навіть з Кубані, Сибіру й Москви, напр., з головою ОУН–Рух. Зокрема познайомились з енергійним першим заступником і генеральним директором Міжнародної Спільки Українських Підприємців та з головою Секретаріату Т-ва "Україна" — Романом Степановичем Дяковим. Навіть зфотографувались на п'єдесталі Шевченкового пам'ятника, потиснули руки і приобіцяли співпрацю в майбутньому. Ще вірю, що ця співпраця таки налагодиться бодай до тієї міри, якою вона була за покійного Ол. Підсухи чи Вол. Бровченка ще до проголошення суверенності і незалежності України.

Я розумію, що Україна в біді, уряд не може виділити з бюджету навіть приобіцяних сум на культурно-видавничі потреби. Але ж вона має колосальний потенціал і мільярдний резерв "нових українців" у швейцарських та австрійських банках. Цей капітал напевно почне працювати на українську економіку з хвилиною проведення відповідних урядових реформ. Ми ж тут уже не маємо фінансових резервів і потенціал наш ніякий. Ми прискореним темпом асимілюємось, наші ідейні старші читачі відходять на той світ, а молодші українською мовою не вміють або не хочуть читати, так, як переважно і повоприбуваючі імігранти з України. Не дуритиму земляків, яка це ми "сила" (було, та загуло!) бо ж знаю докладно, що українськомовні видання в діаспорі не зможуть вже довго долати читацької і фінансової кризи...

Мій песимізм у цій справі, може, посилило й те, що саме на Шевченковій горі остаточно мене злюмила якась перестуда, яку пройшов майже кожен член нашої групи.

Ми забарались у музеї, день був винятково хороший, але коли сходили вниз до теплохода, я вже не

На Чернечій горі в Каневі.

В театрі ім. Івана Франка. Пізнавайте себе, друзі "Нових Днів" з Канади, Києва і США.

міг не тримати хусточки чи клінексів коло свого неслухняного носа... У пароплаві вже чекала нас обід-вечеря — справжні українські вареники, що дослівно плавали в маслі...

До гостинниці повернулися по 10-ій годині вечором задоволені, але й перемучені. Я заліг і пролежав понеділкове свято. Все ж таки, під вечір зібрався з силами і поїхали до театру Івана Франка, не стільки щоб ще раз побачити "Украдене щастя", як виконання головних ролей нашими найкращими акторами: Ларисою Хоролець і Богданом Ступкою.

І не пожаліли ні ми, ні заповнена по вінця зала, переважно молодими людьми, які навстоячки ентузіастично аплодували артистам хвилин з п'ять.

VI. ЧЕРНІГІВ, 27 серпня

Їдемо, чи не їдемо? Якщо їдемо до Чернігова автобусом, то вже завтра о сьомій годині вранці, бо це єдиний день, який нам ще залишається для такої поїздки. Їхати хочуть усі, але для цього, кажуть, потрібна якась перепустка для водія, якої він, ніби то не має, та й у нинішнє державне свято, мабуть, її не дістане. А навіщо вона, для чого? Про це до ладу міг би сказати хіба сам водій, але його немає і не вважав за відповідне потелефонувати комусь, хто мав би про це знати. Врешті "рішили" радою, що якщо поїдемо, то хтось розбудить кожного о шостій годині. Оце вам дрібний образок того, в якій ігноранції чи непевності живе нині Україна...

Вранці чуємо рух у коридорі. Значить — їдемо. Наскоро п'ємо каву й вантажимося, бо, здається, на п'яту годину мали б бути назад у Києві. А дорога далека, ну й побачити щось у Чернігові хотілося б. Коли не рахувати Борисполя і Дарниці — це моя перша "вилазка" на Лівобережжя. Русанівка, як і вся Дарниця — нині чи не найдинамічніша частина Києва. Тисячі людей поспішають кудись на роботу, хоч говорять, що майже всі фабрики і заводи не працюють, а в кожному разі не виплачують місяцями зарплати...

Ось і розлігся вздовж Броварського проспекту злопам'ятний Биківнянський ліс. Ось і перше велике лівобережне місто Бровари, навіть з гарною відновленою церквою. Це ще Київська область. А ось в'їжджаємо в Козелець десь на стику Остра і Десни. І що це? Невже ми в іншій державі? Святкових плакатів і гасел не видно, але всі телефонні стовпи прикрашені червоно-синьо-жовтими прапорами. Скільки мені відомо, такого прапора не прийняла ані Комуністична партія Симоненка, ані Соціалістична партія Ол. Мороза. Це був лише проєкт державного прапора України, запропонований Борисом Олійником. Але вільному — воля. Можуть галичани пишатися червоно-чорним прапором, то чому чернігівцям не вживати червоно-синьо-жовтого. Він ніби усе ж таки ближчий до нашого історичного національного...

Назви місцевостей і написи переважно українською мовою. Назви вулиць залишилися сов'єтсько-російські. Околиці рівні, дуже нагадують мої рідні місця. Тільки села менші, вбогіші та й земля, здається не чорноземна. Зрештою, в цю пору року тяжко пі-

знати чи управлялась вона взагалі, чи це пасовища для скоту, якого поблизу й не видно. Рух на шосе надмірно легкий. Західноєвропейські фірми тут ще не загосподарились, хоч більшість продуктів у крамницях і тут уже з заходу.

Як і можна було здогадуватись, Чернігів справив враження старинного історичного міста. Деякі бічні вулиці з дерев'яними домиками не достосовані до автомобільного руху. Та й головна, хоч і широка, не справляє святкового враження. Правда, на відстані кожних кількох кварталів розвішані високо на ширину всієї вулиці транспаренти: "ВІТАЄМО з СВЯТОМ!" Але з яким саме, — "догадайся, мов, сама..." Блакитно-жовтих прапорів та гризубів не видно навіть на урядових будинках, хіба що засліпили мене ті ж самі червоні, жовті і сині прапорці на кожному телефонному й електричному стовпі. Як звичайно, ми вибралися без гіда й немає часу шукати туристичного бюро, щоб найняти місцевого. Пішки й самотужки розшукали Літературно-меморіальний музей М. Коцюбинського і це нас частково влаштувало.

Коли гостинний директор музею Юлій Коцюбинський — внук письменника, почув, що у нас є всього півгодини на оглядини музею — тільки розвів безрадно руками. Та ж тут і дерев'яна садиба письменника, влаштована як за його життя, і великий сад з його улюбленими деревами, квітами та кущами, врешті новий, великий триповерховий властивий музей... Є що оглядати принаймні півдня... З фронту — бачимо патріотичне привітання з нагоди 5-ліття незалежності України, лопотить розгорнений правильний блакитно-жовтий прапор, на стіні великий золотий гризуб... Це справді один з найповніше і найкраще та найлюбовніше втриманих меморіальних музеїв України.

Правда, при вході чи при виході з саду ще стоять дві великі скульптурні постаті, здається з бронзи: син письменника Юрій і зять письменника — організатор та командир корпусу Українського червоного козацтва Віталій Примаков. "А при чім тут вони?" — запитав хтось майже обурено. "Нічого, їх скоро приберуть", — відповів хтось спокійніший.

Хочеться сказати: не поспішайте, панове, з "прибиранням". Не зважаючи на маріонеткову роллю, яку відіграв Юрій Коцюбинський при встановленні радянської влади в Україні, — він таки рідний син геніального нашого письменника і місце йому таки тут в меморіальному музеї батька, хоч, може, не при парадному вході. Місця в городі-саду знайдеться багато. Це саме можна сказати й про скульптуру чоловіка дочки М. Коцюбинського, Оксани, В. Примакова. Російські більшовики окупували б Україну й без їхньої "допомоги". Виклади в старшинській школі Червоного козацтва велися українською мовою і корпус міг стати зародком української армії, може, свідомішої національно, ніж нинішня... В усякому випадку обидва ці діячі за свою помилку заплатили життям під час єжовщини в 1937 р. і похоронені, здається, у Вінниці. Як і більшість їх співробітників і офіцерів. Вони є часткою нашої трагічної історії, а тим більше часткою славетного роду Коцюбинських.

Пам'ятник на могилі М. Коцюбинського в Чернігові.

Про цей зразковий музей цим разом не розписуватимусь, бо не маю ні часу, ні місця. Все ж таки, треба подякувати його директорів Ю. Коцюбинському, що показав нам найважливіше і погодився залишити музей під опікою заступниці, щоб показати нам на ходу бодай найважливіші місця княжого Чернігова: легендарну Чорну гору, козацькі могили, а може й могили княжих дружинників, розкинуті серед великого парку, далі — могилу-пам'ятник Михайла Коцюбинського, історичні гармати з величавим видом на Десну й на золоті куполи соборів та церков. Найбільше часу провели ми в унікальних печерах—"катакомбах", заснованих ще Антонієм Печерським, що дав початок і Київській Лаврі. Тяжко зрозуміти нинішній людині, як могли жити й навіть творити колишні ченці в цих вогких, вузьких, покручених і неопалених підземеллях! Мабуть цей аскетизм і містицизм найбільше відрізняє традиції православ'я від католицизму й сьогодні...

Нашою провідницею по печерах була молода освічена панночка, яка говорила і пояснювала все вишукано добірною українською мовою. При виході на денне світло я окремо відповідно подякував їй, бо ж певний, що за її віддану працю ніхто їй в нинішні дні не платить. По дорозі зайшли ще до близької великої церкви (очевидно, Московського патріархату). Там у середині дві старші жінки продавали в кіоску книжки, брошури і церковні газети — все російською мо-

вою. За склом побачив єдиний примірник церковного офіціозу—газети українською мовою і попросив його.

— В нас нет нічево на украинском языке. Посмотрите за стеклом, — заметушились непевно.

— Та ж дивився. Дайте оцю газету, — відповів я здивовано.

— Ах, ету. Даже ето ж тоже русская. — Взяла її, пообертала на всі боки, щось пошепотіла з другою і виїняла з—за прилавка аж три різні українські числа.

— Пожалуйста. І спасібо — сказала привітно, коли я заплатив більше карбованців, бо не мав дрібніших.

Вийшов надвір. Знайомі дискутували, а радше сварились з групою місцевих робітників.

— Ну, чтоже. Нас разучили родного языка, помошкови. Но даже мы такие украинцы, как і вы... — виправдовувались.

Скільки разів я чув ці "навертання" і все дивувався: чи не викликають вони зворотнього ефекту серед місцевих? Ніхто не любить, щоб його повчали...

— Ходіть, панове, бо ми вже запізнились до Києва, — сказав хтось.

Пробігли ще навколо колишньої козацької канцелярії (дому Мазепи), заки порозсідались в автобусі. Ю. Р. Коцюбинський провів нас ще "до коротшої дороги", хоч вона видалась мені чомусь довшою.

Дякуємо, пане директоре, що показали нам історичний Чернігів. Без Вас ми його і не бачили б. І вибачте за такий несподіваний наїзд. Другим разом бодай дехто з нас напевно повернеться й матиме час побути не лише в музеї і в парку над Десною, але навіть на славному чернігівському базарі.

Повернулись до Києва вчасно й без ніяких пригод. Ніхто нас не зупиняв і жодної посвідки не вимагав.

VI. ЩЕ РАЗ у КИЄВІ і, НАРЕШТІ, ВДОМА

Встигли переодягнутись, повечеряти й на час прибути до Українського дому (колишній дім чи музей Леніна) на Хрещатику. В цьому імпазантичному будинку саме відбувалась одна з виставок, але ми прибули на презентацію двох книжок, присвячених 5-літтю незалежності України: "Ukraine - 5 years of independence", ARC-Ukraine Publishers, 1996 і "Нагороди України: історія, факти, документи", 3 томи, видавництво те ж. Книжки призначені передусім для дипломатичного корпусу. Презентацію мав відкрити Президент Леонід Кучма. Тому я був немало здивований, що при вході не вимагали ані запрошень—перепусток, ані паспортів.

Десь після півгодинного чекання, з'ясувалося, що Президент зайнятий іншими невідкладними справами, а презентацію відкриє голова його адміністрації і фактично голова редакції обидвох книг Дмитро Табачник. Він уже був у залі, тому тяжко було зрозуміти дальшу затримку. Аж хтось з місцевих штовхнув мене злегка і вказав на красиву молоду пані у відповідному товаристві. "Ось і Служба Безпеки. Тепер почнеться", — промовив тихо.

І справді почалось. Д. Табачник, віцепрем'єр І. Курас та інші промовці говорили коротко і до речі. Процедура пройшла гладко, з'явилась обслуга з вином і доброю закускою, почалась роздача технічно досконало виданих книг. Їх зміст заслуговує окремої уваги і рецензії, з якою "Нові Дні" хіба не забаряться...

А нині середа, 28 серпня. І наш останній день у Києві, а мій перший "вільний" день. Маю походити лише по книгарнях, відвідати видавництво Осипа Зінкевича "Смолоскип", Фундацію ім. Ольжича й дати інтерв'ю п. Олександрю Дикому з Всесвітньої служби Радіо Україна. Скоро виявилось, що Осип Зінкевич саме в Харкові на конгресі Асоціації українців. Ну, що ж? Повинен був здогадатися... Зате у Фундації ім. О. Ольжича застав усіх. Правда, за кипучою роботою. Прийшовши на вулицю Січневого повстання 6, я трохи розгубився. При двер'ях — вартовий, таблиця Британського і ще чиясь посольств, звисає великобританський прапор. Перепитую вартового чи тут міститься й Фундація ім. Ольжича? "Тут. Заходьте."

Якось не стало сміливості запитати, чи він стежить Британське посольство, чи головну квартиру ОУН або Фундацію Ольжича. Зрештою, яка різниця? Сторожа формальна або моє обличчя видалось вартівому благонадійним. Вийшов на відповідний поверх, потиснув гудзик, назвався, сказав, що прийшов до редакції "Українського Слова" й двері відкрились. Провели мене довгим коридором до канцелярії головного редактора Мирослава Вербового. Ми знайомі з ним заочно ще з часу, коли він прекрасно редагував варшавське "Наше Слово", але зустрінулись й дружньо обмінялись думками вперше аж тут. Незабаром увійшов до кімнати заступник редактора "У. С.", редактор "Самостійної України", фактичний хазяїн усього комплексу Фундації ім. Ольжича і "прочая" — всюдисущий колега Павло Дорожинський. Привіталися тепло. Я попрощався з редактором М. Вербовим і ми пішли оглядати володіння Фундації та знайомитись з деякими її працівниками й присутніми членами Проводу ОУН. Мене справді мило вразило те, що я побачив. Видавництва та інші установи, які приміщуються при Фундації і дають працю майже 50-ти молодим киянам. В комп'ютерній, адміністративній та в інших кімнатах — праця "кипить". Якщо б так працювали всі урядові й навчальні установи та підприємства, то про затяжну економічну кризу в Україні вже давно не було б підстав говорити й писати... Віднині, якщо випускники інститутів журналістики звертатимуться до "Нових Днів", щоб посприяти отримати практику в модерно устаткованих наших торонських видавництвах, то я відсилатиму їх до Фундації Ольжича, що приміщується в самому центрі Києва. Розумію, що це гарне приміщення Фундація отримала в заміну за будинок Об'єднання українців у Лондоні, де міститься тепер українське посольство. У Києві Фундація має ще два приміщення, включно з невеликою гостинницею для приїжджих.

Вже при виході зайшли ми в просторе, чисте, зі смаком вдекороване і умебльоване бюро. За великим столом застали Голову Проводу українських націона-

лістів, останнього екзильного президента УНР Миколу Плав'юка. Привіталися. Розговорились. Очевидно, не тільки про давні студентські часи. Нас у однаковій мірі цікавить і хвилює ситуація в сучасній Україні. ОУН, здається щиро, стала в авангарді поєднання всіх українських національно-демократичних сил перед реальними загрозами незалежності Українській державі. У зв'язку з цим, трохи дивно, як Провід ОУН допустив до шкідливого пасквільного виступу в пресі свого генерального секретаря проти редактора Осипа Зінкевича та його корисної і потрібної діяльності. Тон і зміст цього виступу мені нагадує сумнозвісні 40-ві роки, а ми ж стоїмо на грані нового століття чи й тисячоліття! На жаль, забув, чи не встиг вияснити цю справу. Може, іншим разом. А тим часом щиро дякую за гарний прийом і бажаю Фундації й Організації таких же успіхів і в майбутньому.

Моя зустріч з Ол. Диким у приміщенні Міжнародної Служби Радіо Україна на годину відкладена. Хотів поглянути, як влаштувалась головна квартира КУН та редакція "Шляху перемоги", але не маючи попереднього запрошення, ані перепустки, вирішив не ризикувати обмеженим часом. Очевидно, радо відвідав би Фундацію ім. Івана Багряного, на жаль, так часто згадувані його "наші кадри" ще не дали для Фундації приміщення і її численні ще не роздані і не порозси-лані книжки лежать "у наймах"...

Маючи трохи вільного часу, вирішив докладніше познайомитись з Києвом: з його крамницями, кіосками, книгарнями, каварнями. Крамниці переповнені майже виключно товарами, привезеними з Заходу, навіть такими товарами широкого вжитку, як кока-коля, пепсі-коля, спрайт, мінеральна вода, банани тощо. Чи походять ці товари з західної допомоги, яку дістає Україна, чи закуплені власниками за валюту (яку і звідки?) — встановити тяжко. Присів в одній з численних приватних каварень і попросив пляшку українського пива "Оболонь".

— Якого? У нас три сорти, — запитав бартендер.

— Найкращого, — відповів я. Пиво з'явилося на столику вмить: "Пілзенер. Мейд ін Голланд." Пиво було добре. Але якщо це справді "Оболонь", то навіть ховати цей факт аж за дві чужі назви, без найменшої згадки, що пиво продукowane таки в Україні? Якщо ж Україна не спроможна продукувати навіть власного пива такої якості, то як назвати таку "незалежність"?

Турбує мене цей факт, а ще більше турбує те, що про ці справи немає з ким серйозно говорити і що ми не маємо на них найменшого впливу. Я розумію, що "з порожнього не наллеш". Але ж чому український державний бюджет так довго має бути "порожній"? Побожуюсь, що поки Україна на практиці не введе відповідних реформ, не встановить справедливого оподаткування і не урухомить своєї індустрії, навіть ідейні її фахові кадри розбіжаться по світу і не так легко буде зібрати їх вдруге.

А втім, я лише турист і можу багато чого не розуміти, в багато чому помилятися. Ось за три тижні перебування в різних регіонах України, на Хрещатику бачу вперше і єдину чергу. За чим? Випродаж до 70%

Місце вічного спочинку патріярха Володимира біля стіни Софійського собору.

американської мануфактури і взуття. П'ять років тому довгі черги стояли і там, де вже нічого було "давати".

А завтра рано-вранці прибудемо в Бориспільський (Київський) новесенький аеропорт. Все модерне, ясне, просторе і блищить. Тож виглядає, що Україна хоч і поволи, але прямує таки у правильному напрямку. Єдина "неув'язка": ані крамниці в аеропорті, ані митниця не приймають своїх українських карбованців. За пару днів уведуть в країні гривню. І так, несподівано, багато з нас стали українськими "екс-мільйонерами".

Описувати дорогу додому в Канаді не стану. Вражіння і так написав забагато, а думки — невпорядковані і досі. ■

Купуйте продукти першої якості в

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик — власник

2295 Bloor St. W., TORONTO, ONTARIO

Наша крамниця розташована в українському районі, біля чотирьох наших кредитівок.

СТАТИСТИКА МОВНОЇ ОСВІТИ

58,9% школярів України навчаються сьогодні в школах із українською мовою викладання, повідомив начальник управління освіти Львівської обласної держадміністрації, член Центрального проводу Народного руху України Юрій Ключковський. Порівняно з минулим навчальним роком цей показник збільшився лише на 1,2%. Російською мовою навчаються 40,9% школярів, хоча кількість етнічних росіян в Україні не перевищує 22%. ■

У КИЄВІ ВІДБУВСЯ ПЕРШИЙ ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ СЕМІНАР МОЛОДІ "ДЕМОКРАТІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА В СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ"

Київ (УІС "Смолооскип"). Організаційний комітет, який очолює Олесь Доній — колишній керівник студентського голодування в жовтні 1990 р. та видавництво "Смолооскип" влаштували у Києві перший політологічний семінар молоді на тему "Демократія: теорія і практика в суспільному житті".

Ціллю семінара було зібрати на спільну зустріч ту молодь, яка цікавиться ідеологічно-політичними та суспільно-громадськими питаннями.

25–27 жовтня 1995 р. в колишньому будинку Української Центральної Ради зібралися молоді політологи (в основному 20–25-річні) з багатьох міст України: Києва, Харкова, Луганська, Одеси, Донецька, Дніпропетровська, Чернівець, Івано-Франківська, Львова.

Семінар, яким проводив О. Доній — теперішній депутат Міської Ради м. Києва і частинно студент Славко Нестеров, мав характер круглих столів, під час яких були читані (15) доповіді, ставлені запити і на кінець відбувалася дискусія, яка кожного разу не вміщалася часово у визначені рамки регламенту. ■

ВАНДАЛІЗМ на ГОВЕРЛІ

На Говерлі висаджено в повітря каплицю, споруджену на честь 5-ої річниці незалежності України. Знищено також Державний герб. Винауватих не затримано. ■

Понад 6 років чесно і солідно служимо громаді

120 Runnymede Road, Toronto, Ontario, Canada M6S 2Y3
Телефонуйте за безплатними каталогами
(416) 761-9105 1-800-265-7189

TO UKRAINE, MOLDOVA, BELARUS, RUSSIA, POLAND, LATVIA, LITHUANIA & ESTONIA

ДОСТАВЛЯЄМО:

гроші ○ речові пакки ○ листи та документи
побутові товари ○ електроніку
авта ○ трактори ○ харчові пакки
до рук адресата в Україні та інші держави

Пам'ятайте - як посилати, то через КАРПАТИ!

КАРПАТИ-TRAVEL

полагоджуємо:

- квитки на літак (включно Air Ukraine)
- запрошення до Канади та США
- медичне забезпечення для відвідувачів
- візи в Україну, Польщу та інші держави
- путівки до санаторіїв в Україні і Словаччині

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ на ВІШАНУВАННЯ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

Міжнародна наукова конференція "Михайло Грушевський: історик, суспільно-політичний діяч, державотворець і сучасний стан українознавчих студій на Заході: проблеми та перспективи розвитку" відбулась 27 жовтня в Українському інституті Америки у Нью-Йорку. Міжнародний Академічний комітет по відзначенню 130-річчя з дня народження Михайла Грушевського, Українська Вільна Академія Наук у США (УВАН), Українське Історичне товариство (УІТ) запросили на неї найвидатніших дослідників творчої спадщини першого Президента України і видатного ученого. У конференції взяли участь Посол України у США Юрій Щербак з дружиною, останній Голова УНР в екзилі Іван Самійленко, заступник Постійного Представника України в ООН Юрій Богаєвський, інші шановні гості.

Конференцію відкрив Голова Міжнародного Академічного комітету для відзначення 130-річчя з дня народження Михайла Грушевського, голова Українського Історичного Товариства Любомир Винар. З доповіддю про наукову та державну діяльність Михайла Грушевського, її значення у будівництві нової Української держави, особисту долю видатного історика і політика виступив Юрій Щербак. Доповідач висловив подяку українській громаді у США і особливо НТШ, УВАН, УІТ за збереження наукових, культурних і духовних цінностей української нації, закликав звернути курс українського державотворення з настановами М. С. Грушевського. Він представив також книгу Володимира Пристойка і Юрія Шаповала "Трагічне десятиліття: Грушевський і ГПУ-НКВД. 1924-1934". Доповідач підкреслив велике значення розвитку стратегічного партнерства США і України, зупинився на її взаєминах з Росією, у якій навіть найдемократичніші діячі поступаються своїми поглядами, коли йдеться про незалежність України.

Президент УВАН Марко Антонович розповів про листи Михайла Грушевського, виявлені у петербурзьких архівах (учасники конференції заспівали "Многая літа" доктору Антоновичу з нагоди його 80-ліття). 28 досі невідомих і неопублікованих листів адресованих істориком Платонову, віце-президенту АН СРСР Миколі Марру, видавцю журналу "Заветы" Віктору Миролюбову, досліднику архівної спадщини Михайлові Лемке, істориком філософії Ернесту Радлову. Усі листи проникли гурботою про розвиток української науки.

Директор Українського дослідного і документального центру Українського Інституту Америки Тарас Гунчак виголосив доповідь "Суспільно-політичні концепції Грушевського у 1917-1918 роках", у якій, зокрема, зупинився на ставленні Михайла Грушевського до федералізму, національної політики України.

Директор Українського наукового інституту при Гарвардському університеті професор Роман Шпорлюк поділився роздумами про сучасні шляхи державотворення в Україні. Доповідач наголосив на великому значенні історичної проблематики творення державного апарату України, її Збройних сил, міжнародних взаємин.

Про розвиток українознавства в Колумбійському університеті розповів професор університету Віталій Чернецький. Науковий секретар УІТ Володимир Баранецький представив нову книгу "Михайло Грушевський: історик і будівничий нації" Любомира Винара. Секретар Міжнародного ювілейного комітету, Генеральний секретар УВАН Тамара Булат докладно розповіла про нову книгу "Трагічне десятиліття: М. Грушевський і ГПУ НКВД. 1924-1934", присвячену переслідуванням видатного українського діяча у Радянському Союзі.

Конференція прийняла резолюції, у яких викладено підсумки міжнародної зустрічі шанувальників пам'яті і діяльності Михайла Грушевського. Під час конференції відбулась виставка його праць.

Лев ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ

**Іван
ФІРЧУК**
B.A., LL.B.

АДВОКАТ і НОТАР

Повідомляє про відкриття нового бюро у
Bloor West Village
2 Jane Street (at Bloor), Suite 205
Toronto, ON M6S 4W3
766-0488

• заповіти та майно • оренда за майно • бізнесове законодавство
Приймає також у вечірні години та вихідні дні!
Перші півгодини консультації – **БЕЗКОШТОВНО!**

**DOMAR
TRAVEL & TOURS**
LIMITED

2985 Bloor Street West, Toronto, ON, Canada M8X 1C1
Tel.: (416) 236-7546 Fax: (416) 236-7547

ВАСИЛЬ ДОМАРЕЦЬКИЙ — власник бюро, пропонує клієнтам послуги:

- ✎ поїздки в Україну індивідуально або в складі туристської групи з провідником;
- ✎ квитки на різні авіакомпанії в усі частини світу;
- ✎ оформлення запрошень для приїзду до Канади рідних та знайомих;
- ✎ придбання квитків для відвідувачів з України;
- ✎ асекурація для подорожуючих та відвідувачів з України та інших країн;
- ✎ доставка долярів в Україну.

Просимо заходити до бюро особисто або полагоджувати справи по телефону. Вам завжди буде надана ввічлива та професійна послуга.

КАМ'ЯНА МОГИЛА

Цікавий геологічний утвір, кам'яні гори українського Приазов'я є єдиним у своєму роді останком пісковика з потужного колись водоймища Сарматського моря, яке у сиву давнину, в час терціярного періоду заливало українські землі. У поближжі гір, бовваніє немало дуже високих насипів-курганів, місць поховань видатних древніх приазовських жителів. Може і тому довколишнє населення, почало звати і кам'яні гори — могилами. За часів князів Руси, приазовські гори відмежовували половецькі володіння від земель нашої княжої держави. Є про них згадка у Літописі Нестора, "Руській правді" і "Слові о полку Ігоревім" (— О руська земле уже ти за могилою, — переклад М. Рильського). Цікавився дуже горами Приазов'я і київський митрополит Петро Могила — знавець нашої бувальщини. Довгими роками гори були дороговказом, орієнтиром для багатьох подорожніх, купців, номадів, воїнів, а навіть для наших бриючих степом чумаків. Згодом, стали вони бездонною криницею, з якої безнастанно черпають знання, дошукуючись тайн похованої там істини, наші археологи. Останніми часами приїжджає сюди немало туристів не тільки українських, але і чужинецьких.

Мене віддавна цікавили окраїни нашої південно-східної батьківщини і коли одна із наших туристичних агенцій включила у свою туру поїздку у Приазов'я, я зголосилась на неї однією з перших. З міста Мелітополя (Запорізька область) їдемо вранці вибоїстим шляхом через державний заповідник, неозорий хомутовський степ оглянути найбільшу, найцікавішу із кам'яних гір — славну Кам'яну Могилу. Сонце пече немилосердно, у вщерть заповненому автобусі жарко і гамірно. Ще тільки 70 км. — потішає водій... Сама, не дуже вибаглива у дорозі, я трохи здивована, що наші звичайно вигодолібні туристи — замість користуватись усіма комфортами Києва, Львова чи Івано-Франківська, так численно вибрались у східно-українські дебри. Недаром кажуть, велика Кам'яна Могила тягне до себе пришельців магнітом. Степом я трохи розчарована, я уявляла собі його зовсім поіншому. Думала, що він зелений, запашний, перетканий буйним квітом катрону, червоного воронцю, шалвії... Водій каже, що приїхали ми сюди не впору. В кінці серпня степ починає висихати, жовтіти, стає майже безбарвним. Ось, ось, сухі ковили і трави стануть гуляти на вітрі перекотиполем. Де-не-де глядять за нами грізно вибалушеними очима огрядна половецька кам'яна баба. Поволі починає мінятися краєвид, кругом уже зазеленіло, здалеку крізь вікно автобусу бачимо річку, яку водій називає Молочною. Видніють уже людські оселі — це мале село у долині річки з дивною назвою Терпіння. Зупиняємось біля невеликого будинку.

— Ось і вам музей Кам'яної Могили, — каже нам водій.

З полеглою залишаємо автобус, люди товпляться біля малого кіоску, щоб купити хто води, а хто літературу чи сувенір. Перед музеєм чекає на нас його

керівник, археолог Б. Михайлів і його дружина з дочкою-підлітком. Нас мило вражає їхня гарна, милозвучна українська мова. Запрошують нас увічливо до будинку, заки підемо до могили мусимо спершу оглянути її музей — кажуть нам. Музей виглядає невеликий, але зразу зауважуємо, що він добре виписаний у цікаві і рідкісні експонати. Археолог Б. Михайлів знайомить нас з історією могили. Дізнаємось, що мільйони років тому назад, вона була вкрита тугою гранітною поволокою, яка з часом бита громо-вицями, зливами і вітрами, розкололась на тисячі могутніх валунів. Розпадаючись вона утворила численні гроти і печери, які згодом дали притулок людині Кам'яної доби. Зупиняємось перед тисячолітніми давніми рисунками виритими на куснях камінних брил, які переховуються тут у безпеці перед усякими колекторами сувенірів, любителями наскельного мистецтва, а то і вандалами. Тому, що постороннім до печер входити не вільно задля безпеки, ми мусимо вдовольнитися тільки багатьма фотографіями і копіями малюнків виконаних у печерах людьми праісторії — зображень турів, давно вигиблених мамутів, велетенських оленів, печерних ведмедів.

Цікаво приглянутись до малюнків-зображень обрядових дій, як жінок у ритуальному танку чи до жреця у звірячій шкурі, який виконує жертвоприношення. Добре підготовані їдемо степовою доріжкою до могили. Ось і вона! Уже стоїть перед нами у цілому своєму маєстаті. Фантастично накопичені валуни, химерні обрисами, покриті мохом, залишають у глядача неповторне враження німої величі. На її скалистих брилах, малюнками викарбованими гострим рильцем вірно розказано про її древнє минуле. За вченням археологів первісна людина в Україні появилась між першим а другим злединінням, приблизно 300,000 років тому. Про цю людину знаємо небагато. Зате археологи достатньо знають уже про жителів палеоліту, зокрема його пізніх епох. Прадавні жителі Приазов'я були кочовиками. Їхнє життя було повне небезпек, залежне не тільки від милості натури, але і її неласк і химер, які нерідко закінчувались трагічно. Від негод,

*Наша провідниця — Киянка Таня.
Світлив Андрій Курилко.*

Кругом Кам'яної Могили половецькі кам'яні баби у степу. Світлив Андрій Курилко.

сніговій, холоду і голоду загинули цілі роди. Велетенська гора з її печерами і гротами притягала до себе бездомних степовиків.

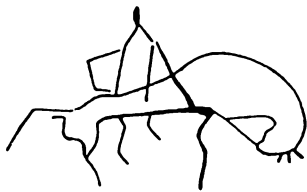
Її привабливість у степу вони уважали чудом і дарунком. Дивну появу приписували щедрим, незаниманим естам, милостинею від вищих сил, яких вони згодом почали шанувувати і поклонятися їм. Так по-ставали обожання див натури, первородні міти, роз-виток перших релігійних уявлень і вірувань. Гора ста-ла не тільки житловим приміщенням для пришель-ців. Деякі печери були для них святинями, місцем усяких релігійних ритуалів. Посередниками поміж народом і вищими силами були жреці-чарівники. Релігійні уявлення мали звичайно магічне підґрунтя. Основою магії було те, що людина шляхом заклинань і чарів може впливати на хід явищ і подій у довкіллі. Легко це зрозуміти оглянувши ілюстрації-копії ма-люнків з печери "чарівника" розмалюваної звіриним світом палеоліту. Кругом звірини видно багато ямок — слідів ударів гострим знаряддям, також і числен-них лінійних рисунків, що нагадують списи. Кидаючи списами у зображення тварин, древні вірили, що удасться їм на полюванні влучати акуратно зброєю у їхню здобич. Глядача не покидає цікавість, коли зро-дився у людині нахил, пристрасть до мистецтва, нев-томне бажання вкладати у малюнок своє уявлення про довколишній світ. У 10-му тисячолітті до Н. Е. уступив з України льоводик. У Приазов'ї почалися можливості постійного осідку, кращі житлові умови-ни сприяли напевно розвиткові нових ідей, релігійних уявлень, можливо, розвиткові розмовної мови. По-чали творитись нові системи мітів, обрядів і ритуалів. Кожний рід мав свій спадковий строго бережений "готем" — опікунче дерево, рослину чи звірину. Лю-дина з часом перестала лякатись натури, вона поволі вчилася жити з її законами і користати з її численних благ.

За вченням археологів на Приазов'ї скотарство почалося раніше, як у західній частині європейського континенту. Як видно з малюнків на скелях Кам'яної Могили — великим почотом втішався у древніх бик. Культ бика був рівночасно культом плодороддя. Одна з печер Кам'яної Могили була присвячена бикові, вона була його святинею і місцем релігійних обрядів. Людина пізнього палеоліту мала уже немале знання арифметики. Письма вона не знала, але вдало уміла креслити і відчитувати різні символічні знаки. Своє знання рахунку представляла графічно у вигляді простих і кривих ліній, решітко подібних рисунків чи у вигляді рядів начісок. Знала добре скільки у неї міхів проса, курей чи худоби. Вона мала теж незле знання астрономії. Дивлячись на рухи зір на небі древні знали, коли сіяти, коли збирати зерно. Пильно слідували за мандрівкою Сонця і місяця по фірма-менті. Хоч "справжній" календар винайшов і вирізьбив на валуні могили уже "астроном" неоліту. Він мусів бути добре обізнаний зі знанням і досвідом своїх прапредків. Календар неоліту мав 14 місяців.

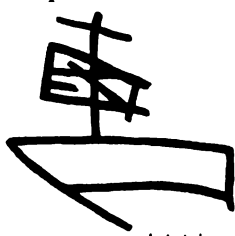
У IV-му ст. до Н. Е. почали прибувати в Україну з Азії Арійці (індоевропейці). Великий колись народ мав можливо у давнину одну спільну мову. Але зі зростом населення, вона роздробилася на багато зближених до себе діалектів, які мали дуже помітний спільний корінь. Причини приходу Арійців на схід Європи точно не відомі. Могли витиснути їх з Азії племена тюркського походження, або зміна клімату, яка замінила зелені степи середньої Азії у пустиню. З Азії Арійці вирушили двома великими крилами. Одне з них помандрувало в Індію, друге — в східню Європу. У Приазов'я індоевропейці принесли нові звичаї, нові вірування і свій відмінний спосіб обожання вищих сил. Привели теж зі собою своїх жреців і виконавців їхніх релігійних ритуалів. Жреці були у арійців у ве-ликій пошані, вони були теж добре "едуковані". Письма вони не знали, але були добре обізнані з багатьма старинними їхніми мітами і гімнами "Veda", які були записані у давнину старо-індійським санс-критом у Азії. "Veda" — означає "правда і знання пе-редане богами". Як виглядали перші стичності арійців з автохтонним населенням, невідомо, може були вони і не ворожі, простору було багато, помадство було звичайним способом життя. Арійці, які зупинились на Приазов'ї, залишили на Кам'яній Могилі немало своїх різьб, свідків їхнього там існування, сюжетів їхніх давніх мітів. У різних частинах могили виразно видно багато виритих людських долонь і стіп.

З кінцем неоліту, на переломі 3-го і 2-го тися-чоліття до Н. Е. людина Приазов'я присвоїла коня і цю велику подію закарбувала на двох потужних мо-нолітах південного схилу Кам'яної Могили. Архео-логи назвали ці моноліти — кінськими плитами. У безлічі кінських фігур зображених на монолітах за-мітне дуже намагання різьбарів представити жеребців у русі. Давніші зображення звірят на валунах могили і її печерах мали статичний характер. Деякі коні зо-бражені окриленіми і з пташиними головами. У гим-нах "Veda" згадується про червоних коней, які літа-ють у небесах як птахи. Коні, вирізьблені у ритуаль-

ному вбранні, були мабуть призначені на жертву богам. Глядача вражає бездоганно виконана постать вершника. Цікаво, що ніде не видно землі, по якій ступали б коні — це доказ, що древні уважали коня небесним еством і піднесли його до рангу соняшного бога. Народ вірив, що кінь — бог потребує постійно жертв у людях. Жертвами мусіли бути вибрані жрецькими молоді юнаки і дівчата. Гострим кремінним ножом, ще живим жертвам жреці розтинали грудні клітки, витягали з них серце і легені та ще пульсуючими потрясали ними перед людьми, які громадно сходились на свято жертвоприношення. Жертви у молодих людях були запорукою доброї погоди, урожаю і добробуту. Не минув уваги різьбарів і винахід колеса — символу модерного транспорту. На кам'яній плиті, знайшла навіть місце викарбована ціла колесниця. З кінцем неоліту прийшла у Приазов'я бронзова епоха — доба металу. Вона зруйнувала давній громадський лад, принесла велике спустошення і горе. Серед народу почались рабунки, захлапність, великі класові різниці, невільництво. Користуючись новою грізною металевою зброєю ішов безсовісно друг на друга, сусід на сусіда. Кам'яна Могила ставала свідком братовбивчих сутичок. У її сусідстві, на Приазов'ї, по'являлось щораз то більше нових велетенських могил-курганів сипаних зокрема, для нової мілітарної аристократії. Під курганами викопували для мертвих просторі камери, вкладали в них зброю і дорогоцінності небіщика й глечики з їжею для бога смерті Ями.

вершник на коні

Готське судно

чарівник у звірячій шкірі

жертвоприношення

Копії ілюстрацій з брошури Б. Михайлова "Кам'яна Могила".

У I-му тисячолітті до Н. Е. Кам'яна Могила діждалась кімерійців, які пригнали сюди на своїх баских конях з-над Волги. Добрі майстри і мистці штудерними знаками викули на її скелях і своє ймення. Знайшовши туди стежку і притулок "мандрівний скит, видно не босоногий

— викарбував майстерно на могилі свою ногу у постолі". У малій печері Кам'яної Могили археологи знайшли заховану жіночу біжутерію — намисто, бразлети, мідяні зеркала. Знавці твердять, що вони належали сарматським жінкам, які жили в околиці могили; романтики гадають, що прикраси і мідяні свічада, були власністю красунь-амазонок з поблизького кіз-яру (дівочого яру). Прибували до могили підприємчиві грецькі купці, йдучи на підбій світу, маршували повз неї грізні римські легіонери. Шукали тут захисту і біженці, перші християни, залишаючи по собі викарбувані на валунах знамена хреста. У III-му столітті Н. Е. шукаючи "Лебенсравму" прибули у Приазов'я і готи, добрі мореплавці, залишили на могилі рисунок свого судна і свої писані руном автографи. З початком XI століття Н. Е. прибули зі сходу й осіли масово у долині Молочної річки недалеко від Кам'яної Могили войовничі половці. Звідтіля вони почали свої спустошливі набіги на Київську Русь.

На могилах своїх погіблх, половці ставили кам'яні постаті, схожі виглядом на померших. На Кам'яній Могилі половці залишили багато вдалих різьб — птахів, риб і звірини. Добрі купці, вони торгували успішно із сусідніми готами, які ще жили в той час громадно над Азовським і Чорним морями. Продавали готам дорогі тканини і золоті прикраси, награвовані у Київській Русі. Автор "Слова о полку Ігоревім" згадує "як похажують співаючи над морем, бряжчать руським золотом вродливі готські діви". Але найстаршою, мабуть, пам'яткою на могилі є "сувеніри" із прадавнього сарматського моря — виразні відтиски молюсків, які жили колись у ньому.

Втомлені, але збагачені новонабутих знанням і досвідом, спішимо до нашого автобусу, який ждав нас біля музею. Бачимо, коло будинку людно і гамірно, весело... Ще нашій екскурсії не кінець, каже нам пан Михайлів. Підходимо ближче — яке видовище! У білій сукні, у вінку молода красуня — біля неї молодець у весільному вбранні, з ними дружки, дружки, свати, старости, весільні гості... У нас старий звичай, кажуть нам — поблизькі новоодружені приходять сюди кожночасно з усім весільним почотом поклонитись Кам'яній Могилі. Молодій парі бажаємо щастя, здоров'я і многая літа!

У нашій екскурсії у Приазов'я нам пощастило мати незвичайного гіда, відомого в Україні археолога, науковця і автора численних праць з ділянки археології Б. Михайлова. Як знавець сивої давнини сходу Європи, він був запрошений поділитися своїм знанням і досвідом з археологами Америки і Канади. Признався нам, що коли він втомлений чи пригноблений, іде самотою до Кам'яної Могили відпочити на її холодних валунах. Могила щедро наділяє його спокоєм і надіями. Він сидить там нерідко до пізньої ночі. Може думає, вгадає з ким Кам'яна Могила буде поділяти своє прийдешнє, може і розмовляє тихцем з тінями забутих предків.

Леся СТАДНИЧЕНКО

Володимир ЖИЛА

МОНОГРАФІЯ про ТВОРЧІСТЬ ЯРА СЛАВУТИЧА

(Петро Сорока, Поетичний світ Яра Славутича, Вид. "Лілея": Тернопіль, 1995. 176 стор.)

Серед літературознавчих видань в Україні увагу читача привертає книжка Петра Сороки Поетичний світ Яра Славутича, що недавно вийшла з друку в Тернополі. Автор ставить за мету — ввести читача до творчої лабораторії відомого поета і вченого діяспори. Цілком справедливо розуміє він її широко — як складний процес зв'язку мистця з народом у минулому, сучасному та в майбутньому. Для того, щоб простежити, як саме поет досягає вершин мистецької досконалості, в чому своєрідність його майстерності, П. Сорока дає спочатку загальне уявлення про джерела індивідуальності мистця.

Опорою талановитого хлопця Григорія Жученка був, без сумніву, його дід, який виховував онука для чогось великого в житті. Не без впливу була й широка історія Жученківського роду, що тісно перепліталася з незavidним минулим України. Це ті основи, на яких зростає і мужнів майбутній поет. Його посвятне захоплення літературою припадає на час навчання у пединституті. Він плекав тоді любов до поезії Шевченка, Франка, Лесі Українки та захоплювався творчістю талановитих сучасників М. Рильського, раннього П. Тичини, В. Сосюри. У ці роки він самотужки вивчає рідну історію, збирає народні пісні, перекази, відшукує друковані джерела про дідівський герб, який — за його раннього дитинства — висів поряд ікон у світлиці на родовому хуторі та створює незабаром цикл сонетів про Запорозьку Січ. Наскрізь чудотворним звучить поряткування матір'ю сина за одного царського червінця та їстівні лакомини "від голгоїної дороги до Сибіру". Виходить, що він був ніби призначений вижити навіть серед найтрудніших умов та обставин. Тому щастило йому в Запорізькому пединституті, під час короткого вчителювання, а згодом у радянському війську. Всюди він набував життєвого досвіду, а з вибухом війни ще й глибокого переконання, що йому не слід воювати, та й за що? "За голод і смерть в 1933? Репресії та переслідування у 1937? За мовний геноцид? В'язничні граби, вивози на Сибір і Соловки?" (стор. 11)

Як досвідчений воєнний (офіцером-інженером став мимоволі) він, навпаки, заохочував своїх співтоваришів під час війни до створення Чернігівської Січі. В її рядах воював за Україну й пережив страшну трагедію: у німецькому вогні згоріла його улюблена дружина та одоленна донька, разом з іншими людьми. Але Яр Славутич (саме в 1941 році він змінив своє ім'я та прізвище) не дається, а продовжує свій тернистий шлях — свідомого політичного емігранта. Шлях на Захід був дуже трудний і небезпечний, але молодий поет подолав його. Згодом опинився на півдні в Баварії, де й застала його капітуляція Німеччини, що принесла — нову страшну небезпеку — репатріацію, але й це він пережив. Той тривожний час увіковічнив у "Думі про Кемптен", що широко, тоді лис-

тівками, поширювалася серед українських утікачів. У Німеччині Яр Славутич засвідчив і нове українське літературне відродження — МУР, якого був співорганізатором. Це не тільки сильно скріпило його на душі, а й окрилило поетично. Там же з'явилися чотири його збірки поезій (Співає колос, 1945, Гомін віків, 1946, Правдоносці, 1948 і Спрага, 1950). Це був великий успіх, зокрема коли врахувати, що Співає колос — це перша повоєнна українська збірка поезій. Таким чином, роки побуту Яра Славутича в Німеччині уцерь виповнювалися творчою працею, громадською діяльністю, як також наполегливо щоденною самоосвітою.

Прибув до США 1949 року — це дальший період здобування наук (ступінь магістра, 1954; ступінь доктора філософії, 1955) для відповідної праці: викладання української мови у військовій школі в Монтерей, а згодом — професорська праця в Альбертському університеті (Едмонтон, Канада). Тут він творчо розгортався як поет, письменник, історик літератури, мовознавець і літературний критик, редактор і засновник видавництва "Славута". У Канаді Яр Славутич — один із найвідоміших і найвизначніших українських поетів, що засвідчено його широкою популярністю та відзначено численними преміями, включно із званням поета-лауреата від УММАН.

Твори Яра Славутича перекладено англійською (три збірки), французькою, німецькою, угорською, російською, польською, білоруською, італійською мовами. Займався він також і перекладами. У додаток, поет — невтомний мандрівник, що об'їхав увесь світ.

Бував учасником багатьох наукових конференцій, з'їздів, різних зборів. Доповідач на літературні й мовні теми, зокрема з назвознавства, про голодомор і т. п. Учасник дискусій круглого столу та завзятий оборонець прав українського народу, що бореться за свою державність і соборність. Він один із найдіяльніших українців останніх 50-ти років у боротьбі з політичними недругами.

Яр Славутич — це велика і всебічно розвинена індивідуальність. Так його, до речі, й характеризує Петро Сорока, що створив міцну біографічно-джерельну основу для аналізу творчості поета. Ця основа пройнята глибоким історизмом, фаховим відчуттям літературного процесу й добрим розумінням естетичної сутності мистецького слова. Автор підкреслює основну поетичну доміную творчості Яра Славутича, а саме — його неймовірну посвятність матері-Україні, наголошує завзятість її народу жити вільно на своїй землі.

Ця загальна характеристика творчості на дальших сторінках книги конкретизується, набираючи живих рис, що характеризують творчий гін мистця. Дослідник простежує еволюцію принципів побудови збірок Співає

колос, Гомін віків, Правдоносці, Спрага та Оаза, роблячи стислі визначення своєрідності структури окремих віршів, цікаво аналізує їхні зовнішні та внутрішні співвідношення, як також переконливо говорить про майстерність вислову...

Глибоко й розумно звучить у дослідженні дискусія навколо філософського питання "Поет і Бог". Це, до речі, одна з центральних тем, яку Славутич розробляє протягом усього свого творчого життя. Але зрозуміти всю складність цього питання, як засвідчує П. Сорока, "поетові виявляється все важче і важче". (стор. 45)

Дослідник пильно слідкує за еволюцією ліричного героя Славутича, бо це ж еволюція поглядів самого поета. Вона складна, суперечлива й часто парадоксальна, адже ж і шлях до істини ніколи не буває прямий.

Взагалі другий розділ дослідження добре розроблений та обґрунтований доцільними цитатами. Дослідник по-своєму, відповідно до власного образного бачення й відчуття, розкриває та аналізує світ поета. Всесвіт і людина, місце людини в суспільстві — ці проблеми наскрізь у творчості Славутича. І хоч у висвітленні їх ще не поставлено всіх крапок над і, проте немає сумніву, що вже початкова творчість поета широко живилася народними ідеалами та потребами. Змістовність та ідейність перших збірок, реалістично переконлива, легко западала в душу читача та привертала до чогось нового, більш динамічного в еміграційній літературі. Тим часом прагнення до гармонійності світогляду та творчої форми, як підкреслював Ігор Костецький, робило Славутича вже в його ранній творчості поетом "до мозку кісток українським".

Ліро-епічна творчість Славутича надзвичайно різноманітна, як за порушуваною проблематикою, так і за стилістичними особливостями. Наприклад, Моя доба — твір автобіографічний і глибоко реалістичний — "високого патріотичного звучання, освітлений нев'яучою любов'ю до України й ненавистю до ворогів" (стор. 58). Поема "Соловецький в'язень", хоча й невелика за обсягом, "але містка за змістом" (стор. 67). Назва поеми "Скарга" повністю відповідає її змістові. У ній, на думку дослідника, поет "висловлює свою скаргу в ліричному закінченні" (стор. 82), і це точне спостереження. Зовсім слушно підкреслює дослідник, що полемічні й потужні монологи дають нам право говорити про їхню суголосність із патріотичними творами Т. Шевченка. Поема "Донька без імени" — автобіографічний твір, в основі якого лежать реальні факти. Написаний він з великого болю, де за кожним рядком стоять глибокі людські страждання. "Без перебільшення в цей твір автор уклав усе своє серце з кров'ю" (стор. 84).

У поемах Яра Славутича, як стверджує П. Сорока, перш за все, впадає в око "чітко виражена національна спрямованість, шире вболівання за долю України, рідну націю, непоборна ненависть до вічних ворогів" (стор. 60). Поет, безперечно, "Одержимий визвольною боротьбою, його гаряча козацька кров пульсує в кожному написаному ним рядкові, у кожному слові" (стор. 61).

Яр Славутич, як слушно стверджує дослідник, ніколи не приховує своїх поглядів чи почуттів. А, навпаки, відкрито демонструє їх і то незалежно від того, чи пише він про далеке минуле, чи про наше мінливе сьогодення.

Коли в нього немає можливості вдатися до ліричних відступів в основній частині твору, то він це робить в епілозі чи пролозі. Інколи додає вступ чи кінцівку. Як приклад дослідник наводить епілог поеми "Соловецький в'язень". У ньому читаємо:

...Пора
В державі власній вільно жити.
Свого триматися двора,
Москві ніколи не служити
Чи довіряти, бо вона
Віч-на-віч — райдуга з весною,
Але зворотня сторона
Стрічає негіддю страшною.

У коротких поемах поет звертає увагу не стільки на розгортання сюжету, скільки на внутрішній стан душі героїв, світ яких з'являється крізь призму страждань, болісних утрат, розчарувань. Так вони стають більш повнокровними.

В основному, у поемах Яра Славутича марно шукати надмірного оздоблення чи еквілібристики. Прикметною рисою їхнього стилю є простота: ліро-епічне тло ніколи не обтяжене описами, деталізованими сценами. Сюжет завжди гранично стислий, логіка твору прозора, інтелектуально-естетична концепція зрозуміла.

Таким чином, Яр Славутич як епік — виразний традиціоналіст у стилі Шевченка-Рильського-Клена. Він не замикається у вежі зі слонової кості, не відмежовується від реальної дійсності, а виступає як естет-мислитель. Щоправда, в нашій уяві він незмінно постає "революціонером із мечем" (вислів поета). Як епік, він глибоко проникає у дійсність і завжди береється за вирішення найскладніших завдань, сміливо порушує найгостріші проблеми сучасності. Тому в незалежній Україні його шанують, про нього пишуть, уважно прислухаючись до кожного рядка його поезій (див. книжки, К. П. Волинський, Яр Славутич: літературний портрет, 1994 і Тетяна Назаренко, Правди потужний спалах: поетична творчість Яра Славутича, 1994).

Дух Славутича дещо відмінний від загального, його кожен день "довершує звитягу". Звितягою вважає тут дослідник грані лірики: сонет, баляду, етюд. Сонет — старовинна канонічна форма вірша, що вічно залишається юною, а сприяють цьому його стислість, суворі вимоги стосовно форми, що випробовують "поета на зрілість і майстерність, досконале володіння словом і залізну дисципліну думки" (стор. 110). У Яра Славутича понад 200 сонетів, більшість яких вражають мистецькою довершеністю форми та змісту, вишуканою образністю, глибиною роздумів і патріотичністю звучань.

Кожен із циклів, як також сонети розпорошені по збірках, і книжка Шаблі тополь мають у собі щось незвичайне, нпр., змалювання кольторитної доби слов'янської давнини, буремні часи козацької вольниці, історичні особи — Хмельницький, Кривоніс, Самійло Кішка, визначні діячі культури, письменники, громадські діячі. Бувають і сонети іншого пляну — дискурсивно-дидактичні, філософсько-заглиблені, ліричні, сатиричні, з навівом легкого гумору.

У кожному сонеті Славутич оригінальний і своєрідний, демонструючи щось нове, з поглядом на щось з

іншого ракурсу. Поет щедро послуговується високою патетикою, ренесансовою вишуканістю, звертається до стилю "козацького бароко". Часто застосовує вишукані поетичні засоби, нпр., гіперболізацію у змалюванні образів, гострий догеп, парадокс тощо. Таким чином його сонети посилено емоційні та з мистецького боку наскрізь привабливі.

Поет звертається й до балади. Він зачарований не стільки її казковими, як динамічними та героїчними мотивами. Героями його балад виступають, як правило, цілні особистості, покликані переломною епохою до рішучих дій. Вони уособлюють, як стверджує дослідник, "силу гніву й велич народу та тисячі інших, злитих в одну нуртуючу масу людей" (стор. 120). Славутич створив широко відому оптимістичну баладу-пісню "Карпатські січовики". Балада ця "звучить як трагедія, але це не звичайна трагедія, а трагедія героїчного звершення, сповнена оптимізму" (стор. 125). Серед інших літературних жанрів Яр Славутич найбільш активно освоїв епос (самостійна літературна зарисовка переважно безсюжетна), романс, рондель, тріолет. "Однак якихось особливих успіхів, — пише дослідник, — у цих жанрах досягти поетові не пощастило" (стор. 125). Цей висновок необґрунтований. Адже в поета багато плястичних віршів-малюнків, нпр., "На полі бою".

На нашу думку, розумно й потужно звучить у монографії розділ п'ятий "Яр Славутич-сатирик". Аналіз і синтез проходять тут одночасно. Розчленовуючи досліджене на частини, вдумуючись у нього, П. Сорока звертається до нових фактів, шукаючи підтвердження своїм спостереженням і висновкам.

Поважним аргументом у цьому розділі є вдача українського народу, з якою Яр Славутич, глибоко знайомий. Українська посмішка завжди була найгострішим подразником для ворогів, а глузливий сміх — найнебезпечнішою для них зброєю. Мабуть, тому й сталінські опричники з такою несамовитою люттю накидалися на Україну, намагаючись знищити наш народ репресіями, терором і голодомором. Але змусити українців перестати усміхатися було, зрозуміло, їм не під силу. Після всіх історичних катаклізмів і апокаліпсів народ виживав і, як серце Прометея, "сміявся знову" (стор. 130).

Посміявся з більшовицької системи також Яр Славутич у своїй безсмертній драматично-трагедійній Мій добі, насвітлюючи гумористично-сатирично зображення дійсності. Він часто використовує іронію та сарказм подвійно: "і як засіб для висміювання, і як форму оцінки негативного, що дозволяє йому нещадніше розвінчувати суспільні та людські вади" (стор. 146).

Це дає нам повне право говорити про Яра Славутича як сатирика, який приділяє пильну увагу зображенню того, що з його точки зору є негативним і заслуговує на гнівний осуд, гостре висміювання й розвінчання до повного заперечення включно. Ґрунтовне дослідження цієї грані таланту визначного поета, на думку дослідника, іще попереду...

Насамкінець треба ствердити, що вдумлива аналіза взаємодії мистецьких образів допомагає дослідникові по-своєму показати оригінальність стилю поета, глибину осмислення й розуміння ним життя. Оцінюючи поетичну творчість Яра Славутича, дослідник іде по правиль-

ному шляху: він її належно зрозумів і навіть захопився нею. Зрозумів і проблеми діяпори: міжпартійні чвари, конфесійні суперечки та перепалки. Автор високо цінує Яра Славутича як поета, а зокрема як людину, що вміє відважно постояти за справу. Речі, варгі осуду, "поет не приховує і не виправдує, а висміює їх, іноді навіть гіперболізуючи власні недоліки" (стор. 147)...

Загально ж кажучи, монографія погребує редакторської руки, щоб зберегти закони милозвучності, бо українська поезія і проза, як українська мова взагалі, граціозні й не люблять порушень милозвучності, зокрема, коли маємо збіг однакових голосних чи приголосних. Нпр., вислів "епізод події і характерів" (стор. 63) треба змінити на "епізод події та характерів". Вислів "Славутич в молоді роки" (стор. 157з) — на "Славутич у молоді роки".

Належно оцінюючи творчість Яра Славутича, дослідник розглядає окремі його "недоліки", нпр., що у фразі "І став на берег вогняний Агапій", мовляв, виникає запитання, хто вогняний — берег чи Агапій? Немає сумніву, що прикметник "вогняний" відноситься до отця Агапія ("вогняний" використано тут у значенні запальний, пристрасний). Що торкається фрази "Темніють яруги дубами", то тут дослідник, може, й має слушність. Дуби в глибоких ярах не ростуть, а на видноті, на пагорбах і белебнях.

У монографії П. Сороки є ряд недоглядів, нпр.: "Твори Ярослава Славутича..." замість "Твори Яра Славутича" (стор. 18); "за редакцією М. Г. Маланчука" замість "за редакцією М. Г. Марунчака" (стор. 104), не бракує дуркарських помилок, повторень і стилістичних огріхів.

Книга надрукована чітко на доброму книжковому лискучому папері. Обкладинка м'яка зі знятком Яра Славутича під час його виступу на з'їзді письменників 1991 р. (першого в незалежній Україні). У книзі є 4 сторінки ілюстрацій.

Підсумовуючи, хочемо сказати, що Петро Сорока — талановитий і розумний літературознавець. Він виконав величезну працю й належно її удокументував. Творчість Яра Славутича дослідник аналізує у контексті розвитку української літератури 30–90 років. Дослідження в цілому — продукт природного й закономірного процесу творчого становлення Славутича-мистця. Книга Петра Сороки збуджує думки, викликає роздуми сміливою постановкою важливих літературознавчих проблем, дає поштовх до полеміки. З цього погляду, можна говорити про її привабливі риси.

Праця Петра Сороки написана на рівні сучасних завдань українського літературознавства. Поетичний світ Яра Славутича належить до тих додліджень, які розраховані на літературознавців, викладачів вузів, студентів, учителів, усіх хто цікавиться розвитком літературного процесу діяпори та становлення його красного образного слова.

Автор монографії народився 1956 р. на Тернопільщині. Нині П. Сорока — старший викладач кафедри української літератури Тернопільського пединституту. Він автор кількох книжок і член Спілки письменників України. — *Ред.*

ЛЕОНІД РУДНИЦЬКИЙ — ПОПУЛЯРИЗАТОР УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ в АНГЛОМОВНОМУ СВІТІ

(Слово на вечорі з нагоди 60-ліття Леоніда Рудницького у Філадельфії, 16 грудня 1995 р.)

Леонід Рудницький — дуже багатогранна постать. Як це ми бачили вже сьогодні з поодиноких виступів, про нього можна говорити і як про літературознавця, і як про керівника наукового життя, і як про діяча католицького мирянського руху, а навіть як про радіо-журналіста. Дуже багато можна б сказати про нього, як про відданого своїм студентам професора, як про відданого своїй сім'ї чоловіка, батька і дідуся, і просто про нього як людину — людину доброго серця, з характером і з неабияким почуттям гумору.

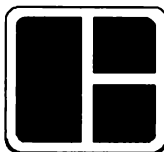
Коли брати до уваги тільки його англomовні праці, можна говорити про Леоніда Рудницького окремо як про перекладача Гончарового "Собору", як про автора численних статей про українську літературу друкованих у різних збірниках і журналах. Але я хочу сказати кілька слів про ділянку українській громаді менше відому, а саме про Леоніда Рудницького, як про популяризатора української літератури в англomовних довідниках і енциклопедіях.

Щоб зрозуміти наскільки важлива ця його робота, варто пригадати, що не так уже й давно українська література в англomовному світі звертала на себе увагу хіба що — своєю відсутністю. Правда, перша серйозна стаття про українську літературу появилася англійською мовою ще 1840 року, але за наступних 90 літ зареєстровано таких статей всього 30, отже приблизно одна стаття кожних три роки. *Encyclopedia Britannica* першу півсторінкову інформацію про українську літературу подала 1929 року. З того часу присутність української літератури починає бути дедалі більше помітною. Починають появлятися в енциклопедіях, біографічних словниках і спеціалізованих довідниках довідки про українську літературу і про визначніших її представників.

Леонід Рудницький, очевидно, не є піонером у цьому ділі. Пальма першості належить таким людям, як: Дімітрій Мірський, Вільям Морфіл, Євген Маланюк, Юрій Луцький. Не є також Леонід Рудницький, навіть під сучасну пору, єдиним популяризатором української літератури в англomовних енциклопедіях. В цьому ділі беруть участь також інші літературознавці, зокрема Григорій Грабович, Ярослав Розумний, Лариса Онишкевич, Наталія Кононенко, Яр Славутич. Але Леонід Рудницький робить це не спорадично, а послідовно і систематично, завойовуючи для української літератури належне їй місце серед інших слов'янських літератур у стандартних англomовних довідниках. Співпраця з енциклопедіями і довідниками вимагає від автора-співробітника неабиякої гнучкості. Редактори накладають свої схеми, вимоги і обмеження, до яких треба достосуватися. Тут діє залізна дисципліна визначеного формату, обмеженої кількості слів і обов'язкових точних біо-бібліографічних даних. Треба неабиякого хисту, щоб могли вкlastися у визначені рамки і ще знайти місце для власної критичної

думки. Я хочу звернути увагу на чотири енциклопедичні довідники, що доступні дослідникам у всіх великих бібліотеках Америки. В Енциклопедії Світової Літератури ХХ-го століття (кількотомне видання Унгара) (*Encyclopedia of World Literature in the XXth Century*) до 4-го тому, що вийшов 1984 року, Леонід Рудницький подав статті про Івана Драча, Івана Франка, Максима Рильського, Василя Стефаника, Лесю Українку, Володимира Винниченка і українську літературу взагалі. До двотомного довідника літературної критики в модерних слов'янських літературах (*Modern Slavic Literatures: a library of literary criticism*) (1976) Леонід Рудницький зібрав, вибрав і переклав близько сотні критичних оцінок різних критиків про 32 українських письменників від Антонича до Зерова. До довідника про сучасну екзилу літературу (*Literary Exile in the Twentieth Century*) (1991) Леонід Рудницький подав критичні силуети Ігоря Качуровського, Юрія Клена, Євгена Маланюка, Остапа Тарнавського, а ось зовсім недавно в 1993 році, в 6-му і 8-му томах *Research Guide to European Historical Biography, 1450 - Present* завдяки послідовній праці Леоніда Рудницького появилися обширні біографічні дані про Шевченка і Франка: тут у стислій формі подані на понад 10-ти сторінках літопис життя і творчості кожного із цих поетів, найважливіші критичні джерела, адаптації їхніх творів, музеї і товариства присвячені їхній творчості. Такої обширної довідкової інформації ні про Шевченка, ні про Франка англійською мовою досі не було. А ще й треба пам'ятати, що українські поети тут не самі, а в товаристві найвизначніших історичних постатей Європи.

Якби Леонід Рудницький не зробив нічого більше за все життя, тільки опрацював матеріали до цих чотирьох англomовних енциклопедичних довідників, то він вже оцим одним заслуговує на вдячність і признання української громади. ■

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel.: (416) 236-2426 Fax: (416) 236-3677

ІНЖ. ЮРІЙ О. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших індустріальних проєктів.

ТРЕТІЙ ТОМ ЛІТЕРАТУРНОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

(У чеканні на том додатковий)

На початку 1996 р. в Києві нарешті вийшов із друку том 3-ій Української Літературної Енциклопедії (УЛЕ; т. 1 — 1988 р., т. 2 — 1990 р.). Він має 496 сторінок і, як зазначено, містить 1997 статей: від В. Королева—Старого — до І. Нечуя—Левицького. Том здано на виробництво ще в червні 1992 року — тож про публікації, які з'явилися пізніше, на сторінках Енциклопедії вже не згадано. До речі, й досі бібліографічні додатки до статей інформують лише про публікації українською та російською мовами — таке обмеження може свідчити хіба що про колоніальний, провінційний статус нашої науки та культури. Це можна пояснити й тим, що саме російських книжок та часописів у бібліотеках України найбільше, а публікації іншими іноземними мовами є малодоступними. Щоправда, в теперішніх умовах навіть з Росії серйозних видань потрапляє до нас надто мало...

Про перші два томи УЛЕ у пресі з'явилося кілька відгуків*, де було названо чимало імен та термінів, що залишилися поза Енциклопедією. Зокрема ж наголошувалося на недостатній увазі до літератури української діаспори. У третьому томі письменників з-поза меж України названо вже значно більше... Але ж енциклопедія має інформувати не лише про найвідоміших, а й про менш відомих та призабутих. Навіть третюрядні літератори, будучи членами Спілки письменників України і маючи кілька виданих книжок, змогли потрапити до УЛЕ, а багато письменників з діаспори знову лишилися непоміченими. Серед них: Світлана Кузьменко, Анатоль та Ярослав Курдидики, Роман Кухар (псевдонім — Р. Володимир), Мирон Левицький (не лише малаяр та графік, але й автор книжки оповідань "Ліхтарі" та драматичних творів), Ольга Мак, Теодор Матвієнко, Ніна Мудрик—Мриц, Лариса Мурович. Короткі відомості про згаданих вище можна знайти у 12-му збірнику Об'єднання Українських Письменників "Слово" (1990 р.).

Також у третьому томі мали б бути:

— Петро Косенко — поет (сонетяр) із Філадельфії, книжки якого виходили і в Києві;

— Андрій Крижанівський — новеліст, автор роману "Сонце в пісках", у 30-их роках — співредактор варшавського журналу "Ми";

— Марія Кузьмович—Головінська — авторка книжок оповідань та п'єс;

— Володимир Куліш — син драматурга Миколи Куліша, повістяр, автор спогадів "Слово про будинок <Слово>";

— Михайло Курах — поет, полковник Січових Стрільців, автор славетної пісні "Коли ви вмирали, вам дзвони не грали", у Швейцарії помертньо вийшла книжка "Перед брамою";

— о. Богдан Курилас (псевдонім — Ігор Калиненко) — поет, драматург, історик, писав українською та французькою мовами;

— Теодор Курпіга (псевдонім — Теок) — поет, автор книжки пародій;

— Сергій Ледянський — драматург, прозаїк;

— Богдан Лончина — перекладач з еспанської (епос "Пісня про мого Сіда" та інші) і старофранцузької ("Пісня про Ролянда");

— Олександр Луговий (Овруцький) — повістяр, драматург, його книжку нарисів "Визначне жіноцтво України" перевидано нині в Києві;

— Лука Луців — літературознавець;

— Ірина Макарик — поетка, авторка кількох томів літературознавчих праць англійською мовою (зокрема й про давню українську літературу);

— Іван Манило — байкар;

— Фотій Мелешко — прозаїк, жив у Празі, згодом — у США;

— Олександр—Микола Мох (псевдонім — Орест Петрійчук, Арамис) — поет, критик та видавець — продукція його видавництва "Добра Книжка" (Торонто) нині відома й багатьом відвідувачам книгарень Львова та Києва;

— Дан Мур (Данило Мурилка) — автор трьох книжок поезій;

— Михайло Мухин — критик часів "празької школи";

— Ірина Наріжна — авторка збірки поезій "Настрої", книжок для дітей, по війні жила в Австралії.

Досить добре відображено в Енциклопедії українську літературу, що твориться в країнах Східної Європи. Але чомусь не потрапили до УЛЕ поети Петро Мурянка (Трохановський) із Польщі, який пише лемківським діалектом і є автором трьох книжок; Сергій Макара із Словаччини, у доробку якого не менше сімох книжок.

Нарешті говоримо про саму Україну. Безперечно, мають знайти місце в Енциклопедії Мирослав Кушнір (про нього була стаття у "Нових Днях" за липень 1995 р.), Володимир Куликівський, о. Ярослав Лесів, що передчасно пішли від нас, — їхню творчу спадщину було видано протягом 1992–1994 рр. А також Григорій Маликов, чиї дві посмертні книжки вийшли ще раніше.

До того ж, зустрічаємо в УЛЕ статті не лише про тих літераторів, твори яких виходили окремими книжками. Тож слід було згадати й про В. Крижанівського (псевдонім — Крижан—паша), Павла Мазюкевича, Володимира Мальованого, чиї поезії ввійшли до антології "Українська Муза" (1908), Ярослава Лігинського (псевдонім — Ярослав Ганенко), що на початку нашого століття друкувався у буковинській пресі та київській "Українській хаті"...

Прикрі непорозуміння сталося у статті про Вадима Лесича. Подано: "Лесич ЯРОСЛАВ Володимирович (псевдонім — Ярослав Дригинич, Ярослав Ярий)". До того ж, Лесич — це також псевдонім, а справжнє прізвище поета — Кіршак, про що не згадано. У статті про журнал "Ми" галичанин Я. Дригинича (тобто В. Кіршака—Лесича) та С. Гординського чомусь зараховано до емі-

грантів із Наддніпрянської України... Про Юрія Меженку зазначено: "справжнє прізвище — Іванів-Меженко" — хоч офіційно він з'явився на світ просто як Іванов, а Меженком став пізніше.** У нього ще був брат — відомий перекладач з еспанської та німецької мов Микола Іванов, якого вже на еміграції 1947 року було схоплено берівськими спецслужбами (про подальшу долю відомостей немає). Переклади М. Іванова перевидуються в Києві і в наш час, але УЛЕ (том 2) про нього взагалі не згадала... Справжнє прізвище Миколи Лазорського — Коркішко, але тут його подано як псевдонім — та ще й з помилкою у закінченні.

Про літературні часописи в Енциклопедії є статей чимало, але, на жаль, забуто про львівські двотижневики "Назустріч" (1934–1939, у виданні брали участь Михайло Рудницький, С. Гординський та інші), "Напередодні" (1937–1938; редактор Б. Кравців) та місячник "Наші дні" (1941–1944); про два видання, що мали назву "Литаври" (або, як тоді писали, "Літаври") — одне з них виходило у Києві 1941 р. за редакцією Олени Теліги, друге — 1947 р. у Зальцбурзі за редакцією Юрія Клена; газету "Література і мистецтво" (Торонто, від 1955 р.) — місячний додаток до "Гомону України". До цього ще слід долучити двомісячник літератури і громадського життя "На чужині" (1946–1948, Коріген, Німеччина) та журнал "Листи до приятелів" (виходив з 1953 р. у Нью-Йорку, вид-во "Ключі", і крім іншого, містив поважні літературознавчі праці).

У статті про "Літературно-науковий вісник" зазначено: "1992 р. випуск ЛНВ відновлено (Київ)" — хоч, на жаль, вийшло лише одне число. Але немає згадки про те, що була спроба відновити видання журналу в 1948–1949 рр. у Мюнхені (вийшло два числа). Під гаслом "Молода Україна" подано відомості про три журнали з такою назвою, що виходили в 1900–1926 рр. у Львові та Києві. А до речі, з 1952 р. журнал "Молода Україна" видається і в Торонто...

В УЛЕ є окрема стаття навіть про нотне видавництво "Музична Україна", а от про вид-во "На горі" (Мюнхен-Штургарт), що випустило багато визначних творів української літератури та перекладів із світової класики, — немає...

Дещо слід додати й про зарубіжні літератури. З подивом виявляємо у третьому томі відсутність статті про Тіта ЛУКРЕЦІЯ КАРА. Не потрапив до УЛЕ й такий славетний теоретик, як Бенедетто Кроче — італійський літературознавець та філософ. Немає й іншого видатного італійця — лідера футуристів Філіппо Т. Марінетті (його послідовники, як відомо, голосно заявили про себе і в Україні), який згодом пов'язав свою діяльність із фашизмом. Але ж хіба енциклопедія має інформувати лише про "позитивних героїв" і замовчувати інші важливі явища у світовому письменстві — бути не довідковим виданням, а "дошкою пошани"? Статтю про Марінетті не побоялася подати навіть більшовицька "Литературная энциклопедия" 30-их років...

Поза увагою авторів УЛЕ лишилися американський поет, перекладач з української мови Стенлі Кюніц — хоч українське видання його творів з'явилося в Нью-Йорку ще 1977 р. (у ньому як перекладач взяв участь навіть киянин Іван Драч); англomовна канадсько-українська

письменниця Мирна (Мирослава) Косташ; австралійський поет Р. Г. Моррісон, що переклав цілу антологію "Australia's Ukrainian Poets" (1973) та твори Яра Славутича. На доповнення до тому першого назвемо і франкомовного поета, літературознавця та фольклориста з африканського острова Реюньйон Бориса Гамалію (українця за походженням).

Немає в Енциклопедії автора усім відомої (принаймні на пост-радянському просторі) дитячої книжки про Вінні-Пуха — англійця Алана Александера Мілна; італійського письменника Луджі Малерби, твори для дітей якого також видавалися в Україні...

Слідом за Ігорем Качуровським повторимо: багато місця в УЛЕ приділено російській літературі (зокрема й "клясикам" соцреалізму), але діаспорі російській теж не пощастило. Можливо, варто було б згадати про таких російських письменників ХХ ст. (не лише еміграційних), як Юрій Кублановський, Едуард Лимонов (Савенко; походить з Харкова), Семен Липкин, Інна Ліснянська, Давид Маркіш, Фрідріх Незнанський, літературознавців Вадима Крейда, Сергія Лесного (Парамонова; автора досліджень про "Велесову книгу" та "Слово про Ігоря похід"), Костянтина Мочульського. Не згадується і російський письменник (що починав як український) Олександр Мар'ямов — автор книги про Олександра Довженка.

Отже, наш висновок не є новим: крім п'ятох запланованих томів УЛЕ необхідно видати принаймні один том додатковий. Хотілося б, щоб усі, кому не байдужа українська та світова література, виступили з уточненнями та доповненнями...

травень 1996 р.

* Див.: Роман Качурівський. Хто не потрапив у "реєстри"? // Тернопіль. — 1991. — ч. 3; статті Григорія Кочура, Володимира Брюггена, Василя Гранаса-Оніськова у "Літературній Україні" (1989, 14 грудня), Ігоря Качуровського у "Сучасності" (1990, ч. 7–8; 1992, ч. 6).

** Не виключено, що український книгознавець взяв собі такий псевдонім на честь Володимира Межова — автора багатьох ґрунтовних праць з російської бібліографії, а також "Бібліографічного покажчика галицько-руської літератури".

ДО ЮВІЛЕЮ БОРИСА ОЛЕКСАНДРОВА

25 вересня 1996 р. в Києві, у приміщенні Спілки письменників України, відбувся вечір до 75-річчя від дня народження Бориса Олександрова-Грибінського. Його провів дослідник і популяризатор творчості багатьох письменників діаспори Леонід Череватенко. Завершується ХХ ст., зазначив він, — час вже підбивати підсумки. Борис Олександрів без перебільшення є класиком нашої літератури. Але в Україні досі не видано жодної його книжки, ім'я Б. Олександрова залишається поза увагою упорядників нових антологій — бо він "надто традиційний".

Із спогадами виступили сестри поета — Зинаїда та Катерина Олександрівни. Звучав запис голосу Б. Олександрова. Інші його поезії та переклади (зокрема, творів Овідія, Анни Ахматової, Масея Сядньова, франкомовних поетів Канади) прочитав артист Борис Лобода. Приємною несподіванкою стали для слухачів пародії та сатиричні твори із доробку Бориса Олександрова.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, "Голос України"

"УКРАЇНСЬКІ ЗІРКИ ЗАСЯЯЛИ В АТЛАНТІ"

Наш сьогоднішній гість — президент НОК України Валерій Борзов. І наша розмова, як ви вже здогадалися, про ігри XXVI Олімпіади, які відбулися в спекотній Атланті, де самотійною командою дебютувала українська спортивна дружина.

— *Що відчули, коли згас олімпійський вогонь?*

— Традиція запалення олімпійського вогню має особливий філософський смисл. Це і прагнення до найбільших вершин, самопожертва заради мети. Символізує вогонь також братерство спортивної еліти світу. Є тут дещо і від язичництва. Вода і вогонь людину завжди заворожували, сприймалися як щось божественне. Акт загашення олімпійського вогню оголошує, що ця подія з усіма її пристрастями, рекордами, перемогами і невдачами, сльозами і радості та розпачу, вже відійшла в історію. І вже ніколи не повториться. Я особисто переживав цілу гаму почуттів: і смуток, і радість, і надію.

— *Українська команда мала дуже привабливе вбрання на парадах в Атланті. Кажуть, що над цим попрацював відомий київський модельєр Михайло Воронін?*

— Пошиття парадної олімпійської форми справа дуже копітка і тонка. Так, у нас є чудові модельєри. Але, мабуть, головне не в цьому. Наша делегація мала справді привабливий вигляд. Гадаю, вона сподобалась і заповненим трибунам олімпійського стадіону, і мільйонам прихильників спорту в багатьох країнах світу. Одяг моделювався таким чином, щоб із відстані в сотні метрів наша делегація вирізнялася на тлі інших. У нашому парадному одязі були присутні елементи, пригадані лише українському національному стилю. Але він був модним, елегантним, святковим. Врахували, звичайно, і клімат Атланти. Що також дуже важливо.

— *То як усе ж розцінюєте наш виступ на Іграх?*

— Оцінку нашому виступові дав під час прийому олімпійської команди в Маріїнському палаці Президент України Леонід Кучма. Наш спорт успішно попрацював на авторитет України в світі. Як людина, що безпосередньо займалася організацією підготовки та участі наших спортсменів в Олімпіаді, відчуваю велику радість. І не тільки тому, що завоювали медалей і очок більше, ніж чекали. Ми посіли підсумкове дев'яте місце. Це взагалі фантастика. Причому, це вже не мої слова, а західних фахівців, які були приємно здивовані отаким помітним першим виходом України

Валерій Борзов

на олімпійську авансцену. Складніше буде утримати ці позиції. Але те, що ми зробили більше, ніж прогнозували, те, що на цій Олімпіаді народилися і яскраво засяяли великі зірки спорту з України, — факт.

— *Назвіть їх, будь ласка.*

— Це насамперед Лілія Подкопаєва з двома золотими медалями; Володимир Кличко — перший українець, який став олімпійським чемпіоном у боксі, та ще й у суперважкій категорії; подібного не траплялося і в колишньому Союзі; важкоатлет Тимур Таймазов із рекордами світу та Олімпійських ігор; борець греко-римського стилю В'ячеслав Олійник. Справедливо було б назвати усіх наших чемпіонів: легкоатлетку Інессу Кравець, дует вітрильників у класі "470" Євгена Браславця та Ігоря Матвієнка, гімнаста Рустама Шаріпова, "художницю" Катерину Серебрянську. Це люди, які стали відомими усьому світові. Усе це тішить самолюбство. Величезна і напружена праця впродовж чотирьох років від Барселони до Атланти, попри усі нерви, фінансові, організаційні та всякі інші проблеми, дала свої плоди. Більшість задумів реалізовано. Для чоловіка більше радості задоволення й бути не може. Хоч ваш покірний слуга повернувся додому з Олімпійських ігор найшасливішим... безробітним.

— *Поясність...*

— Ліквідовано Міністерство у справах молоді і спорту. Поряд із величезною радістю від усвідомлення успішно зробленої справи було й відчуття пригніченості. Не зовсім вдалий час, як на мене, обрали для ліквідації міністерства. Ми виконали свій обов'язок з честю. Наша держава — дев'ята в світі в олімпійському спорті! І якби мої колеги з інших галузей, сфер діяльності прийшли до такого результату, ось тоді Україна стала б такою, якою її мріють бачити справжні патріоти.

— *Що, як на вас, вдалося, а що — ні?*

— Підготовка до Олімпійських ігор — це величезна робота. У цю орбіту втягнуто безліч людей. Усе складається з багатьох дрібниць. Так от, перед нами стояло завдання зібрати їх до купи. Нам практично вдалося реалізувати усі стратегічні плани. Провели систему зборів і змагань, успішно відібрали і вкомплектували збірні з видів спорту.

— *Збори проходили тільки на вітчизняних спортбазах?*

— Звичайно, ні. Нам треба було не тільки тренуватися, а й змагатися, причому, з майбутніми основ-

ними суперниками на Олімпіяді. Щоб потім в Атланті у нас очі не вилазили від несподіванок. Ми дістали можливість адаптуватися на аренах Ігор за два тижні до їх початку. Залишилося проблематичним утримання баз олімпійської підготовки. Це дуже важлива справа. І її треба вирішувати, не гаючи часу. Адже новий олімпійський цикл уже почався. І найголовніший наш клопіт, найболючіший — дитячо-юнацький спорт. Це ж наше майбутнє. Я вже не кажу про фінансове забезпечення і спорту, і масової фізкультури. Майже не вирішуються питання залучення інвесторів.

— *То що не вдалося на Олімпіяді?*

— Дуже шкода, що травмувався Сергій Бубка. Якби не травма, то він поборовся б за "золото" і, думаю, виграв би його. Це і його трагедія, і всіх нас. Зазнав травми перед самим стартом і важкоатлет, чемпіон світу Ігор Разорьонов. Недобрали ми і в боротьбі, у веслуванні. Треба ретельно розібратися, в чому причини невдач. Гадаю, що набагато краще мали виступити велосипедисти-трековики, представники кульової стрільби. В ігрових видах є що робити. Тут ми маємо вигляд провінціалів. Але сама Олімпіада — чудовий урок для спортсменів та їхніх наставників. Вони хоч побачили, який треба мати арсенал технічних прийомів, необхідних для успішних олімпійських виступів. У волейболі, скажімо, треба вміти оперативно реагувати на кожного нового суперника, на кожну його тактичну дію. Ми цього, на жаль, ще не вміємо, бо закомплексовані. Не вистачає великого міжнародного досвіду.

— *Валерію Пилиповичу, уже в ході Олімпіади тут, в Україні, почали подейкувати, що, мовляв, до Атланти взяли багато "туристів". Що скажете з цього приводу?*

— Базарна справа — невмируща. Зрозуміло, були ображені. Хтось вважає себе великим, але неоцінним. У перші дні, коли ми ще не здобули медалей, обивателі (та й не тільки вони, а й окремі наші "знані фахівці", що залишилися вдома) загомоніли про провал. І це, на жаль, наша характерна риса. Замість того, щоб пережити, вболівати, починаються демагогічні теревені. Ще тільки почалися змагання, а вже критика, плітки. Але тепер усі ці "друзі" говорять протилежне. Нікуди не подінешся від отакого дворушництва.

Нашою концепцією передбачалося відібрати максимум здібних юнаків і дівчат, які могли б претендувати на місця з восьмого по перше. Окрім цього, у тих видах спорту, з якими пов'язуємо наступні Ігри в Сіднеї, брали перспективну молодь. Прагнули "обкатати" їх на найвищому рівні. І називати їх "туристами", як на мене, некоректно. Це — емоції. Привезти з Олімпіади самих чемпіонів і призерів — утопія.

— *Скажіть, а який з моментів на Олімпіяді був для вас особисто найприємніший, найщасливіший?*

— Приємних подій в Атланті, як вже згадувалося, було для нас чимало. Я особисто дуже радів за Лілю Подкопаєву. Був щасливим, коли Слава Олійник зробив золотий почин. Багато приємних хвилин подарував Тимур Таймазов. Але найщасливіший мо-

мент був той, коли стало відомо, що наша країна стала у підсумку дев'ятою.

— *Як до наших атлетів ставилися в Атланті?*

— Якщо говорити про передолімпійський період, то в місцях нашої дислокації до нас було ставлення щонайщиріше. Нас просто обожнювало місцеве населення. З нашими гімнастами у Чатанузі буквально няньчилися. У Керлтоні, де ціла група наших спортсменів проходила передолімпійську адаптацію, місцеві власті зробили все, щоб ми почувалися, мов удома. Трошки іншими були американці на олімпійських трибунах. Суперпатріотичні настрої на межі шовінізму заступали їм очі. Глядачі стримано ставилися до всіх, окрім своїх. Мало значення й те, що Атланта південне і провінційне місто, де свої закони, звичаї, традиції... Холодність і провінційність образили спортсменів, посіяли зерно не зовсім доброго ставлення до американського суспільства загалом.

У цьому океані байдужості яскравими і приємними острівцями виглядали групи наших туристів і особливо представників української діаспори в Америці. Вони, мов діти, раділи нашим перемогам, бурливо виказували емоції.

— *Відлунали переможні фанфари і вітальні промови, починаються будні. Які найближчі плани НОК України, ваші особисті, Валерію Пилиповичу?*

— Ми ще не встигли перевести подих, як на обрії вже з'явилося японське місто Нагано, де через два роки на чергову Олімпіаду зберуться найкращі представники зимових видів спорту. Ще в Атланті ми почали вести роботу, пов'язану з Сіднеєм-2000. Знайшли представників української діаспори в Австралії. Обговорювали з ними претендентів на посаду олімпійського аташе України в цій країні. Отже, робота триває. Стосовно зимових ігор, то тут її, звичайно, значно менше. Для нас найцікавіші і найперспективніші види — біятлон, фрістайл, фігурне катання і, можливо, сани. Будемо раді, якщо представники й інших видів у передолімпійський період заявлять про себе з найкращого боку. Нам треба працювати над програмами підготовки, захищати їх. І на розкачку часу нема.

А особисто я мрію поїхати з сім'єю у відпустку. Бо вже чотири роки не відпочивав... ■

ARKA LTD. УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, папанама, образи, вишивані блузки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинні перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West, Toronto, Ontario
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ І. П. БАГРЯНОГО в УКРАЇНІ

"Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Підтримати пропозицію громадських організацій та інтелігенції України про відзначення 90-річчя від дня народження видатного письменника і політичного діяча І. П. Багряного, що минає 2 жовтня 1996 року.

Створити організаційний комітет у такому складі: Л. М. Кравчук (голова комітету, за згодою), А. М. Лисий, О. С. Зінкевич (заступники голови, за згодою), О. В. Шугай (відповідальний секретар), Г. Е. Багряна (за згодою), М. Г. Воскобійник, А. М. Глинін (за згодою), І. М. Дзюба, О. С. Доній, І. Ф. Драч, О. О. Дьомін, А. О. Єпіфанов, М. Г. Жулинський (за згодою), М. І. Ковбасюк, О. Г. Коновал (за згодою), В. Г. Кремінь, З. В. Кулик, І. Ф. Курас, Ю. М. Мушкетик, П. М. Мовчан (за згодою), Б. І. Олійник (за згодою), Д. І. Остапенко, Л. В. Череватенко, В. О. Яворівський (за згодою).

Дозволити голові організаційного комітету вносити у разі потреби зміни і доповнення до складу комітету.

2. Доручити організаційному комітетові розробити і здійснити заходи, пов'язані з відзначенням 90-річчя від дня народження І. П. Багряного.

3. Міністерству культури і мистецтв профінансувати здійснення заходів щодо відзначення 90-річчя від дня народження І. П. Багряного за рахунок коштів, передбачених Міністерству в Державному бюджеті України на 1996 рік.

(Підписані: Прем'єр-міністр П. Лазаренко і сім членів Кабінету Міністрів України.)

Річницю Багряного відзначено в Охтирці, Кузмені, Сумах, Полтаві, Києві, Харкові та Донецьку.

З короваєм зустрічали дочку Багряного біля хати, де народився її батько в Охтирці. На стіні хати, в якій живе гепер рідня брата Багряного Федора прикріплена плита з написом: "Тут народився і жив великий син України — письменник Іван Павлович Багрянний (Лозов'ягін) (1906–1963)." (Прізвище його батька було Лозов'яга, але урядовці царських часів самочинно додали закінчення "ін".) Вулицю, на якій стоїть ця хата переіменовано на Провулок Багряного. Впродовж всього перебування на Сумщині приїжджих супроводила мідія, телевізійні працівники Охтирки, Сум та Києва. В музеї Охтирки виставлені більшість книг Багряного, деякі його особисті речі, листи та фотографії.

У всіх містах відзначення Багряного вручано вчителю, бібліотекам та певній кількості учнів і студентів — книги Багряного та найновіші видання Фондації ім. І. Багряного.

В місті Суми, в залі обласної бібліотеки зібрано біля трьохсот учнів старших клас вислухати розповіді про Багряного. Опісля в переповненій залі Педагогічного Інституту студенти після виступів обступили виступаючих із піганнями й жалілися, що старша генерація не навчила їх, молодих, своєї історії, культури, мови, але наближається час, що Україна заговорить своєю мовою.

Відзначення в Києві відбулося 2 жовтня в Національній опері. Керував ним Леонід Кравчук. Головну доповідь прочитав Іван Дзюба. Крім нього говорили: Рок-

соляна Багряна, Осип Зінкевич, голова Фондації Анатолій Лисий та інші. Після промов відбувся літературно-мистецький вечір.

4-го жовтня в Будинку Вчителя відбулася наукова конференція, яку влаштували Т-во В. Липинського, видавництво "Смолоскип", Фондація ім. І. Багряного та Київський будинок вчителя, на тему "Іван Багрянний: постань на тлі епохи". З доповідями виступило 10 студентів університетів Києва і Львова та молодих журналістів.

В Полтаві працівники газети "Полтавська думка" вирішили поєднати річницю Багряного з виходом у світ сотого числа газети, яка старається, щоб Україна якнайшкоро стала українською.

Вирішено в погодженні з деканом Педінституту Володимиром Пашенком заснувати для кількох найкращих студентів інституту стипендію ім. Багряного, а в коридорі інституту повісити його портрет.

Олександр Кулик — редактор "Полтавської думки" запропонував бути першим спонсором такої стипендії.

Працівники газети "Полтавська думка" просили полтавців США і Канади передплатити їх газету будь-якому містові чи селу області для бібліотеки чи школи за 7 доларів на рік. Подайте лише село, чи місто, а адресу вони самі знайдуть.

Щось подібне Фондація Багряного зробила для "Літературної України" — дістала передплату для біля 200 шкіл та бібліотек України, за 10 дол. на рік.

Цю коротку нотатку про відзначення 90-річчя І. Багряного в Україні написано в основному на підставі вже опублікованої статті О. Г. Коновала. Для "Нових Днів" обіцяв прислати ширшу статтю на цю тему редактор Андрій Глинін з Німеччини.

Трохи дивно, що Кабінет Міністрів України підписав постанову "профінансувати здійснення заходів щодо відзначення 90-річчя від дня народження І. П. Багряного" щойно 16 вересня 1996 року, тобто всього за два тижні до річниці, коли програма вже мусіла бути оформлена в деталях. Мабуть тому, жоден з українських ведучих драматичних театрів, вичерпаних фінансово, не відважився підготувати і поставити на сцені адаптованих "Морітурі" ані "Розгрому", які залишили б молодим глядачам незабутній спогад і пересторогу. — *Ред.*

ЛИСТ до ПРАВОСЛАВНИХ УКРАЇНЦІВ

Наприкінці 1995 року Українська Автокефальна Православна Церква в США перейшла під грецький омофор. Мовчання, яке зберігає з цього приводу українська діаспора, вражає більше, як найгучніші слова, якби вони прозвучали. Але вони не прозвучали. Чому? Те, що сталося, не є важливим? Але ж це історичний крок для УАПЦ і її найбільший політичний жест як мінімум за останні кілька десятиків років.

По-перше, рішення, прийняте в Бавнд-Бруці, означає принципову зміну політичного вектору УАПЦ, відтвореної в США заради заповнення вакууму, що утворився після примусової ліквідації в Україні національної автокефальної церкви в 1935–1937 рр. та в умовах абсолютної підлеглості існуючої православної церкви Москві. Зміна також вищого смислу її існування — збереження духу та форми національної православної церкви, а з тим і української державницької ідеї поза межами поневоленої Батьківщини.

По-друге, прийняттям цього рішення керівництво ствердило позицію своєї церкви відносно Київського Патріархату, відживленого в Україні неймовірними зусиллями в 1992 році. Позицію невизнання його ролі як об'єднуючого центру всіх православних українських церков. Віднині українські священники в США не можуть правити службу Божу з отцями Української Православної Церкви Київського Патріархату, але можуть — із служителями Московського Патріархату в Україні.

По-третє, жорстокий удар по УПЦ КП нанесено в критичний період міжцерковного протистояння в Україні. Коли президент і його адміністрація роблять все, щоб поховати незалежну церкву. А втім, і поховати не дають. Наш Патріарх лежить в асфальтовій ямі перед воротами, на подив усього світу та неприховане задоволення Москви.

Які ймовірні причини могли підштовхнути ієрархів УАПЦ в США до такого рішення? Їх дві — вибрання Філарета патріархом УПЦ КП після смерті Володимира (Романюка) та небажання приймати участі в міжцерковному конфлікті, що тягнеться фактично від 1990 р.

Як відомо, православна церква, очолювана тоді Патріаршим екзархом України, митрополитом Київським і Галицьким Філаретом, була вже другою церквою в Україні, що проголосила себе автокефальною. Але на відміну від відновленої в 1989–1990 рр. УАПЦ, яка налічувала на 1991 р. кілька десятків парафій переважно в Західній Україні, Українська Православна Церква (яку Москва визнала лише екзархатом) нараховувала понад 6,000 парафій і поставляла в московську казну біля 70% всіх прибутків Московської Патріархії.

Тому, якщо до розбудови УАПЦ — історичної спадкоємниці автокефальної церкви В. Липківського — Москва залишилася глибоко байдужою, як до чергової "гри самосв'ятів", а сьогодні низходить навіть до готовності обговорити з нею можливість злиття, — то відрив Української Православної Церкви, очолюваної Філа-

ретом, означав життєвий удар по Московській Патріархії. Оскільки право називатися "Апостольською", "Соборною" і патріархат як такий були вкрадені Москвою після втрати Україною незалежності в 1654 р. і реставрація Київського Патріархату фактично означає сьогодні, що Російська Православна Церква (до всього іншого і чисельно менша української) не має права не лише іменувати себе "Третім Римом" або духовним нащадком Східної Римської Імперії, але й позбавляє її підстав претендувати на месіянську роллю центру "Всеслов'янського Союзу" та творця нової, православної слов'янської імперії. Що, між іншим, є не новітніми теоретичними "пошуками" російських патріотів (як правих навколо журналу "Наш современник", так і лівих з "России — XXI"), а фундаментом русофільства, закладеним в XIX сторіччі М. Данилевським та іншими.

Міжцерковна боротьба в Україні, поза якою вирішила лишитись УАПЦ в США, нічого "церковного" в собі не має. Не йдеться ані про догмати віри, ані привід Реформації. Це політичне протистояння бувшої колонії до метрополії. Це продовження боротьби України за політичну незалежність. Це, врешті решт, не стільки глава в історії церкви, скільки — російсько-українських стосунків.

Дозвольте висловити погляд, як історика: відбудова Київського Патріархату — подія більш значуща в історії України, ніж проголошення незалежної держави в 1991 р.

Безпрецедентна кампанія, розв'язана Москвою проти Філарета — "розжалування" його до ченця, звинувачення в "кедебізмі", клятвовідступництві та ін., найбрутальніші та найбрудніші статті в російській та "російськомовній" пресі, потік яких не виснажується кілька років, — викликані одним — необхідністю усунення цієї особистості (не зайнявшої свого часу місця Алексія II, очевидно, лише через "малоросійськість") з церковного поприща, як найдосвідченішого та обізнаного в Україні ієрарха. Поряд з яким інші поки що, на жаль, виглядають як сільські д'ячки біля Папи Римського.

Покійний Патріарх Мстислав нічого не мав проти злуки УПЦ та УАПЦ і вибрання його Патріархом Києва і всієї України, чудово розуміючи, що двох автокефальних церков в Україні бути не може. Але навіть імені Філарета, вибраного його заступником, він чути не хотів... Той самий, поодинокий як і раніше, "живий" аргумент у тих, хто знову розколов УПЦ КП та відокремив УАПЦ. Історія протистояння цих двох церков — ілюстрація до вже історичної істини: українці не здатні переступити власні амбіції та міжособисті конфлікти заради спільної мети. В результаті, що вже Хрестоматійно в історії України, в черговий раз підйому національно-визвольних змагань наша країна не має єдиного духовного центру...

Боротьба за Київський Патріархат непримиренна. Ніяке об'єднання московського намісника в Україні — митрополита Володимира (Сабодана) із Патріархом

Димитрієм (Яремою), який вже "вислав назустріч" свою узгоджувальну комісію, питання не вирішує...

Московський Патріархат мусить піти з української землі. Церква, що іменує себе УПЦ МП, — яка видає програмові документи на зразок "Православие, государство и предангхристовая эпоха", яка знушається над ідеєю української незалежності, веде на службах анти-українську пропаганду, та має ієрархів типу Сабодана — така церква мусить забратись. Очевидно, ніхто не агітує за "державний прозелітизм". В Україні, де кожний п'ятий — росіянин, існування Російської Православної Церкви природне. Але ж вона давно є, точніше, їх аж три: Руська Православна Церква, Російська вільна православна церква та Руська православна старообрядницька церква. Тоді, що за утворення УПЦ МП...

...Таким чином, можливість мати єдину православну церкву для всіх українців, коротко на пів-року реалізувавшись при Мстиславі, і знову втрачена. Королівський подарунок Москві та й непоганий — Америці, а точніше її величності історичній логіці всеамериканської асиміляції. Адже очевидно, що приналежність значних етнічних груп до Риму і Константинополя — таким універсальним центрам, що майже умовним і таки — "все-ленським", бажаніша орієнтації їх на національно орієнтовані церкви. Можливий же розкол православних парафій (Київ, Константинополь), як і той, що пережили свого часу греко-католики, привів би до подальшого дроблення та відчуження громад, полегшуючи тим самим в майбутньому їх етнічне "перетравлення".

Що далі? В Україні попереду ще довгий шлях до розуміння того, що Патріархат, Одна церква є ядром, є данністю, з'єднуючою націю крізь віки і держави, в міжцарствія, в межичасі, в перехідні періоди і за будь-який устрій. Попереду також — стигле, але ще не усвідомлене розуміння того, що у всякій боротьбі та рухові потрібно спиратися на свої сили, внутрішньоукраїнські сили. І як би не повернулись майбутні події, — борг честі — вклонитись УАПЦ в Америці за те, що вона тримала національний прапор так довго і так високо, поки його не побачили в Україні.

Й останнє про те, з чого почали. Сам факт можливості прийняття Бавнд-Бруком такого рішення, як і факт, що воно залишилось фактично неопротестованим, говорить про глибинні внутрішні процеси зміни політичного обличчя української діаспори США, облік котрої від повоєнного часу був вимальований поколінням, що із зброєю в руках боролось за Україну. Це покоління майже відійшло і зайнявши його місця відрізняє трагічне нерозуміння того, що твориться сьогодні в Україні і відсутність уяви, що власне потрібно і варто робити. В ситуації, коли в Україні здійснюється деіндустріалізація, коли дискредитовано ідею національної самостійності і руйнується "до основанья, а затем" вся система самозабезпечення та оборони держави, науки і освіти, — найвідоміша українська газета годує читачів набившими оскому варіаціями "На добрій дорозі". А молодші лідери організацій, що виростили на à la партизанським "протистоянні акціями" під радянськими представниками, взяли на себе чи то ролю колекціонерів зустрічей, чи то безплатних агітаторів чиновничих заходів.

Немаловажним симптомом є і те, що промовчали греко-католики. Кому-кому, а їм відомо і що значить Патріархат, і навіщо за нього боротись. Тоді як саме в еміграції, за останні страшно сказати скільки років, українські православні і греко-католики вперше виявили здатність взаємоповаги і єдності заради вищої національної мети.

І якщо справа сьогодні вже така, що і цю вищість потрібно доводити, то хай все сказане буде просто — в Пам'ять того позабурого священика з окупованого Харкова, у якого спитали: що належить в залі повісити вище — хрест над тризубом, чи тризуб над хрестом? Тризуб, — відповів він. — "Бо як не буде України, — нема чого молитися."

Нью-Йорк, 1 березня 1996 р.

Все тут написане в однаковій мірі стосується і Українських Православних Церков у всіх інших країнах світу. Тому радо дамо місце авторам для дискусії на цю тему на належному рівні. — Ред.

ПОЧЕСНА ГРАМОТА СПІЛКИ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ для МАРІЇ ІГНАТИШИН-ЛОГУШ

Перебуваючи в Україні цим разом, Марія Ігнатишин-Логущ брала участь у науковій конференції в Ужгороді, що відбувалася в приміщенні Ужгородського університету, 3–5 вересня 1996 року.

Тема конференції "Міжетнічні та міжконфесійні відносини в Карпатах" дуже цікава і на мою думку, є на часі, бо, як нам відомо, міжетнічні і міжконфесійні проблеми не зникли із Закарпатської землі, а навпаки, — від довшого часу посилюються і підтримуються деякими зовнішніми чинниками.

Переглядаючи перехід конгресу, склад учасників та теми доповідей, що були виголошені, все це говорить само за себе.

Марія Ігнатишин-Логущ вже втретє відвідала Україну і підписаний дуже приємно чути такий вислів: "Моя третя зустріч з Україною на початку вересня ц. р. була великим контрастом до всього, що було в минулому."

Київ сьогодні пані Марія зустріла цілком іншим, "місто на очах міняє своє недавнє похмуре обличчя на чарівне місто майбутнього".

А що мене найбільш зворушило до глибини душі: "Наколи б була можливість, я без вагання переїхала б до Києва, щоб постійно жити в цьому прекрасному місті." **БРАВО ПАНІ МАРІЄ !**

Несподівано для дорогої гості і Україна віддячила за її працю "Почесною Грамотою Спілки Письменників України" за підписом голови Юрія Мушкетика на полі журналістики.

Вітаємо Вас, пані Маріє, з цією нагородою та бажаємо дальших успіхів у Вашій праці для добра Незалежної України !

Щастя Вам Боже !

Тетяна НОСКО-ОБОРОНІВ

ВІЮТЬ ВІТРИ, ВІЮТЬ БУЙНІ...

...Згадалися невмирущі народні пісні — вічносвіжі, неповторні, як життя. Вони запали в мою дитячу душу іще тоді, по війні, коли українці боронили ріднокрай од хижаків-москалів... Пригадую, як молоденький вояк УПА стривожено співав-промовляв немудрі, але болісно-зрозумілі слова:

*Ой, бачив я, бачив зраненого друга,
що впав на землю ще живий,
що гостра куля груди його пробила
о пів до другої години...*

Скільки Україна втратила істинних синів і доньок, скільки не вернулися з нічного походу, з лісової криївки...

Зараз на Слобідщині йде ледь помітно відродження, з'являються цікаві публікації, нові книжки. Кожне місто і містечко має своїх подвижників. Спом'янімо смілокрилих Василів — Симоненка і Стуса. Трохи пізніше золотими проміннями засвітилися: у Києві — Станіслав Чернілевський, в Одесі — Борис Нечерда (іще тоді, в далекі шістдесяті), у Львові — Ігор Калинець, в Харкові — Віталій Поліщук, у Новій Каховці — Анатолій Бахута...

Ось і нині радує око, зігріває душу відважний поступ молодих й не тільки... Серед них — харків'яни Олександра Ковальова, Олексій Ковалевський, Володимир Верховень...

Було б доречно продовжувати на шпальтах "Нових Днів" публікувати своєрідні поезії наших сучасників, мужніх лицарів Слова і Духу...

*Микола Козак — поет,
м. Харків*

*Публікуємо, скільки дозволяють скупі сторінки
тонкого журналу. — Ред.*

ЩЕ про УКРАЇНСЬКІ ПРИЗВИЩА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Шановний пане Мар'яне !

В травневому номері "Н. Д." прочитав Вашу статтю про перебування Хору Вірьовки на цьому континенті. Зрадів, що в Торонті знайшлися компетентні українці, яким "не однаково" було дивитись на "неподобства", що робляться в написанні англійською мовою українських імен та прізвищ. Сподівався, що поправивши програмку Рой Томсон Гол, вони з "розгону" візьмуться за виправлення прізвищ і серед канадських "діяспорників", але, на жаль, цього не сталося і, як і раніше, куди не глянь, всюди пестріють в англійській транскрипції наші понівечені, до невпізнання zdeформовані прізвища. А деякі граматії вже взяли калічити назви наших міст. Kharkiv став Harkov.

Найбільше помилок робиться при транслітерації наших губних, шелестівок, йотованих... А деякі наші пані і панночки стали перетворювати рід прізвищ з жіночих в чоловічий... Наприклад: Ярослава Юхновська пе-

ретворюється в Jaroslava Juchnovsky (Джарослава Джагновський) замість правильно в Yaroslava Yukhnovska.

Особливо турбує, коли таку безграмотність чи байдужість спостерігаєш серед телекореспондентів, членів редколегій, а то і серед працівників української освіти... От, недавно в часописі "Україна і Світ" з'явилося оголошення Шкільної Ради КУК, в якому подані прізвища учителів наших рідних шкіл. Думаю варто подати їх тут, щоб гуртом почервоніти від сорому за такі "неподобства"...

Чи можуть батьки сподіватись, що вчителі, які байдужі до правильної транслітерації своїх прізвищ, зможуть прищепити любов до української культури у своїх учнів? Навряд...

*Сергій Дем'яненко (не Демджаненко як чомусь
я ще досі значусь в картотеці "Нових Днів")*

Шановний пане Сергію !

Про транслітерацію українських прізвищ (зокрема жіночих) англійською мовою писалось у "Нових Днях" доволі часто. Звичайно, без найменших наслідків, бо й справа складна, особливо, коли мова про нашу діаспору. Дослівна транскрипція чи й транслітерація українських прізвищ, уже понівечених у російських, польських, німецьких, французьких та еспанських документах, привела б до ще більших дивоглядів. Для правильного українського звучання імена і прізвища майже всіх наших "діаспорників" мусіли б бути офіційно переєстровані. Та й як ви поясните англомовам бюрократам, що новонароджена дочка повинна бути зареєстрована, наприклад, як Yukhnovska, коли документ її батька виразно вказує, що він Juchnowsky? Подібне й з Вашим прізвищем. На Вашу вказівку виправляємо його на Demjanenko, але це не означає, що з адресаря зникнуть прізвища Demjanenko і Demianenko.

І ще одне, на що, на жаль, досі не маю відповіді: як вимовляють англійці (та інші) "зукраїнізовану" транскрипцію нашої столиці "Kyiv"? Чи не Кайів? — Ред.

В СПРАВІ НЕСТОРА ГОРОДОВЕНКА

...Висловлюю сердечну вдячність пані Галині Українець з Гамільтону (Канада) за надісланий спогад про зустріч з видатним диригентом з України Нестором Городовенком у Канаді, про його подвижницьку творчу діяльність. Моя вдячність і тим, хто у подальшому відгукнеться на мою публікацію у "Н. Д." за червень нинішнього року, в якій я розповів про тернистий творчий шлях Н. Городовенка. Я мрію і надалі збирати про нього матеріали, щоб підготувати до друку ґрунтовну статтю і тим самим увічнити славне ім'я Городовенка і тих, хто брав участь у його хорі "Україна" у Канаді. Можливо, хтось прочитає цього листа із моїх земляків, уродженців Лохвицького району, які тепер мешкають за кордоном. Мені б цікаво було листуватися з ними, дізнатися як склалася їхня доля, щоб також розповісти про це, згадати добрим словом синів і дочок рідного краю. Чекаю Ваших листів шановні пані і панове! Пишіть на таку адресу:

315440 Україна
Полтавська обл., смт Чорнухи
вул. Комсомольська, б. 2, пом. 15
Георгію Шибанову
телефон: 9-12-87

З пошаною і вдячністю Ваш

Георгій Шибанов

ПРО ПІДТРИМКУ ВИДАННЯ ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ПІДРУЧНИКА "ОСНОВИ ТЕОРІЇ МУЗИКИ"

Навчальні заклади України, в яких вивчається музика, мають нагальну потребу у навчальному посібнику, який би спирався на українську національну музичну традицію.

Такий підручник створено Галиною Смаглій — головою циклової комісії теорії музики, викладачем вищої категорії Харківського музичного училища і Л. Мало-вик.

Підручник отримав високу оцінку фахівців і допущений Міністерством культури і мистецтв України як навчальний посібник для музичних шкіл. Але через важкий економічний стан держава не має коштів на його видання.

Враховуючи, що забезпечення навчальних закладів сучасними підручниками є загальнодержавною і всеукраїнською справою для відродження та розвитку національної музичної освіти, Форум звертається до світової української громадськості сприяти виданню підручника, перераховуючи кошти на розрахунковий рахунок No. 001711101 Комінтернівського відділення Промінвестбанку України м. Харкова, МФО 351362, код 09351362 з поміткою: "Благодійний внесок на видання підручника "Основи теорії музики" Г. Смаглій."

310001 Україна
м. Харків-1, вул. Плеханівська, 66
Комінтернівське відділення Промінвестбанку України

За всіма довідками звертатися:

310096 Україна
Харків-96, вул. Ньютона, 139, кв. 60
тел. 975-395
Галина Смаглій

м. Харків, 08.06.1996 р.

ВДЯЧНА ГАРНИМ ЛЮДЯМ

Звісно, у журналіста не буває легкого життя. Не було його і в мене. Та попри все, на своєму шляху зустріла немало прекрасних людей, задля котрих варто жити і працювати, долаючи негаразди, труднощі, кривди. Та й самій відчувати, що хтось тебе шанує, цінує твою творчість — дуже важливо. Цього року Указом Президента України Леоніда Кучми до 5-літнього ювілею нашої Незалежної держави мені присвоєно найвищу для журналістів урядову нагороду — звання Заслуженого журналіста України. Щиро вдячна тим, хто висунув мою кандидатуру, порекомендував, поручився за мене, підтримав. Це: голова Товариства "Україна" — Іван Драч, голова Спілки майстрів народного мистецтва — Воло-

димир Прядка, голова Спілки художників — Володимир Чепелик, директор Інституту українознавства — Петро Кононенко, головний редактор найстаршої в Канаді українсько-англійської газети "Український голос" — Людмила Павенська, головний редактор канадського універсального журналу "Нові Дні" — Мар'ян Дальний, віце-президент Світового Конгресу Українців — Василь Вериґа.

Свою нагороду розглядаю як підсумковий вінець багатолітньої творчості у пресі. Проте, очевидно, не маю права ставити крапку. Вдома за склом книжкових полиць маю галерею фотопортретів дорогих мені людей, про яких писала або брала інтерв'ю: відомих світоців культури і скромних народних майстрів, учителів і вчених, громадських діячів і військових генералів... Нехай же такі фотографії ще в мене множаться і множаться!

Ліна МАЙБА

— заслужений журналіст України

ПОЖЕРТВИ на ПРЕСОВИЙ ФОНД "НОВИХ ДНІВ"

Дудка Олександр, Вільмедур, Франція	\$115.00
Колдун Микола, Парма, Огайо	100.00
Ткач Леся, Донкастер, Австралія (в пам'ять своєї матері Марії Дроб'язко).	100.00
Латишко Олена і Микола, Етобіко, Онтаріо.	70.00
Небелюк, д-р М. М., Торонто, Онтаріо	70.00
Булат Ніна і Юрій, Торонто, Онтаріо (в пам'ять Марії Лисицької)	50.00
Надяк, д-р О. С., Вестмонт, Квебек	50.00
Федчук Стефа, Торонто, Онтаріо (в пам'ять свого чоловіка Богдана)	50.00
Кислиця Зінаїда, Оттава, Онтаріо (в пам'ять свого чоловіка Дмитра Варламовича)	30.00
Лібер Лідія, Етобіко, Онтаріо (в пам'ять свого чоловіка Романа)	30.00
Маланчук Ольга, Вестон, Онтаріо	30.00
Ткач Іван, Гамільтон, Онтаріо	30.00
Булема Богдан, Рексдейл, Онтаріо	20.00
Грушецький Дмитро, Рівер Гров, Ілліной	20.00
Дорковська Катерина, Вестон, Онтаріо	20.00
Кузьменко Ніна, Лондон, Онтаріо (в пам'ять М. Метулинського)	20.00
Полець Олександр, Міннеаполіс, Міннесота	20.00
Свириденко Петро, Тандер Бей, Онтаріо	20.00
Станченко Ольга, Пікерінг, Онтаріо (в пам'ять свого чоловіка Дмитра)	20.00
Белендюк М., Ворм Мінерал Спрінг, Фльорида	10.00
Єфремова Галина, Нью-Йорк, Н. Й.	10.00
Кобаса Олександр, Вільямсвон, Н. Дж.	10.00
Сотник Микола, Етобіко, Онтаріо	10.00
Ткаченко Михайло, Торонто, Онтаріо	10.00
Єрмоленко Валентина, Міннеаполіс, Міннесота	5.00

ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ в УКРАЇНУ:

Ткач Олександра, Австралія	2
Слонівський Євген, Онтаріо	2

Всім добродіям-жертводавцям висловлюємо
сердечну подяку за їхню підтримку. Без їхньої
фінансової допомоги далі видавати "Нові Дні"
вже було б неможливо.

Редакція і Адміністрація

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

В ПАМ'ЯТЬ ДМИТРА ВАРЛАМОВИЧА КИСЛИЦІ

...Висилаю передплату на журнал "Нові Дні" і 30.00 дол. на пресовий фонд у пам'ять дорогого мужа і тата св. п. ДМИТРА ВАРЛАМОВИЧА КИСЛИЦІ в третю річницю його відходу у Вічність.

Пам'ять про нього буде завжди з нами !

дружина Зінаїда, дочки Ольга і Лідія

Читачам, які не знають або призабули, нагадуємо, що св. п. Дмитро Варламович Кислиця, викладаючи в університеті, одночасно кілька років був головним редактором "Нових Днів", після редактора Петра К. Волиняка, річниця смерті якого припадає в грудні.

Вічна пам'ять обидвом трудівникам !

Редактор

В ПАМ'ЯТЬ БОГДАНА ФЕДЧУКА

У 4-ту сумну річницю смерті дорогого чоловіка, бл. п. БОГДАНА ФЕДЧУКА, який відійшов у Вічність 25-го листопада 1992 р., як китицю квітів на його могилу складаю 50.00 дол. на пресовий фонд "Нових Днів".

Вічна йому пам'ять!

дружина Стефа

ЩО ДАЄ СІМЕЙНЕ ЩАСТЯ ?

(Мати, батько і діти — це сім'я)

Ані хата, ані авто,
Ані одіж вибаглива
Не дадуть вони, не зроблять,
Щоб сім'я була щаслива.
Навіть гроші, що їх батько
Заробляє з таким трудом,
Гроші не приносять щастя,
А хто каже ТАК, — є блудом.
Всі вигоди і доспіхи,
Найвибагливіша пожива
Не дадуть. "Дадуть", — хто скаже,
То це довідка фальшива.
Ну, а що ж тоді направду
Те сімейне щастя творить?
Це ЛЮБОВ, правдива, щира,
Що до СЕРЦЬ і ДУШ говорить.
Це любов твого батька
До своїх дітей, до мами,
Любов матері до батька,
До діток — і між дітками.

І любов дітей до тата,
І любов дітей до мами,
І любов правдива, щира,
Між сестрами і братами.
Лиш в любові і пошані
Один одного в родині,
Дасть те щастя. В найприкрийшій
(Що трапляється) хвилині.

Б. Ф. — Богдан Б. Федчук

В ПАМ'ЯТЬ РОМАНА ЛІБЕРА

В 14-ту річницю упокоєння незабутнього чоловіка, батька і дідуся РОМАНА ЛІБЕРА посилаю на пресовий фонд журналу "Нові Дні" 30.00 дол. та передплату на наступний рік.

Вічна пам'ять Покійному !

Ліда Лібер з родиною

В ПАМ'ЯТЬ МИКОЛИ МЕТУЛИНСЬКОГО

...Спасибі Вам обидвом, що поділилися своїми враженнями з подорожі в Україну! Прекрасні, багаті цікавим матеріалом "Нові Дні". Дай Боже здоров'я і багато років життя, щоб нам було що читати і роздумувати над прочитаним.

Надсилаю передплату і 20.00 дол. замість квітів на свіжу могилу доброї молоді людини — МИКОЛИ МЕТУЛИНСЬКОГО. Нехай канадська земля буде йому легкою !

Ніна Кузьменко, Лоднон

В ПАМ'ЯТЬ МАРІЇ ЛИСИЦЬКОЇ

Цим долучаю чек на суму 50.00 дол. на пресовий фонд "Нових Днів", як нев'янучий вінок на свіжу могилу блаженної пам'яті МАРІЇ ЛИСИЦЬКОЇ, яка упокоїлася 27 серпня 1996 р. в Ошаві, Онтаріо.

Пожертву склали Ніна і Юрій Булат.

Щиро дякуємо за пожертву й висловлюємо наше глибоке співчуття з приводу втрати матері її дочці Надії та всім іншим членам родини.

Вічна пам'ять Покійній !

В АВТОМОБІЛЬНІЙ КАТАСТРОФІ ЗГИНУВ ВІКТОР БАТЮК

Коли це число журналу вже друкувалось, з Києва прийшла сумна вістка, що на початку грудня ц. р. в нез'ясованій ближче автомобільній катастрофі загинув один з найкращих українських професійних дипломатів, колишній голова представництва України в Об'єднаних Націях, згодом популярний посол до Канади ВІКТОР БАТЮК.

Надіємось, що обставини смерті бл. п. В. Батюка вкоротці з'ясуються, на жаль, ніхто не поверне до життя Людину, якої Україна так потребує нині. ■

POSTAGE PAID AT TORONTO

Publications Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:

NOWI DNI
P.O. Box 400, STA ~D~
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

ПРОСИМО ПОПРАВИТИ

Просимо читачів поправити деякі прикрі помилки у попередньому числі "Нових Днів". У посмертній згадці про сл. п. Зіну Ботте треба читати, що для побудови окремої санаторії в Карпатах для дітей-жертв Чорнобіля вона сама збрала не 60, а 60 тисяч доларів.

У статті В. Рожка про "Дермань..." стор. 36, 2-ий параграф знизу, треба читати: "...знаходжу світліну пражкої нареченої письменника Марусі Зоц...", але 1942 р. письменник зійшовся з Танею Праховою, родом з Польщі (а не з Полтавщини, як написано). — Ред.

ПОНАД 500 ТИСЯЧ УКРАЇНЦІВ У ДІЯСПОРІ КОРИСТУЮТЬСЯ НАШИМИ ПОСЛУГАМИ

ПЕРЕСИЛКА ДОЛЯРІВ

Доставка до рук адресата
3-14 днів

Експрес-доставка
24-48 години

МІСТ MEEST

Tel.: (416) 236-2032

Fax: (416) 236-2110

97 Six Point Road, Toronto, ON M8Z 2X3

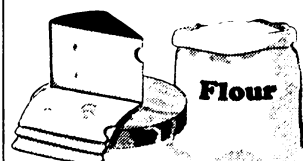
Щоб помістити Ваше замовлення,
отримати безплатний каталог
та детальнішу інформацію
дзвоніть на число:

1-800-361-7345

або до наших агентів

ПРОДУКТОВІ ПАЧКИ

з каталогу

Доставка
1-4 тижнів

ПАЧКИ ЛІТАКОМ

ДОСТАВА
1-4 тижнів

ПАЧКИ КОРАБЛЕМ

ДОСТАВА
4-8 тижнів

Підбираємо пакки з хати • Телефонуйте сьогодні!

Доставляємо в Україну, Молдову, Білорусь, Росію, Прибалтику

АВТА • ТРАКТОРИ • ПОБУТОВА ТЕХНІКА • ЕЛЕКТРОНІКА • КУР'ЄРСЬКІ ПОСЛУГИ • ПОДОРОЖЕВІ ПОСЛУГИ

МІСТ гарантує Вам надійну і добру обслугову!

"PROMBANK" INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Avenue East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8 Tel.: (905) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови, оренди або купівлі.

